

EESTI STATISTIKA

KUUKIRI

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1936

JAANUAR

SISU:

Eesti suremustabelid.

Maavalitsuste tulud ja kulud 1933/34 a.

Tollimaks ja väliskaubandus tollitariifide
kohaselt.

Surmapõhjused 1934 a.

Põllumajanduse tasuvus 1934/35 p.-a.

Alatised tabelid.

Nr. 170(1)

TALLINN

Nr. 170(1)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lk.		Page
Eesti suremustabelid — H. Reiman	1—6	Tables de mortalité pour l'Estonie	1—6
Maavalitsuste tulud ja kulud 1933/34 a. — V. Feldman	7—17	Recettes et dépenses des administrations d'arrondissement en 1933/34	7—17
Tollimaks ja väliskaubandus tollitariifide kohaselt 1934 a. — L. Pöder	18—29	Droits de douane et commerce extérieur d'après le tarif douanier en 1934	18—29
Surmapõhjused 1934 a. — K. Rumma	30—39	Causes de décès en 1934	30—39
Põllumajanduse tasuvus 1934/35 p.-a. — T. Kind	40—48	Rentabilité des exploitations agricoles en 1934/35	40—48

ALATISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standard-numeratsioon)		(Numération permanente)	
Tab. 1. Väliskaubandus novembris	50	Tab. 1. Commerce extérieur en novembre	50
2. Väliskaubandus munde riikidega novembris	52	2. Commerce extér. avec les autres pays en novembre	52
3. Tähtsamate ainete väliskaubandus novembris	52	3. Commerce extér. des princip. articles en novembre	52
4. Tollimette läbikalk septembris ja oktoobris	666*	4. Activité des bureaux douaniers en sept. et octobre	666*
5. Piiritusmonopol detsembris	64	5. Ventes d'alcool en décembre	64
6. Rõigiraudteed novembris	40	6. Chemins de fer en novembre	49
7. Tallinna sadama tegevus detsembris	55	7. Mouvement du port de Tallinn en décembre	55
8. Eesti Panga ärisels 31. XII 35	55	8. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. XII 35	55
9. Era- ja ühispankade ärisels 1. XII 35	56	9. Bilans des princip. banques au 1. XII 35	56
10. Üksikute pankade äriselsu summad 1. XII 35	56	10. Situat. financ. des banques au 1. XII 35	56
11. Riigi sissetulekud novembris	57	11. Bilans des princip. banques au 1. XII 35	56
12. Riigi sissetulekud novembris	57	12. Recettes de l'Etat en novembre	57
13. Valuuta hinnad Tallinna börsil detsembris	57	13. Cours du change à Tallinn en décembre	57
14. Vabariigi piiridest ülesõitnud novembris ja detsembris	58	14. Nombre des personnes ayant passé les confins de la République en novembre et décembre	58
15. Linnade rahvastik novembris ja detsembris	58, 59	15. Mouv. de la populat. dans les villes en nov. et déc.	58, 59
Lihkvel olev raha	594*	Billets en circulation	594*
Pankadevahelise arvekoja tegevus	594*	Mouvement de la chambre de compensation	594*
Protestitud vekslid	594*	Effets protestés	594*
Kapital emissioonid	594*	Emissions des capitaux	594*
Tööstustoodang	594*	Production de quelques industries	594*
Loomataudid	594*	Epidémiées	594*
Tapamajade tegevus	594*	Fonctionnement des abattoirs	594*
24. Suurimüügihinnad oktoobris ja novembris	659*	24. Prix de gros en octobre et novembre	659*
25. Toitainete maksumus kalorilise sisalduse järgi 1926—35	60	25. Coût de denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1926—35	60
26. Turuhinnad detsembris	61	26. Prix de détail en décembre	61
27. Elumaksumusindeksid	60	27. Nombres-indices du coût de la vie	60
28. Suurimüügiindeksid	60	28. Nombres-indices de prix de gros	60
29. Töösturg detsembris	62	29. Marché du travail en décembre	62
30. Tööstusettevõtted ja töölised 1. detsembriks	63	30. Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1. déc.	63
31. Tööõnnetused tööstusettevõtetes oktoobris ja novembr.	59	31. Accidents du travail dans les entreprises industrielles en octobre et novembre	59
32. Tööstustööliste arvu liikumise indeksid	64	32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main-d'oeuvre dans les entrepr. industr.	64
33. Nakkushaigused novembris	64	33. Maladies contagieuses en novembre	64

*) Viimased andmed ilmunud eelmistes kuukirjades.
Par * sont désignées les tableaux parus dans les NN précédents.

EESTI SUREMUSTABELID.
TABLES de MORTALITÉ pour L'ESTONIE.

Sis u: 1. Arvutamise alused, lhk. 1. 2. Arvutamistehnilisi võtteid, lhk. 2. 3. Suremus Eesti suremustabelite järgi, lhk. 3.

1. Arvutamise alused.
Bases de calcul.

Suremustabelid näitavad, kui kiiresti antud riigi tingimustes teatav arv sündinuid (näit. 100 000) aasta-aastalt kuni viimase ni sureb välja, s. t. kui suur on suremusmäär üksiku vanusaastas.

Suremustabelite arvutamise algus ulatub võrdlemisi kaugesse minevikku (nii juba 1693. a. Halley koostas sellised Breslau linna kohta) ja on viimasel ajal väga levinud; pea iga kultuurriik on avaldanud selliseid kogu riigi ja selle üksikute osade kohta, rääkimata kindlustusühingutest, kes selliseid on koostanud oma praktilise töö otstarbeks. Kuid vähe leidub suremustabeleid, mis oleksid täpsamalt võrreldavad, nende koostamiseks kasutatud arvutusviiside erinevuse tõttu. Sellepärast Rahvusvaheline Statistika Instituut oma istungil Roomas 1925, Tokios 1930 ja Madridis 1931. a. käsitles suremustabelite koostamise ühtlustamise küsimust ja otsustas viimati nimetatud istungil soovitada:

1. Et suremustabelite arvutamise aluseks kasutatavate surmajuhtude liigitelu oleks teostatud ühtaegu nii surnute vanuse kui nende sünniaasta järgi.

2. Et need tabelid oleks arvutatud iga rahvaloendust haarava 3—5 a. kohta.

Eesti suremustabelite arvutamisel on arvestatud paremate rahvusvaheliste arvutusviisidega. Tabelite koostamiseks on kasutatud I. III 34 rahvaloenduse ja 1932—34. a. suremuse andmeid. Kõik nimetatud aastate surnud, mehed ja naised eraldi, on liigitatud 1 a. vanusrühmade ja iga vanusrühm vastavalt sünniaastate järgi, kusjuures 1934. a. surmajuhud on peale selle veel jaotatud kahte rühma: enne rahvaloenduse tähtpäeva — I. III ja peale selle surnuika. Samuti rahvaloendusel registreeritud mehed ja naised eraldi on liigitatud 1 a. vanusrühmadesse ja iga vanusrühm va stavalt kahe sünniaasta järgi.¹⁾

See juures isikute arv igas vanusrühmas, kelle kohta puudusid sünniaja andmed (oli tähendatud ainult vanus), jaotati proportsionaalselt teadaoleva sünniaastaga juhtude kohaselt; juhud aga, mil oli antud sünniaasta ilma sünnikuuta, milliseid leidus suuremal arvul vaid Petserimaal, jaotati proportsionaalselt kahe vastava vanusaasta arvude kohaselt. Isikud aga — 1308, kelle kohta teostatud täiendavate järelepärimiste peale valla-, alevi- või linnavalitsuselt mingeid andmeid vanuse või sünniaja kohta ei saadud, jäid arvestamata. Samuti ka 1932—34. a. surnute juures vähesed teadmata vanusega juhud jäid arvestamata. Suremustabelite arvutamistulemusesse need vähesuse tõttu mõju ei avaldanud.

Nii saavutatud algandmete alusel, lähtudes I. III 34 elanikkude arvust, arvutati iga vanusaasta kohta elusolnud isikute arvud 1. jaanuariks 1932, 1933, 1934 ja 1935. Selle juures kolme esimese vanusaasta (—1, 1 ja 2 aastaste) arvud aga saavutati lähtudes sündinute arvudest, mis andis täpsamaid tulemusi.

2. Arvutamistehnilisi võtteid.
Technique de calcul.

Eesti suremustabelite arvutamiseks kasutati eelkirjeldatud viisil saavutatud arvud vanusaastate järgi surnute ja elanike kohta ilma neid parandamata arvude rea teoreetilise tasandamise kujul.

Suremustõenäosuse saavutamiseks kasutati Saksa 1924—26. a. suremustabelite arvutamisel tarvitatud valemit (Statistik des deutschen Reichs, Band 401), milline Eesti andmete kohaselt kujunes järgmiseks:

$$q_n = \frac{S'_{32} + S''_{32} + S'_{33} + S''_{33} + S'_{34} + S''_{34}}{L_n^{33} + S'_{32} + L_n^{34} + S'_{33} + L_n^{35} + S'_{34} - \frac{1}{2}(L_n^{35} - L_n^{32})}$$

Selles valemis ja g a t a v koosneb 1932—34. a. surnute koguarvust n täisaasta ehk n kuni $n + 1$ aasta vanuses, kus juures S' ja S'' tähendavad — esimene nooremast, teine vanemast sünniaastast pärit surnute arvu igas kalendri- ja vanusaasta rühmas ehk teisiti, esimene — neid, kes said n a. vanuseks suremise kalendriaastal, teine — neid, kes said n aastaseks eelmisel kalendriaastal. J a g a j a s esinevad märgid $L_n^{33} + S'_{32} + L_n^{34} + S'_{33} + L_n^{35} + S'_{34}$ tähendavad isikute arvu, kes 1932, 1933 ja 1934. a. jooksul, saades n aastaseks, astusid vaatlusalusesse n kuni $n + 1$ vanusrühma; sulgudes märgid $(L_n^{35} - L_n^{32})$ tähendavad n kuni $n + 1$ a. vanuste isikute arvu vahet 1. jaan. 1935 ja 1932, millised isikud allusid vaatlusele, s. t. suremusele läbistikku 0,5 a. kestes.

Seega suremustõenäosus q saavutatakse vaatlusaluste aastate (meil 1932—1934) kestes n kuni $n + 1$ a. vanuses surnud isikute arvu jagamisest samal ajal n kuni $n + 1$ a. vanuses elanud isikute arvule.

Teostatud q arvutustel pole täpsate andmete puudumisel arvestatud vaadeldaval ajal (1932—34)

¹⁾ Ainult juhul, kui rahvaloendus teostatakse 31. det., kriitilise momendiga 31. XII—1. I vahel, iga vanusrühm koosneb ülhel kalendriaastal sündinust; igal teisel kuul ja kuupäeval loenduse teostamisel aga iga vanusaasta koosneb kahel kalendriaastal sündinust.

teostunud sisse- ja väljarännuga, nii kui seda pole tehtud suurema osa suremüstabelite arvutamisel; kuid see võis väga vähe mõjutada saavutatud tulemusi, sest sisse- ja väljarännu arvud vastastikku peagu kattuvad.

Toodud valemi alusel saavutatud suremüstõenäosused q on toodud suremüstabelites lahter 3. Nende kohaselt koostatud suremusköver aga osutus väga ebatühtlaseks, eriti suurel määral kõrgemates vanusaastates. Seepärast suremüstabelite teiste lahtrite arvu saavutamiseks on teostatud suremüstõenäosuste teoreetiline tasandamine.

Paremate, meie ainestikule sobivamate, tulemuste leidmiseks suremüstõenäosuste tasandamine teostati võrdlevalt kolmel eriviisil.

a) Altenburgi meetodi järgi kolmekordselt, mille tulemusi iseloomustab valem:

$$\begin{aligned} q_n^{\text{III}} = & 0,48839927 q_n + 0,28822696 (q_{n-1} + q_{n+1}) \\ & + 0,00651455 (q_{n-2} + q_{n+2}) - \\ & - 0,04161143 (q_{n-3} + q_{n+3}) + \\ & + 0,00001287 (q_{n-4} + q_{n+4}) + \\ & + 0,00331521 (q_{n-5} + q_{n+5}) - \\ & - 0,00072384 (q_{n-6} + q_{n+6}) + \\ & + 0,00006920 (q_{n-7} + q_{n+7}) - \\ & - 0,00000322 (q_{n-8} + q_{n+8}) + \\ & + 0,00000008 (q_{n-9} + q_{n+9}) \end{aligned}$$

b) Woolhouse meetodi järgi:

$$\begin{aligned} q_n^{\text{I}} = & \frac{1}{5} [q_n + 0,96 (q_{n-1} + q_{n+1}) + 0,84 (q_{n-2} + q_{n+2}) + \\ & + 0,28 (q_{n-3} + q_{n+3}) + 0,12 (q_{n-4} + q_{n+4}) - \\ & - 0,08 (q_{n-5} + q_{n+5}) - 0,12 (q_{n-7} + q_{n+7})] \end{aligned}$$

d) Jastremsky meetodi järgi, milline tugineb kolmanda järgu parabooli valemile:

$$Y_t = a + a_1 t + a_2 t^2 + a_3 t^3.$$

Rühmitades üksikud vanusaastad viieaasta 0 ja 5 algavatesse rühmadesse ja eeldades, et kahe üksteisele järgneva viieaasta rühma summad algarvudel (q) ja tasandatud arvudel (q^{I}) on võrdsed, näit. $(q_{20} + \dots + q_{24}) + (q_{25} + \dots + q_{29}) = (q_{20}^{\text{I}} + \dots + q_{24}^{\text{I}}) + (q_{25}^{\text{I}} + \dots + q_{29}^{\text{I}})$ jne., ning märkides näit. $q_{30} - q_{34}$ a. rühma kuuluvate tasandatud suremüstõenäosuste q^{I} arvutamiseks viieaastate 20–24, 25–29, 30–34, 35–39 ja 40–44 algarvude (q) summad lühendatult S_{-2} , S_{-1} , S_0 , S_1 ja S_2 , saame järgmised valemid:

$$q_{30}^{\text{I}} = -0,0177 S_{-2} + 0,1044 S_{-1} + 0,1210 S_0 - 0,0044 S_1 - 0,0033 S_2;$$

$$q_{31}^{\text{I}} = -0,0175 S_{-2} + 0,0780 S_{-1} + 0,1270 S_0 + 0,0220 S_1 - 0,0095 S_2;$$

$$q_{32}^{\text{I}} = -0,0145 S_{-2} + 0,0500 S_{-1} + 0,1290 S_0 + 0,0500 S_1 - 0,0145 S_2;$$

$$q_{33}^{\text{I}} = -0,0095 S_{-2} + 0,0220 S_{-1} + 0,1270 S_0 + 0,0780 S_1 - 0,0175 S_2;$$

$$\begin{aligned} q_{34}^{\text{I}} = & -0,0033 S_{-2} - 0,0044 S_{-1} + 0,1210 S_0 + \\ & + 0,1044 S_1 - 0,0177 S_2. \end{aligned}$$

Sellekohaselt iga viieaasta rühma q^{I} summa võrdub:

$$\Sigma = \frac{1}{16} (-S_{-2} + 4 S_{-1} + 10 S_0 + 4 S_1 - S_2).$$

Nimetatud kolme meetodi järgi saavutatud tasandatud suremüstõenäosustest osutused parimaiks viimase tulemused — eriti kõrgemates vanusrühmades. Sellele järgnevad vähe taha jääva kvaliteediga Woolhouse meetodi tulemused, kuna Altenburgi järgi tasandamine ei suutnud kaotada mõningaid suuresti segavaid võnkeid suremüstõenäosuste kõveras, kuigi ühes sellega säilusid mõningad surevusele tüüpilised tsüklilised kõikumised, millised teiste meetodite juures kaalusid.

Kahe sobivamaid tulemusi andnud meetodi vahel valiku otsustas kõrgemate vanusrühmade suremüstõenäosuste ekstrapoolimine. Nii Woolhouse kui Jastremsky järgi tasandamisel saadud arvud kõrgemates vanusrühmades osutused siiski ebakasustatavaiks, mistõttu need tuli asendada ekstrapoolitud arvudega, nii kui seda on praktiseeritud kõigi maade suremüstabelite juures.

Mitmesuguste katsetamiste järgi andis sobivamaid tulemusi Jastremsky meetodil tasandatud suremüstõenäosuste rea jätkamine 85 a. vanusrühmast peale 74 ja 84 a. vanusrühma elutõenäosuse (p) alusel geomeetrilises progressioonis $\sqrt[r]{\frac{10}{r}}$ järgi, kus juures

$$r = \frac{\log_{10} p_{34}}{\log_{10} p_{74}}$$

Eelkirjeldatu kohaselt saavutatud suremüstõenäosuste (lahter 4) alusel on arvatud surnute arv d_n igas vanusrühmas, lähtudes 100 000-st sündinust (lahter 2) ja vastavalt ellujäänute arv l_n (laht. 1), mida võib arvutada ka vahetult elutõenäosuse ($p = 1 - q$) abil.

Edasi on arvatud igas vanusrühmas 100 000 sündinust ellujäänutel (laht. 1), mitu aastat nad kõik kokku antud tõenäosuse kohaselt võivad veel elada (laht. 5). Oletusel, et iga antud vanusrühmast aasta jooksul surnud isik on elanud läbistikkü pool aastat, järgneb, et antud (n) vanuses isikud kokku elavad kuni järgmiseni ($n + 1$) vanusaastani

$$\frac{l_n + l_{n+1}}{2} \text{ aastat } \left(l_{n+1} + \frac{l_n - l_{n+1}}{2} = \frac{l_n + l_{n+1}}{2} \right)$$

Viimases vanusrühmas aga, meestel 103 ja naistel 105 a. vanuseks saamisel, veel eladajäänud aastate arvu aluseks on võetud eelmises, 102 ja 104 a., vanusrühmas isikute aasta jooksul elatud aastate arv ja nende elutõenäosus. Jagades esimene teisele saavutatatakse viimati nimetatud vanusrühmade veel elada jäänud aastate kogusumma; arvates sellest maha nende ühe (102 ja 104 a.) aasta jooksul elatud aastad, jääb järele 103 ja 105 a. vanuseks saanutel elada jäänud aastate kogusumma. Seda võttes lähteks ja järjest

summides eelmiste vanusrühmade aasta jooksul läbielatud aastate arvudega, saame kõigis vanusrühmades veel eladajäänud aastate summad.

Ning lõpuks jagades neid summasid igas vanusrühmas ellujäänute arvuga, saavutame igas vanusrühmas olevate isikute keskmise eluea (laht. 6).

3. Suremus Eestis suremustabelite järgi.

Mortalité en Estonie d'après les tables.

Eelkirjeldatud viisil arvatud ja siin avaldatavad suremustabelid võimaldavad suremusest täpsama ülevaate, kui annavad jooksva rahvastiku-statistika andmed — nimelt selletõttu, et siin suremustaset näitavaist arvudest on kõrvaldatud rahvastiku vanusliku koostise muutuvuse mõju, mis segab võrdlusi, nii aastatevahelisi kui välisriikidega. Nimelt, suremustabeli põhiomadus seisab selles, et ta näitab rahvastiku suremust vaadeldavale ajastule omaste suremustingimuste juures iga vanusaasta kohta eraldi ja, lähtudes teatavast arvust sündinuist (tavaliselt 100 000), ühtlasi näitab, millises tempos see arv sureb välja. Ja vastavalt sellele näeme, millised eluvõimalused on igal vanusrühmal ning sellekohaselt, milline on nende keskmine eluiga.

Vähe seda: suremustabelid võimaldavad arvutada teoreetiliselt antud riigi suremustabeli või n.n. stationaarse rahvastiku, s.t. teoreetilise rahvastiku, milles sündimus ja suremus seisavad tasakaalus, ja selle tagajärjel ka rahvastiku üldarv ja selle vanuslik koostis püsivad muutumatuina. Võrreldes sellise rahvastikuga sündimust ja suremust, saavutame n.n. „puhta“ sündimuse ja suremuse koefitsientid, mis avastavad rahvastiku loodusliku juurekasvu tõelise seisundi. Tegelikult on olukord selline, et praegu valitseva madala sündimuse juures on laste ja noorte osatähtsus rahvastikus palju madalam kui varem. Selletõttu on rahvastiku üldarvu alusel arvatud sündimuskoeffitsient kõrgem kui see oleva sündimussageduse juures võiks olla tõeliselt, eeldades varemärgset rahvastiku vanuslikku koostist. Samuti on lugu ka suremuse koefitsientidega: kuna surnute arv imikute suure suremuse tõttu on teatud määral sõltuv sündimuse määrast (nii kui näitab seda ka vastav korrelatsiooni koefitsient $r = 0,4743 \pm 0,0911$), siis sündimuse languse juures kogu rahvastiku kohta arvatud suremuskoeffitsient osutub madalamaks tõelikust. Sellepärast ongi väärtuslikud teoreetiliselt stationaarse rahvastiku kohta arvatud sündimuse ja suremuse koefitsientid.

Näitena toome stationaarse rahvastiku alusel arvatud suremus-koeffitsiendi Eesti kohta 1932—34. a., kõrvaltutud tavalises korras arvatud koefitsientidega:

Suremus tegeliku rahvastiku koguarvu alusel = $14,6^{0}/_{00}$.

Suremus stationaarse rahvastiku alusel = $17,8^{0}/_{00}$.

Nii kui toodust nähtub, osutub Eestis, nii kui teisteski langeva sündimusega maades, tavalises korras arvatud koeffitsient tunduvalt madalamaks, kui on seda tõeline suremus. Sellepärast on otstarbekohane rahvastiku suremusest tõelise pildi saavutamiseks rahvusvaheliselt võrrelda nimelt stationaarse rahvastiku alusel arvatud n.n. puhastatud suremuskoeffitsiente, nii kui seda näitab ka järgmine tabel (1).

Stationaarse rahvastiku suremuse $\%_{000}$.
Mortalité de la population stationnaire en $\%_{000}$.

1.	Suremustabelite koostamise aeg	Mehed <i>Hommes</i>	Naised <i>Femmes</i>	Kokku <i>Total</i>
Eesti . . .	1932—34	18,8	16,8	17,8
Hollandi . . .	1921—30	16,2	15,7	16,0
Inglise . . .	1920—22	18,0	16,8	17,4
Norra . . .	1921—30	16,4	15,7	16,0
Rootsi . . .	1926—30	16,3	15,8	16,1
Saksa . . .	1924—26	17,9	17,0	17,4
Soome . . .	1921—30	19,7	18,1	18,9
Taani . . .	1926—30	16,4	16,0	16,2

Toodud võrdlusandmed pole küll täpsalt samaaegsed, kuid siiski võrdlemisi lähedased; pealegi tulevad aegade erinevuse mõjud Eesti arvude kasuks, sest suremus on seni osutunud aja jooksul kõikjal langevaks. Võrreldavate Põhja- ja Kesk-Euroopa riikide peres suremus Eestis esineb, peale kõige suuremusega Soome, küll teisel kohal. Edasi järgnevad võrdselt vaid vähe madalama tasemega Inglise ja Saksa ning nende järgi pea ühtlaselt, tunduvalt madalama tasemega Skandinaavia riigid — Rootsi, Norra, Taani ja Hollandi. Ent võrreldes eraldi sugude suremust, näeme et Eesti asend võinuks teiste riikide seas olla parem, kui poleks nii kõrge meeste suremus, sest naiste suremus osutub madalamaks kui Saksas ja võrdselt inglise naiste suremusega. Nii kui näitab mõlema soo suremuskoeffitsientide võrdlus, on sugude erinevus Eestis tõesti erakordne: $2,0^{0}/_{00}$, kuna see on Soomes $1,6^{0}/_{00}$, Inglise $1,2^{0}/_{00}$, Saksas $0,9^{0}/_{00}$, Norras $0,7^{0}/_{00}$, Rootsis ja Hollandis $0,5^{0}/_{00}$ ja Taanis $0,4^{0}/_{00}$.

On ilmne, et nii erinevaks osutunud suremuse juures erineb ka üksikutes riikides meeste ja naiste oodatud keskmine eluiga suremustabeli järgi, nii kui seda näitab järgnev võrdlus (tab. 2).

Keskmine eluiga — *Vie moyenne.*

2.	Suremustabelite koostamise aeg	Mehed <i>Hommes</i>	Naised <i>Femmes</i>	Kokku <i>Total</i>
Eesti . . .	1932—34	53,15	59,62	56,39
Hollandi . . .	1921—30	61,90	63,50	62,70
Inglise . . .	1920—22	55,62	59,58	57,60
Norra . . .	1921—30	61,00	63,80	62,40
Rootsi . . .	1926—30	61,20	63,30	62,25
Saksa . . .	1924—26	55,97	58,71	57,34
Soome . . .	1921—30	50,68	55,14	52,91
Taani . . .	1916—30	60,90	62,60	61,75

Kuna nii suremuskoeffitsientide kui keskmise eluea aluseks on samad suremustõenäosused, siis viimaste vahekorrad üksikuis riiges võrduvad eelpool

kirjeldatule. Kuid elulähedasemaina ja kogemus-
kohasemaina keeskmise eluea erinevused kõnelevad
meile selgemalt, millised elutingimused valitsevad
üksikuis mais.

Millest on tingitud nii erinev eluiga, üksikute
maade ja ka sugude vahel, seda aitab avastada suremus-
tõenäosuste eritlus vanusrühmade järgi (tab. 3).

Võrreldes Eestiga üldiselt kõrgem suremus
Soomes esineb sellisena nii meestel kui naistel ka pea
kõigis vanusaastates, arvatud välja 4, 9 ja 79 ning
enam aastastel meestel ja 4, 10 ja 88 ning enam aastastel
naistel. Eriti suur on suremuse ülekaal Soomes mõle-
mal sool teises ja kolmandas eluaastas, samuti meestel
20—25 eluaastate vahel, naistel aga kogu sünitus-

Suremustõenäosused (qn 16^a) Eestis ja välismaal. — *Taux de mortalité en Estonie et en étrangers.*

Vanus a. Ages	Mehed — Hommes										Naised — Femmes									
	Eesti 1882—84	Hollandi 1921—30	Inglise ja Wales 1920—22	Norra 1921—30	Rootsi 1926—30	Saksaa 1924—26	Soome 1921—30	Taanil 1926—30	Eesti 1882—84	Hollandi 1921—30	Inglise ja Wales 1920—22	Norra 1921—30	Rootsi 1926—30	Saksaa 1924—26	Soome 1921—30	Taanil 1926—30				
0 . . .	98,92	65,28	80,96	55,10	64,64	115,38	90,83	91,30	81,62	50,62	60,42	44,10	50,09	93,92	82,32	71,12				
1 . . .	17,75	14,83	23,39	9,01	10,32	16,19	25,79	10,56	16,88	13,12	21,37	8,11	9,01	14,93	23,56	8,98				
2 . . .	9,23	6,25	10,50	4,54	4,52	6,36	11,26	3,91	7,92	5,33	9,91	3,94	4,18	5,74	10,75	3,72				
3 . . .	5,92	3,99	6,50	3,16	3,12	4,04	7,51	2,56	5,39	3,30	6,30	2,64	3,02	3,62	7,20	2,12				
4 . . .	5,46	3,13	4,75	2,54	2,55	3,10	5,08	2,06	4,72	2,06	4,65	2,11	2,45	2,36	4,54	1,80				
5 . . .	4,04	2,46	4,17	2,24	2,30	2,42	4,57	1,68	4,03	2,09	4,24	1,79	2,17	2,19	4,25	1,57				
10 . . .	3,03	1,31	1,81	1,67	1,62	1,42	3,24	1,18	3,14	1,20	1,80	1,45	1,55	1,20	2,00	0,87				
15 . . .	3,53	1,70	2,18	2,53	2,17	1,94	3,50	1,63	3,05	1,77	2,27	3,01	2,46	1,81	4,40	1,54				
20 . . .	5,08	2,80	3,49	5,81	4,31	4,27	10,18	2,88	4,09	2,61	3,06	4,87	3,71	3,32	6,37	2,74				
25 . . .	6,00	2,83	3,98	6,04	4,34	4,39	8,18	2,49	4,66	2,96	3,50	5,03	4,11	3,94	6,48	3,02				
30 . . .	6,24	2,76	4,34	5,67	4,35	4,05	7,11	2,91	4,70	3,19	3,92	4,72	4,27	4,14	6,46	3,29				
35 . . .	6,33	3,15	5,53	5,29	4,47	4,25	7,48	3,23	4,89	3,21	4,51	4,94	4,25	4,52	6,26	4,06				
40 . . .	8,59	3,80	6,58	5,75	5,31	5,35	9,17	4,50	5,03	4,71	5,32	5,29	4,99	5,81	7,63	4,84				
45 . . .	10,93	5,23	8,31	7,30	6,75	7,23	12,50	5,62	5,44	5,62	6,68	6,43	6,13	6,44	8,09	5,63				
50 . . .	14,60	7,74	11,79	9,12	8,81	10,30	15,28	8,30	7,31	7,96	9,15	8,15	8,19	8,86	10,30	8,52				
55 . . .	20,57	12,04	17,55	12,48	12,41	15,48	23,61	12,08	10,40	11,68	13,19	10,80	11,12	12,73	12,52	11,65				
60 . . .	29,01	19,12	25,61	18,36	18,36	23,62	32,04	19,77	15,28	17,80	18,97	14,65	15,51	19,47	19,05	17,80				
65 . . .	40,89	30,39	39,75	26,72	28,30	36,92	44,25	29,89	24,55	28,13	29,92	23,09	24,61	31,55	31,34	27,45				
70 . . .	58,62	49,32	59,97	42,07	44,30	58,08	64,06	46,60	38,92	46,19	46,46	36,23	39,95	51,03	50,03	45,09				
75 . . .	88,50	79,08	83,79	65,57	71,12	93,91	93,51	76,71	65,89	75,51	75,94	57,37	65,99	85,29	79,22	77,04				
80 . . .	131,77	127,30	140,02	105,23	115,90	141,96	129,25	126,70	105,83	118,00	117,66	97,45	109,02	133,71	129,50	120,99				
85 . . .	184,75	189,80	199,74	162,01	184,89	212,85	166,26	192,03	158,00	173,10	174,65	147,97	172,11	193,37	174,72	185,87				
90 . . .	281,93	276,20	267,52	247,62	280,13	284,60	.	278,53	240,40	254,30	238,52	222,03	254,54	263,03	.	260,80				

ja sellele järgnevas kliimateeriumieas. Eestile üldiselt
kõige lähema suremusega Saksaa suremus osutub
kõrgemaks mõlemast soost imikutel ja meestest
raukadel algades 75 a. peale, vanematel naistel aga
juba 38 a. peale. Samuti Eestile üldse võrdlemisi
lähedase suremusega Inglise aga leiame kõrgema
suremuse mõlemast soost väikelastel ja, samuti kui
Saksas, meestest raukadel ja naistest vanemealistel
algades 38 aastaga. Eestist tunduvalt madalama
üldsuresmusega Rootsis, Norras, Taanis
ja Hollandis leiame madalama suremuse meestel
kõigis vanusrühmis, arvatud välja Norra, 20—25. a.
noored; naistel aga leiame kõrgema suremuse Hol-
landis ja Taanis vanematel, algades 45 a. peale,
Norras sünitus- ja kliimateeriumiealistel — 20—55
aastastel.

Kuivõrra need erinevused on tingitud erinevast
suremuse tabelite arvutamise ajast ja osalt ka tehnikast
(eriti raugaealiste ekstrapoolingust), jääb lahtiseks
kuid siiski võib nentida eesti suremuses, võrreldes
teistega, kaht omapärasust: esiteks võrdlemisi kõr-
get imikute suremust ja teiseks
kõrge meeste suremuse kõrval mada-
lat naiste suremust, algades sünitusea
teisest poolest kuni raugaeani ja meestel suremuse
suurema tõusu algust kümnekonna aasta võrra varem
kui mitmel teisel rahval. Need mõlema soo juures ilm-
siks tulevad omapärasused tingivadki juba eespool

selgunud suure erinevuse eesti meeste ja naiste sure-
muses.

Vaadeldes rööbiti eesti meeste ja naiste suremus-
tõenäosuste muutumist, võime nende juures nentida
järgmist. Nii kui kõikjal, nii ka Eestis esimesel eluaastal
poiste suremus ületab suuresti tüdrukute suremuse.
See kestab nii langevalt edasi kuni 5. eluaastani.
6. eluaastast peale kuni 13. eluaastani mõlema soo
suremustõenäosused väga lähedatena ristuvad: kord
on need pisut suuremad tüdrukutel — 6—8., 10. ja
13. eluaastal, kord poistel — 9., 11. ja 12. eluaastal.
14. eluaastast peale aga jällegi poiste suremus ületab
tõusvalt tüdrukute suremuse ja kestab nii kogu
edaspidise eluea. Seetõttu väiksemal arvul sündinud
naiste üldarv rahvastikus nihkub järjest lähemale
meeste arvule ja 41 aastast peale kasvavalt ületab
viimaste arvu.

Kõige madalam on suremus nii
meestel kui naistel 12. eluaastas.
Sealt edasi mõlemal see tõusob, meestel kiirenevas
tempo kuni 24. eluaastani, edasi pikkamisi kuni
34. a. ja sealt järjest kasvavalt kuni lõpuni — 103. elu-
aastani; naistel aga suremustõenäosuste tõus 12. a.
peale teostub meestest aoglasemas tempo — samuti
kuni 24. eluaastani, sealt edasi kuni 48. a. veel aogla-
semalt, vaheti pea samal tasemel püsides — 26—30. elu-
aastani. 44. eluaastast peale algab suurem tõus ka
naiste suremustõenäosustel, kuid siiski meestest tun-

MAAVALITSUSTE TULUD JA KULUD 1933/34 a.¹⁾

RECETTES et DÉPENSES des ADMINISTRATIONS D'ARRONDISSEMENT en 1933/34.

Sisu: 1. Tulude ja kulude vahekord, lhk. 7. 2. Tulud ja kulud, lhk. 8. 3. Bilans, lhk. 10.

1. Tulude ja kulude vahekord.

Rapport entre les recettes et dépenses.

Maavalitsuste tulude-kulude kokkuvõtted tehti eelarve täitmise aruannete järgi, kusjuures tegeliku tuluna ja kuluna arvestati vastavad saadud ning saadajäänud ja makstud ning makstajäänud summad.

Eelarvega nähti ette 1933/34 m.-a. üldsummas tulusid 4 117 tuh. kr ja kulusid 4 109 tuh. kr, teedekapitali tulusid ja kulusid 1 851 tuh. kr ning muid tulusid 2 266 tuh. kr ja kulusid 2 258 tuh. kr. Eelarvelised tulu- ja kulusummad olid tasakaalus kõigis mais peale Petserimaa, kus korrallised tulud ületasid vastavaid kulusid. Võrreldes eelneva aastaga osutusid eelarvelised summad väiksemaks üldse (—11,0%), korralliste (—6,1%) ja teedekapitali summade alal (—20,0%) ning suuremaks erakorralliste summade (+66,0%) alal. Teedekapitali eelarve ulatus eelmise aasta kõrguseni vaid Petseri maavalitsusel, teisel oli väiksem, kuna muude tulude-kulude eelarve ületas eelneva aasta taset Viru-, Järva-, Pärnu-, Viljandi- ja Petserimaavalitsusel erakorralliste — ning Harjumaavalitsusel korralliste summade alal.

Teedekapitali alal moodustasid tegelikud tulud 105,2% ja kulud 88,2% ning muud tulud 91,0% ja kulud 89,3% eelarvelisest summast. Eelarvelisest tulusummast (ilma teedekapitalisummadeta) laekus tegelikult 86,1% ja arvestati aasta lõpul saadaolevana 5,6% (1932/33 a. laekus 81,6%, jäi saada 8,3% ja kustutati 10,1%) ning eelarvelisest kulusummast anti välja 82,7% ja jäi anda välja aasta lõpul 6,6% (1932/33 a. anti välja 81,2%, jäi välja anda 4,2% ja kustutati 14,6%).

Eelarvega ettenähtud tulust kustutati lootusetuna 190,0 tuh. kr ehk 8,4% ning vastavast kulukrediidist, tulude vähemlaekumise, tarviduse möödumisel ja muil põhjusil 242 tuh. kr ehk 10,7%. Kavatsatud erakorrallised kulutused oma iseloomu tõttu võimaldavad sageli nende teostamise edasilükkamist ehk osutuvad eelarve täitmisel üleaaruseiks ja seepärast on erakorrallise eelarve kustutus alati tunduvalt suurem kui korrallise. Nii kustutati aruandeaastal erakorrallise eelarve tuludest 33,1% ja kuludest 34,2%, kuna korrallise eelarve alal samal ajal ulatus kustutus

tulude osas vaid 3,8% ja kulude osas 6,3%. Tähtsama tuluallika — maksutulu määratud summast kustutati 8,1%, milline arv oli suuremaid korralliste tulude hulgas. Tähtsamail kuludel oli eelarveliste summade kustutus järgmine: laenu 13,4%, põllumajandus 8,9%, hoolekanne 5,6%, tervishoid 4,5%, haridus 3,0% ja maavalitsus 1,1%. Üksikud tulu- ja kululiigid ületasid eelarvega ettenähtud taset; selliseiks olid tuludest asutiste (+4,4%), ettevõtete (+53,8%) ja mitmesugused tulud (+36,4%), ning kuludest ettevõtete puudujäägid (+9,1%). Üksikuil maavalitsusil oli eelarve täitumise määr suuresti lahkuminev, võnkudes tulude osas 71,2—102,6% ja kulude osas 77,4—97,4%. Tegelik tulu ületas vastava eelarvelise summa Lääne- (+2,6%), Pärnu- (+2,0%) ja Tartumaal (+0,4%), peamiselt asutiste ülejääkide ja maksutulu alal. Teisis mais tegelik tulu ei ulatunud ettenähtud määrami, misjuures puudujäägi (kustutuse) suurus olenes eeskätt maksutulu ja erakorrallise tulu eelarve täitumise määrast. Kustutatud eelarve osade suuruse poolest paistsid silma Petseri- (28,8%), Järva- (22,6%), Võru- (18,1%) ja Valgamaavalitsus (11,8%). Tegeliku tuluna arvestatud summast oli laekunud 93,9% ja aruandeaasta lõpul veel laekumata 6,1% (1932/33 a. laekunud 90,8%, laekumata 9,2%) ning vastavast kulusummast oli antud välja 92,6% ja veel väljaandmata 7,4% (1932/33 a. anti välja 95,0% ja jäi anda välja 5,0%). Saada ja väljaanda jäänud summasid ei arvestanud üldse Harju-, Pärnu- ja Võrumaavalitsus, kuna teistel võnkus laekumata tuluosa 4,3—16,1% ja väljaandmata kuluosa 3,1—19,4%, kusjuures tähendatud osade suurus ületas 10% vaid Järva-, Viljandi- (jäi välja anda 17,7%) ja Petserimaavalitsusel. Viimasel olid samuti kustutatud eelarve osad suuremaid ja tõenäoliselt suurenevad need tulevikus veelgi saada- ja väljaanda jäänud osade arvel. 1. IV 1933 ulatus saadaolev tulusumma 234 tuh. kr, sellest laekus aruandeaastal 61,8%, kustutati 6,8% ja püsis saadaolevana 31,9%, mis moodustas koos 1933/34 a. laekumata tuluga 218 tuh. kr. Aruandeaasta alul olnud kreditoride summast (183 tuh. kr) anti välja 64,2%, kustutati 7,5% ja jäi anda välja 28,3% ehk ühes 1933/34 a. vastava summaga 202 tuh. kr. Seega aruandeaastal

¹⁾ Maavalitsuste tulude ja kulude kohta varem ilmunud andmed vt. E. Stat. nr. 152(7)—153(8) — 1935, lhk. 341.

Tulud, kulud, üle- ja puudujäägid 1 000 kr — *Recettes, dépenses et solde des administrations d'arrondissement.*

1.	Tulud — <i>Recettes</i>				Kulud — <i>Dépenses</i>				Üle- või puudujääk (—) <i>Excédent ou déficit (—)</i>			
	1933/34	1932/33	Ilma teedekap. tuluta — <i>Sans</i> <i>recettes des routes</i>		1933/34	1932/33	Ilma teedekap. kuluta — <i>Sans</i> <i>dépenses pour routes</i>		1933/34	1932/33	Ilma teedekap. <i>Sans fonds</i> <i>des routes</i>	
			1933/34	1932/33			1933/34	1932/33			1933/34	1932/33
Viru	502,2	501,4	250,5	223,1	493,7	499,2	259,5	223,1	8,5	2,2	—	—
Järva	294,4	298,1	154,2	135,7	268,4	272,0	154,1	135,3	26,0	26,1	0,1	0,4
Harju	483,1	431,5	182,0	177,8	382,0	419,9	178,9	176,8	101,1	11,0	3,1	1,0
Lääne	407,1	425,7	190,2	187,7	329,7	378,1	180,6	189,8	77,4	47,0	9,0	—1,6
Saare	226,1	248,6	128,7	142,0	208,8	235,7	121,0	130,0	17,3	12,9	7,7	6,0
Pärnu	467,8	438,4	253,8	239,4	439,8	407,5	229,8	214,3	28,0	30,9	24,0	25,1
Viljandi	362,8	387,9	236,7	218,1	335,9	358,6	221,5	192,5	26,9	29,3	15,2	25,8
Tartu	567,6	558,4	275,4	275,4	498,3	507,0	282,1	250,2	69,3	51,4	13,3	25,2
Valga	154,7	137,4	75,1	88,2	144,0	160,9	71,4	84,4	10,7	6,5	3,7	3,8
Võru	317,0	332,4	162,9	151,8	299,9	330,4	157,6	151,3	17,1	2,0	5,3	0,5
Petseri	242,0	208,8	153,2	184,8	248,4	253,3	173,6	170,3	—0,4	16,5	—20,4	14,5
Kokku — Total	4 024,8	4 058,6	2 077,7	2 024,0	3 648,9	3 822,6	2 016,1	1 923,5	375,9	236,0	61,6	100,5

vähenes deebitoride seis 23,4% ja suurenes kreditoride seis 10,0%. Kreditoride kasv sündis peamiselt Viljandi- ja Petserimaavalitsuse erakorraliste väljaminakute arvel. Üldiselt märgime eelarvete suuremat reaalsust aruandeaastal võrreldes eelmise aastaga, mis avaldub kustutatud eelarve osade vähenemises, laekunud ja väljaantud osade suurenemises aruandeaasta eelarve kui ka deebitoride ja kreditoride alal. Laekumise paranemise tingis teatud määral veel 1933/34 a. alanud majandusliku olukorra paranemine.

Teedekapitali alal ületasid tulud kulusid üldse (314 tuh. kr) ja kõigis mais. Muul alal olid tulud ülekaalus 9, vähemuses 1 (Petseri) ja tasakaalus kuludega 1 maavalitsusel (Viru). 9 maavalitsuse poolt saavutatud ülejääk ulatus 82,0 tuh. kr (1932/33 a. 102,1 tuh. kr), Petserimaavalitsuse puudujääk 20,4 tuh. kr ning seega osutus üldtulemuseks 61,6 tuh. kr ülejääk (1932/33 a. 100,5 tuh. kr). Tulemuse halvenemine võrreldes eelmise aastaga oleneb peamiselt Petserimaavalitsusest ja nimelt selle väiksemääralisest maksutulust laekumisest (ettenähtud maksutulust arvestati tuluna 55,0% ja kustutati 44,1%). Vastupidiselt eelnevale aastale oli tulude ja kulude vahetõrge saadud ja makstud summade alal soodsam kui saada ja maksta jäänud summadel, nimelt moodustasid kulud tuludest esimesil 95,7% ja viimaseil 117,1%. Oleneb see täiel määral erakorralisist tuludest ja kuludest. Nimelt 3 maavalitsuse poolt erakorraliste ehituskulude, kapitalremontide ning linaseemne ja teravilja kokkuostukulude katteks hangitud ja laekunud tuludest ning laenudest jäi ligikaudu 61 tuh. kr (s. o. üle 40% kogu väljaandajäänud summast) aruandeaastal väljaandmata (Viljandi- ja Tartumaavalitsus 37 tuhat kr) ja tagasimaksmata (Petserimaavalitsus 24 tuhat kr). Peamiselt selle järeltulust kujunes ka deebitoride ja kreditoride vahetõrge aasta lõpul ebasoodsamaks kui see oli aasta alul (kreditorid moodustasid 1. IV 33. 76,6% ja 31. III 34. 111,0% deebitoride summast).

2. Tulud ja kulud.

Recettes et dépenses.

Võttes arvesse asetleidnud arvestusviisi muudatusi (nagu

õpetajate palgatasu väljajätmist alates 1930/31 a. ja ettevõtete arvestamist nettoalusel alates 1931/32 a.) osutub maavalitsuste büdžetite, samuti tegelikkude tulude ja kulude kõrgseisu aastaks 1930/31. Tähen-datud aastal ulatusid tegelikud tulud üldsummas 6 557 tuh. kr, sellest teedekapitali tulud 3 751 tuh. kr ja muud tulud 2 806 tuh. kr. Alates 1931/32 a., peamiselt üldise majanduskriisi mõjutusel on maavalitsuste majapidamine tõmbunud kokku. Ajavahemikul 1931/32—1933/34 kahanesid tegelikud tulud üldsummas 38,6%, teedekapitali alal 51,9% ja muul alal 25,9%. Teedekapitali tulude vähenemine toimus peamiselt riigitoetuste arvel, mis viimase kolme aasta kestel kahanesid ligemale 2/3 võrra. Selle järeltulust riigitoetuse osatähtsus 75,8% 1930/31 a. vähenes 64,2% 1933/34 a. Mainime, et teised teedekapitali tulud osalt samuti vähenesid, ent üldsummat isegi pisut kasvasid. Loomulikult vähenesid ühes tuludega ka teedekapitali kulud (—52,7%). Muude tuludekulude koondumine oli väiksem ja kestis ainult kuni

Kulude otstarve — *Dépenses d'après leur destination.*

2.	1 000 kr		% üldsummast % au total	
	1933/34	1932/33	1933/34	1932/33
Maavolikogu — <i>Conseil d'arrondiss.</i>	15,6	16,5	0,5	0,4
Maavalitsus — <i>Administ. d'arrondiss.</i>	364,8	356,7	10,0	9,3
Sotsiaal-administr. — <i>Surveillance des</i> <i>administr. publiques</i>	20,8	26,9	0,6	0,7
Haridus — <i>Instruction</i>	258,4	242,2	7,1	6,4
Teraviljandus — <i>Hygiène</i>	366,8	382,8	10,1	10,0
Hoolekanne — <i>Assistance</i>	336,0	401,9	10,6	10,5
Põllumajandus — <i>Agriculture</i>	132,7	137,7	3,6	3,6
Ettevõtted — <i>Entreprises</i>	12,1	12,4	0,3	0,3
Varanduste kulud — <i>Biens</i>	39,8	58,0	1,1	1,5
Kapitalid — <i>Fonds</i>	1,2	0,1	0,0	0,0
Laenud — <i>Dettes</i>	102,8	95,7	2,8	2,5
Mitmesugused kulud — <i>Dépenses div.</i>	76,1	66,7	2,1	1,8
Kokku korralised kulud — <i>Total des</i> <i>dépenses ordinaires</i>	1 779,9	1 797,1	48,8	47,0
Erakorralised kulud — <i>Dépenses extra-</i> <i>ordinaires</i>	236,2	126,4	6,5	3,3
Kokku korral. ja erakorral. kulud — <i>Total des dépenses ordin. et extraord.</i>	2 016,1	1 923,5	55,3	50,3
Teedekapitali kulud — <i>Dépenses du</i> <i>capital des routes</i>	1 632,8	1 899,1	44,7	49,7
Üldse — Gr. total	3 648,9	3 822,6	100	100

1933/34 a., asendudes viimasel aastal väiksemääralise töusuga, erakorraliste sissetulekute ja väljaminekute alal. Korralisil summadel jätkus üldiselt vähenemine ka 1933/34 a. Märgatavamalt mõjutas tulude taset kinnisvaramaksu (1 elaniku kohta 1933/34 a. 81 *snt*, 1930/31 a. 106 *snt*), tulumaksu (51 *snt* ja 68 *snt*) ja muude maksude (25 *snt* ja 34 *snt*), toetuste, eriti riiklike (1 *snt* ja 12 *snt*), asutiste sissetulekute (52 *snt* ja 69 *snt*) ning muude tulude vähenemine, viies tulumassa 1 elaniku kohta 354 *snt* 1930/31 a. — 271 *snt* 1933/34 a. Kulusumma 1 elaniku kohta vähenes

samal ajal 342 *snt* — 263 *snt* (korralised ja erakorralised kokku), misjuures suuremal määral mõjutasid seda liikumist hariduse (1 elaniku kohta 1933/34 a. 34 *snt*, 1930/31 a. 50 *snt*), tervishoiu (48 *snt* ja 60 *snt*), hoolekande (50 *snt* ja 62 *snt*), põllumajanduse (17 *snt* ja 34 *snt*) ja muud kulud (33 *snt* ja 79 *snt*). Märgime, et 1933/34 a. arvused üksikute liikide järgi võis mõjutada teatud määral vähendavalt erakorraliste tulude ja kulude korralisist eraldamine (1930/31 a. korralised ja erakorralised näidati koos), ent üldpilti see siiski ei võinud kuigi palju muuta. Ühe elaniku

Kulude summa ühe elaniku kohta (sentides) 1933/34 a. — *Montant des dépenses par habitant (en snt) en 1933/34.*

3.	Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku Total	Kokku 1932/33 Total
Maavolikogu — <i>Conseil</i>	2	3	3	1	1	3	4	1	3	2	3	2	2
Maavalitsus — <i>Administration</i>	47	64	55	37	35	53	49	49	63	37	44	48	46
Haridus — <i>Instruction</i>	28	33	21	44	35	43	82	25	45	34	5	34	32
Tervishoid — <i>Hygiène</i>	32	45	39	72	78	37	59	42	37	31	74	45	50
Hoolekanne — <i>Assistance</i>	35	00	35	32	37	130	48	45	00	70	13	50	52
Põllumajandus — <i>Agriculture</i>	18	28	25	21	16	8	10	17	10	14	19	17	18
Muud kulud — <i>Autres dépenses</i>	43	67	23	35	27	15	24	44	16	20	33	33	34
Kokku korralised kulud — <i>Total des dépenses ordinaires</i>	205	300	201	242	229	289	276	223	240	208	196	232	234
Erakorralised kulud — <i>Dépenses extraordinaires</i>	37	14	1	28	7	45	102	9	36	—	91	31	17
Kokku korral. ja erakorral. kulud — <i>Total des dépenses ordin. et extraord.</i>	242	314	202	270	236	334	378	232	276	208	287	263	251
Teedekapitali kulud — <i>Dépenses du capital des routes</i>	218	233	230	208	171	305	195	209	281	188	124	213	247
Üldse — <i>Grand total</i>	460	547	432	478	407	639	573	441	557	396	411	476	498
Kokku korralised kulud 1932/33 a. — <i>Total des dépenses ordin. en 1932/33</i>	203	276	198	240	233	303	305	214	277	200	211	234	
Erakorralised kulud — <i>Dépenses extraordinaires</i>	5	—	2	29	32	8	23	7	50	—	71	17	
Kokku korral. ja erakorral. kulud — <i>Total des dépenses ordin. et extraord.</i>	208	276	200	275	265	311	328	221	327	200	282	251	
Teedekapitali kulud — <i>Dépenses du capital des routes</i>	257	270	275	274	194	281	283	227	296	236	137	247	
Üldse — <i>Gr. total 1932/33</i>	465	555	475	549	459	592	611	448	623	436	419	498	

kohta tuleva summa arvestamist toimiti 1934 a. rahvaloenduse andmeil, kusjuures vastavalt muudeti ka võrdluseks toodud 1932/33 a. arvud.

Võrreldes 1932/33 a. muutus kulude ja tulude tase aruandeaastal võrdlemisi väikesel määral. Kulud kahanesid üldse 4,5%, teedekapitali alal 14,0%, suurenesid muud kulud kokku 4,8% ja nende erakorralises osas 86,9% ning vähenesid korralised 1,0%. Tulude liikumine oli samalaadne, ent üldsummat (-0,8%) ja teedekapitali osas (-4,3%) väiksema ning muude tulude osas (+12,7%, korralised -3,6%, erakorralised +106,4%) suurema ulatusega kui kuludel. Teedekapitali kulude kokkuhoid toimus peaosas maanteede ehituse, kapitaalparanduse ja suvise korrahoidu ning väiksemas osas administratsiooni (peamiselt personaali tasud) ja garaažide, veoabinõude ja ehitusmasinate kulude alal. Teedekapitali tulude koondumine sündis ainuüksi toetuste, peamiselt riiklike, arvel. Teised tululigid kasvasid, neist suuremal määral maksud, eriti bensüinimaks. Muudest kuludest suurenesid märkimisväärselt: maavalitsuste kulud, nende personaali tasude osas, hariduskulud alg-, täiendus- ja erakoolide toetuste ning eriti kutse-

koolide ülalpidamise alal, laenude tasumine pankadela ja asutistele, mitmesugused juhuslikud kulud, era-

Tuluallikad — *Recettes d'après les sources.*

4.	1 000 kr		% üldsummast au total	
	1933/34	1932/33	1933/34	1932/33
Kinnisvaramaks — <i>Impôt sur les immeubles</i>	625,8	603,8	15,5	14,9
Tulumaks — <i>Impôt sur le revenu</i>	387,4	469,6	9,6	11,6
Ärimaks — <i>Impôt commercial</i>	94,6	113,5	2,4	2,8
Mitmesug. maksud — <i>Impôts divers</i>	98,8	102,2	2,5	2,5
Toetused — <i>Subventions</i>	4,8	5,1	0,1	0,1
Kulude tasu — <i>Dépenses revers. de nouveau</i>	66,3	65,6	1,7	1,6
Maavalitsuse asutised — <i>Institutions</i>	408,4	393,9	10,0	9,7
Ettevõtted — <i>Entreprises</i>	41,8	24,0	1,0	0,8
Varanduste tulud — <i>Recettes des biens</i>	60,5	70,2	1,5	1,7
Kapitalid — <i>Fonds</i>	7,2	6,1	0,2	0,2
Mitmesugused tulud — <i>Recettes divers</i>	44,5	52,3	1,1	1,3
Kokku korralised tulud — <i>Total des recettes ordinaires</i>	1 834,6	1 906,2	45,6	47,0
Erakorralised tulud — <i>Recettes extraordinaires</i>	243,1	117,8	6,0	2,9
Kokku korral. ja erakorral. tulud — <i>Total des recettes ordin. et extraord.</i>	2 077,7	2 024,0	51,6	49,9
Teedekapitali tulud — <i>Recettes du capital des routes</i>	1 947,1	2 034,6	48,4	50,1
Üldse — <i>Gr. total</i>	4 024,8	4 058,6	100	100

korralised kulud üldsummas ja eriti erakorraline laenu tasumine. Tähtsamaist kululiigist vähenesid sotsiaal-administratsiooni alal personaali tasud ja muud kulud, tervishoiu kulud personaali tasude ja toetuste osas, hoolekande kulud peamiselt laste-, vanade- ja vigastekodude arvel, põllumajanduse kulud, varanduste kulud, eriti kinnisvarade paranduste, maade rentide ja vallasvarade muretsemise alal. Tuludest paisusid tähelepanuväärsemalt asutiste sisse-

tulekud kutsekoolide ja haiglate alal, ettevõtete ülejäägid ning erakorralisist tuludest laenu, muud tulud ja erikapitalide ja fondide ärakasutamine. Suuremääralisem koondumine ilmses maksutulul, varanduste kasutamise ja mitmesuguste tulude alal.

Maavalitsuste andmeil oli nende valdamisel 41 ettevõtet, neist 32 põllumajanduslikud (talud ja mõisad), 4 tööstuslikud (piiritusvabrikud ja õppetöökodjad) ja 5 kaubanduslikud ettevõtted (apteegid).

Tulud ühe elaniku kohta (sentides) 1933/34 a. — *Montant des recettes par habitant (en snt) en 1933/34.*

5.	Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku Tulud	1932/33 a. kokku Tulud
Kinnisvarad maks — <i>Impôt sur les immeubles</i>	89	110	80	85	56	82	90	95	91	57	38	81	79
Tulumaks — <i>Impôt sur le revenu</i>	50	55	50	50	46	54	53	53	50	49	44	51	61
Ärimaks — <i>Impôt commercial</i>	11	24	19	9	5	16	11	12	14	12	5	12	15
Mitmesugused maksud — <i>Impôts div.</i>	18	16	13	8	8	14	14	10	14	9	16	13	18
Toetused — <i>Subventions</i>	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	1	1
Kulude tasu — <i>Dépenses reversibles de nouveau</i>	7	8	7	8	7	17	1	8	21	11	5	9	9
Maavalitsuste asutised — <i>Institutions des admin. d'arrondissement</i>	10	60	12	85	69	130	106	18	48	61	48	52	51
Mitmesugused tulud — <i>Recettes div.</i>	7	1	8	4	1	2	8	13	13	2	2	6	7
Muud tulud — <i>Autres recettes</i>	13	11	10	7	37	4	10	20	4	14	10	14	13
Kokku korralised tulud — <i>Total des recettes ordinaires</i>	205	300	205	256	238	318	302	235	255	215	163	239	249
Erakorralised tulud — <i>Recettes extraordinaires</i>	37	14	1	28	13	51	102	9	30	—	91	32	15
Kokku korralised ja erakorral. tulud <i>Total des recettes ordinaires et extraordinaires</i>	242	314	206	284	251	369	404	244	291	215	254	271	264
Teedekapitali tulud — <i>Recettes du capital des routes</i>	226	286	340	306	180	311	215	258	308	203	147	253	265
Üldse — <i>Grand total</i>	468	606	546	590	440	680	619	502	599	418	401	524	529
Kokku korralised tulud 1932/33 a. — <i>Total des recettes ordin. en 1932/33</i>	203	277	109	243	244	341	354	242	291	200	235	240	
Erakorralised tulud — <i>Recettes extraordinaires</i>	5	—	2	29	33	7	18	2	50	—	71	15	
Kokku korral. ja erakorral. tulud — <i>Total des recettes ordin. et extraordin.</i>	208	277	201	272	277	348	372	244	341	200	306	264	
Teedekapitali tulud — <i>Recettes du capital des routes</i>	260	321	287	345	207	280	200	250	307	238	130	265	
Üldse — <i>Gr. total 1932/33</i>	468	608	488	617	484	637	662	494	648	438	445	529	

Ettevõtete sissetulekud ulatusid 591 tuh. kr ja väljaminekud 561 tuh. kr. 9 ettevõtet ületasid kulud tulusid 12 tuh. kr, teistel olid tulud 42 tuh. kr ülekaalus ning üldtulemuseks osutus seega 30 tuh. kr suurune ülejääk.

3. Bilanss. *Balance.*

Maavalitsuste bilanss suurenes aruandaastal üldse (31. III 1934 a. 5 591,7 tuh. kr, 1933 a. 5 459,0 tuh. kr) ja 8 ning vähenes 3 maavalitsusel (Viru-, Lääne- ja Tartu-). Suuremate muudatustena märgime passivas varanduste kapitali (+172,5 tuh. kr) ja teedekapitali (+178,3 tuh. kr) kasvu ning saadud laenude (—145,2 tuh. kr) kahanemist ja aktivas kassa (+171,6 tuh. kr) paisumist ning eelarvete deebitorite koondumist (—89,2 tuh. kr). Kapitalide ja ülejääkide osatähtsus pisut suurenes (1934 a. 71,8%, 1933 a. 70,7%) ja saadud laenude, riigisummade, teedekapitali, eelarve kreditoride ning muu võõrkapitali osa vähenes (1934 a. 28,2%, 1933 a. 29,3%). Aktivas paisus valdamisel olevate varade (1934 a. 88,2%, 1933 a. 86,3%) ning kahanes nõudmiste (muud aktivad) ja puudujäägi osa (1934 a. 11,8%, 1933 a. 13,7%). Arvates

lühiajaliseks kohustusiks riigisummad, valla- ja oma-valitsuste tulumaksu ja viimamüügi osad, kohustused teedekapitali suhtes ja läbikäivad summad ning likviidseiks varadeks kassa, hoisusummad, teedekapitali materjalid ja antud avansid, saame esimeste summaks (võõrad summad) 416,6 tuh. kr ehk 7,5% bilansist (1933 a. 310,2 tuh. kr ehk 5,7%) ja viimaste summaks 535,1 tuh. kr ehk 9,6% (1933 a. 372,1 tuh. kr ehk 6,7%). Toodud andmeist nähtub, et likviidsete varade summa kattis ülejäägiga lühiajalisi nõudmisi 1932/33 a. ja 1933/34 a., misjuures ülekaal märgatavalt suurenes viimasel aastal. Märgime, et saadud laenu, millede tasumine sünnib eelarve korras ja mis jäid arvestamata lühiajaliste kohustusina, samuti sisaldavad osalt sellise iseloomuga summasisid. Laenudega olid koormatud kõik maavalitsused. Laenukoormis erines suuresti üksikuis mais, võnkudes 1,2—282,8 tuh. kr ehk 5—577 snt ühe maaelaniku kohta. Võlakooormis oli väiksem Valga- ja suurem Järva- (577 snt 1 elaniku kohta), Petseri- (281 snt) ja Läänemaavalitsusel (237 snt). Maaelanikule langev keskmine laenusumma 143 snt 1933 a. alanes 124 snt 1934 a. (31. III).

TOLLIMAKS ja VALISKAUBANDUS TOLLITARIIFIDE KOHASELT 1934 a.
DROITS de DOUANE et COMMERCE EXTÉRIEUR D'APRÈS le TARIF DOUANIER en 1934.

Sis u: 1. Üldarve, lhk. 18. 2. Sisseveo tollimaks, lhk. 18. 3. Väljaveo tollimaks, lhk. 21. 4. Tagasimaksud tollimaks, lhk. 21.

1. Üldarvc. Tõus väliskaubanduses, mis summa võrdub 14 863 tuh. kr, mis on 1934 th. kr ehk 15,0% suurem eelmiseaastast ja annab suu-
Mouvement du montant. ilmnes juba 1933 a. II poole, rimast (1928 a.) aastast 70,2%. Tõus on sündinud
muutus õige intensiivseks 1934 a. See suund ka- justab ka tollituludes. 1934 a. saadud tollimaksu- sisseveo arvel, kuna väljaveo tollimaksusumma näitas

Tollimaksu üldsumma 1 000 kr 1928—1934 a. — *Montant total des droits de douane en 1 000 kr de 1928—34.*

1.	1934	1933	1932	1931	1930	1929	1928
Sisseveotoll — <i>Droit d'importation</i> . . .	14 848 ¹⁾	12 913 ¹⁾	13 548 ¹⁾	17 440	10 847	20 091	20 700
Väljaveotoll — <i>Droit d'exportation</i> . . .	15	16	14	60	104	456	478
Kokku — Total	14 863	12 929	13 562	17 500	10 951	20 547	21 178

tagasiminekut, kuid väikse osatähtsuse tõttu ei mõjuta tildarve nimetamisväärselt. Kogu 1934 a. tollimaksust 99,9% saadi sisseveolt ja ainult 0,1 väljaveolt.

2. Sisseveo tollimaks. Sisseveolt saadi 1934 a. 14 848 tuh. kr tollimaksu, seega 1935 tuh. kr rohkem kui 1933 a. Võrreldes kahel viimasel aastal sisse- toodud kauba kaalu, väärtust ja tollimaksusummat, näeme, et 1934 a. kaal on kasvanud 30,2%, väärtus 41,6% ja tollimaks 15,0%. Sisseveo tollimaks moo-

dustas 1933 a. 32,9% ja 1934 a. 26,7% kauba väärtusest. Kuna tollitariife peale mõne erandi ei ole viimasel ajal muudetud, siis tollimaksu poole väiksema tõusu võrreldes kaalu ja väärtusega tingisid peamiselt soodustused, mis anti lepingute põhjal (Prantsuse leping 7. VIII 1933, Briti leping 8. IX 1934 ja Soome leping 1. X 1934), 1933 a. keskel olnud rahavääringu ümberhinnang, kui ka muutused kaupade koostises. 7 004 tuh. kr ehk 47,4% sisseveotollimaksust kuulub toit- ja maitseainetele ning jookidele, 4 429 tuh. kr

Sisseveo tollimaks — *Droit d'importation.*

2.	Sissevedu — <i>Importation</i>				Tollimaks <i>Droit douanier</i> 1 000 kr		% tollimaksu üldsummast <i>Au montant total en %</i>		Tollimaksu % cif väärt. <i>Droit douan. aux prix cif en %</i>	
	Tonnid <i>En tonnes</i>		1 000 kr		1934	1933	1934	1933	1934	1933
	1934	1933	1934	1933						
I (arv)	440	77	80	7	—	—	—	—	—	—
II „	59 327	46 313	5 384	4 348	7 004	6 304	47,4	49,1	130,1	145,1
III „	180 583	129 352	19 371	13 093	3 339	3 082	22,6	24,0	17,2	23,5
IV „	45 397	43 531	30 381	21 512	4 429	3 459	30,0	26,9	14,6	16,1
V „	1	1	109	75	5	8	0,0	0,0	4,8	3,7
Kokku — Total	265 368	219 197	53 273	39 030	14 777¹⁾	12 849¹⁾	100	100	26,7	32,9

ehk 30,0% valmisaadustele ja 3 339 tuh. kr ehk 22,6% toor- ja poolvalmisainetele. Kõrvutades neid arvusi vastavatega 1933 a., näeme kõikide arvude suurenemist, kuid eriti tunduvalt valmisaaduste tollimaksusumma juures, nii et valmisaaduste tollimaksu osatähtsus näitab tõusu, kuna toit- ja maitseainete kui ka toor- ja poolvalmisainete omad langust.

Toit- ja maitseainete tollimaksusumma on saadud peamiselt tab. 3 toodud ainetelt.

Suurima osatähtsusega selles rühmas on suhkur 5 963 tuh. kr ehk 85,1% toitainete ja 40,3% kogu sisseveo tollimaksusummast. Järgmistena võiks suuruse järjekorras nimetada: aed- ja juurvilja 216 tuh. kr ehk 3,1% toitainete ja 1,5% kogu tolli-

¹⁾ Siin hulgas ka väliskaubanduses arvestamata kaupadelt laekunud: 1934 a. — 71 tuh. kr, 1933 a. — 65 tuh. kr, 1932 a. — 50 tuh. kr.

²⁾ Peale selle laekus väliskaubanduses arvestamata kaupadelt 1934 a. — 71 tuh. kr, 1933 a. — 65 tuh. kr.

Toit- ja maitseainete ning jookide tollimaks — *Droit des denrées aliment. et coloniales et boissons.*

3.	Sissevedu — <i>Importation</i>				Tollimaks 1 000 kr <i>Droit douanier</i>		% tollimaksu üldsummast <i>Au montant total en %</i>		Tollimaksu % cif väärtusest <i>Droit douanier aux prix cif en %</i>	
	Tonnidest <i>En tonnes</i>		1 000 kr		1934	1933	1934	1933	1934	1933
	1934	1933	1934	1933						
Tera- ja jahvatatud vill — <i>Céréales, produits de la meunerie</i>	1 815	697	236	120	191	155	1,3	1,2	80,9	129,2
Sellest — <i>Dont:</i>										
Riis, kruunid ja tangud — <i>Riz, gruau</i>	781	620	141	108	186	148	1,3	1,2	131,9	137,0
Aed- ja juurvili — <i>Produits des potagers et des vergers</i>	742	374	320	162	216	169	1,3	1,3	67,5	104,3
Sellest — <i>Dont:</i>										
Puuvili ja marjad kuivatatud — <i>Fruits et baies séchés</i>	225	112	148	71	81	53	0,5	0,4	54,7	74,6
Apelsinid, mandariinid, banaanid — <i>Oranges, mandarines et bananes</i>	256	96	82	35	101	40	0,7	0,3	123,2	114,3
Kala ja kalasaadused — <i>Poissons et leurs produits</i>	4 067	2 313	605	404	72	35	0,5	0,3	11,9	8,7
Sellest — <i>Dont:</i>										
Välismaa heeringad — <i>Harengs</i>	3 158	1 516	542	332	69	34	0,5	0,3	12,7	10,2
Muud toitained — <i>Autres denrées alimentaires</i>	48 805	49 208	3 932	3 408	6 323	5 945	43,2	46,3	165,9	174,4
Sellest — <i>Dont:</i>										
Suhkur — <i>Sucra</i>	20 845	18 803	2 722	2 388	5 068	5 379	40,3	41,9	219,1	225,3
Sool — <i>Sel</i>	27 418	20 825	549	407	143	139	1,0	1,1	20,0	23,0
Kohv — <i>Café</i>	65	87	98	100	166	170	1,1	1,3	169,4	170,0
Tee — <i>Thé</i>	27	32	72	65	54	66	0,4	0,5	75,0	101,5
Kanged alkoholjoogid — <i>Boissons alcooliques fortes</i>	27	12	132	56	54	37	0,4	0,3	40,9	60,1
Veinid — <i>Vins</i>	35	19	66	31	24	20	0,2	0,2	36,4	64,5
Kakao-pulber — <i>Poudre de cacao</i>	7	11	6	7	7	11	0,0	0,1	116,7	157,1
Kakao-oad — <i>Fèves de cacao</i>	203	268	157	147	20	19	0,1	0,1	12,7	12,9
Sinep ja muud vürtsid — <i>Moutarde et autres épices</i>	60	89	71	72	42	52	0,3	0,4	50,2	72,2
Kokku loendatud toitained — <i>Denrées alimentaires énumérées</i>	53 167	42 470	4 736	3 909	6 010	6 168	46,8	48,1	144,4	157,7
Toitained üldse — <i>Total des denrées alimentaires</i>	59 327	46 313	5 384	4 343	7 004	6 304	47,4	49,1	130,1	145,2

maksust, riisi, kruupe ja tangu 186 tuh. kr ehk 2,7% toitainete ja 1,3% kogu tollimaksust, kohvi 2,4% ja 1,1% ning soola 2,0% ja 1,0%. Võrreldes toit- ja maitseainete tollimaksusummat eelmiseaastasega, näeme enamjao ainete tollimaksu kasvamist, kahanevad on vastavalt tagasimineku koguses vaid kohvi, tee, vürtside ja kakao-pulbri tollimaks. Üldsummas on toit- ja maitseainete tollimaksusumma kasvanud 700 tuh. kr ehk 11,1%.

Tollikoormis ehk tollimaksu osatähtsus kauba cif väärtusest toit- ja maitseainel on ligi 9 korda kõrgem kui valmisaadustel ja ligi 8 korda kõrgem kui toor- ja poolvalmisainetel. Tabelis loendatud kaupade keskmine tollikoormis oli 1934 a. 144,4% ja kõigil toitainel 130,1%, kuna eelmisel aastal vastavad suhtarvud olid: 157,7% ja 145,2%. Üksikute ainete maksustamist vaadeldes nähtub, et tollimaksuga

on kõrgeimalt koormatud selles rühmas suhkur 219,1% 1933 a. 225,3% vastu, kohv 169,4% 1933 a. 170,0% vastu, riis 135,3% 1933 a. 144,0% vastu ja apelsinid ning banaanid 123,2% 114,3% vastu. Kõrgelt on tollitud veel kakao-pulber 116,7%, tee 75,0%, vürtsid 59,2% ja kuivatatud puuvili 54,7%. Eelmisel aastal nende kaupade tollikoormis oli järgmine: kakao-pulbril 157,1%, teel 101,5%, vürtsidel 72,2% ja kuivatatud puuviljal 74,0%. Kõige tunduvalt on vähenenud sidrunite tollikoormis 30,0%-le 1933 a. 127,8%-lt, 1933 a. lõpul olnud tollimäärade alandamise tõttu 50 sendilt 10 sendile kilolt ja teel kauba odavama väärtuse tõttu. Kuivatatud puuvilja tollikoormis vähenes suuremal määral sissetoodud rosinade ja korintide tõttu, mis alluvad odavamale tollimäärale. Peale selle vähenes tollikoormis veel alkoholsetel jookidel, vürtsidel ja soolal Britiga ja Prantsusega sõlmitud lepingute mõjul.

Toor- ja poolvalmisainete tollimaks — *Droit des matières brutes et fabriquées.*

4.	Sissevedu — <i>Importation</i>				Tollimaks 1 000 kr <i>Droit douanier</i>		% tollimaksu üldsummast <i>Au montant total en %</i>		Tollimaksu % cif väärtusest <i>Droit douanier aux prix cif en %</i>	
	Tonnidest <i>En tonnes</i>		1 000 kr		1934	1933	1934	1933	1934	1933
	1934	1933	1934	1933						
Toor- ja poolvalmisained — <i>Matières brutes et fabriquées</i>	180 583	129 332	19 371	13 093	3 339	3 093	22,6	24,0	17,2	23,5
Sellest — <i>Dont:</i>										
Karvanahad — <i>Peau</i>	23	14	310	160	126	91	0,9	0,7	40,6	56,9
Tubak — <i>Tabac</i>	499	487	802	623	1 199	1 354	8,1	10,5	149,5	217,3
Tekstiiltoorained — <i>Matières textiles</i>	7 807	6 261	8 001	4 939	526	386	3,6	3,0	6,8	7,8
Kivistis — <i>Houille</i>	39 744	48 495	694	665	132	196	0,9	1,5	19,0	29,5
Petrooleum — <i>Pétrole</i>	16 140	13 771	1 048	800	485	414	3,3	3,2	46,5	51,3
Bensiin ja määrdõõlid — <i>Benzine et huiles de graissage</i>	6 937	5 560	875	762	406	334	3,4	2,0	56,7	43,8

Toor- ja poolvalmisainete tollimaksusumma annab 22,6% tollimaksu üldsummast. Esikohal ses rühmas on tubak 35,9%-ga kogu rühmast ja 8,1%-ga üldsummast. Teisel kohal naftasaadused 29,4%-ga toor- ja poolvalmisainete rühmast ja 6,7%-ga üldsummast. Kolmandal kohal tekstiiltöörained 15,8% ja 3,6%-ga. 1933 a. võrreldes on 1934 a. tubaka tollimaksusumma vähenenud 155 tuh. kr ehk 11,4% vaatamata koguselt suuremale sisseveole. Põhjuseks on 1933 a. augustis alandatud toll, mis pääsis mõjule alles 1934 aastal. Vähenenud on ka kivisöel saadud tollimaks kahanenud sisseveo tõttu. Tekstiiltöörainete tollimaksusumma kasvas 140 tuh. kr ehk 36,3%, naftasaadustel 233 tuh. kr ehk 31,1% ja karusnahkadel

35 tuh. kr ehk 38,5%. Üldiselt on selle rühma tollimaksusumma suurenenud 256 tuh. kr ehk 8,3%.

Tollikoormis toor- ja poolvalmisainete rühmas langes 17,2%-le 1933 a. 23,6%-lt. Suurim tollikoormis on tubakal 149,5%, mis 1933 a. oli 217,5% tubaka väärtusest. Tollikoormise vähenemine on siin tingitud tollimäära alandamisest. Kivisöe tollikoormis langes 19,0%-le 1933 a. 29,5%-lt septembris 1934 a. jõustunud Briti lepingus ettenähtud soodustuste tõttu. Teistel aineterollimaksus rühmas vähe muutunud olenedes peamiselt kauba hinnast.

Valmissaadused. Valmissaaduste tollimaksu jälgime tab. 5, kus see on näidatud üksikute rühmade järgi. Tabelist nähtub, et tekstiiltööstussaa-

Sisse- ja väljaveotollimaks 1934 a. — Droit d'importation et d'exportation en 1934.

5.	Sissevedu — Importation					Väljavedu — Exportation				
	ton	1 000 kr	Tollitulud kr	% tollituludest	Toll % cif väärtusest	en tonnes	1 000 kr	Droit douanier kr	Au montant total en %	Droit douan. aux prix fab en %
I. 1. Elusloomad — Animaux vivants (arv — nombre)	0,01	—	—	—	—	0,01	—	—	—	—
2. Tera- ja jahvatatud vill — Céréales et produits de minoterie	4 440	30	—	—	—	12 856	1 234	—	—	—
3. Aed- ja juurvili — Produits des potagers et des vergers	59 327	5 384	7 004 181	47,4	130,1	54 415	22 187	—	—	—
4. Karjasaadused — Produits de l'élevage au détail	1 815	285	190 669	1,3	80,9	22 666	2 024	—	—	—
5. Kala, kalasaadused ja vähid — Poissons, leurs produits et éc.	742	320	215 823	1,5	67,4	9 007	624	—	—	—
6. Muud toit- ja maitseained ning joogid — Autres denrées aliment. et coloniales	1	3	613	0,0	20,3	15 906	17 458	—	—	—
7. Loomasööd — Fourrage	4 067	605	72 129	0,5	11,9	1 800	685	—	—	—
8. Loomarajalained, peale rasvade — Produits animaux (non compr. gras. et huiles)	48 805	3 932	6 524 447	44,1	165,9	3 090	1 114	—	—	—
9. Seemned, taimed ja nende osad — Semences, plantes vivantes et leurs parties	3 897	288	—	—	—	2 446	282	—	—	—
10. Metsamaterjal — Produits forestiers	180 583	19 371	3 338 964	22,6	17,2	426 739	27 519	15 490	100	0,1
11. Paberitöörained — Matières pour papier	1 555	1 393	154 467	1,0	11,1	628	1 031	4 942	31,0	0,5
12. Tekstiiltöörained — Matières textiles	1 783	1 416	1 312 084	8,9	92,7	779	270	—	—	—
13. Arstid ja metallid töötlemata (metalli mard) — Minerais et métaux bruts	45 220	859	975	0,0	0,1	298 228	12 659	3 014	10,5	0,0
14. Mineraalid, peale ärtside — Minéraux (non compris minerais)	3 219	626	5 605	0,0	0,9	67 626	7 190	—	—	—
15. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	7 807	8 001	525 828	3,6	6,9	4 872	3 886	—	—	—
16. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	3 093	421	—	—	—	8 754	364	7 534	48,6	2,1
17. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	48 420	976	150 842	1,0	15,4	27 508	223	—	—	—
18. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	69 486	5 679	1 190 088	8,1	21,0	18 344	2 896	—	—	—
19. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	27 654	2 953	1 177 627	8,0	39,9	17 645	1 498	—	—	—
20. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	35 220	1 906	—	—	—	111	8	—	—	—
21. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	45 397	36 381	4 428 603	30,0	14,6	40 174	18 033	—	—	—
22. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	25	335	73 655	0,5	22,0	158	409	—	—	—
23. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	1 216	452	24 828	0,2	5,6	14 906	3 276	—	—	—
24. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	1 457	1 076	200 625	1,4	18,6	9 871	1 898	—	—	—
25. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	890	7 133	1 589 643	10,3	22,4	4 606	9 815	—	—	—
26. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	20 759	3 608	179 646	1,2	6,0	20	9	—	—	—
27. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	780	708	13 488	0,1	1,9	22	32	—	—	—
28. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	848	2 100	147 119	1,0	7,0	592	849	—	—	—
29. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	2 779	3 261	480 600	3,9	14,7	276	115	—	—	—
30. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	501	1 634	294 012	2,0	16,1	24	282	—	—	—
31. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	51	744	90 905	0,6	12,2	10	53	—	—	—
32. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	497	1 240	206 907	1,4	16,7	8	13	—	—	—
33. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	4 753	1 180	181 006	1,2	15,4	9 573	1 031	—	—	—
34. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	10 812	6 895	734 471	5,3	12,3	865	233	—	—	—
35. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	84	315	149 898	1,0	47,6	43	518	—	—	—
36. Keemiatööstuse toorained — Matières chimiques	1	109	5 310	0,0	4,8	—	—	—	—	—
Kokku — Total	285 306	55 275	14 776 958¹⁾	100	26,7	521 328	68 973	15 490	100	6,9

duste rühmale kuulub 36,1% valmissaaduste ja 10,8% tildtollimaksust; järgnevad keemiatööstussaadused andes suhtarvud vastavalt 17,7% ja 5,3%; kolmandal kohal on metallikaubad 10,9% ja 3,3%. Järgnevad elektrimasinad, -aparaadid ja -tarbed 6,7%-ga, transportvahendid 4,7%-ga, paberitööstussaadused 4,5%-ga,

keraamika- ja muud mineraalkaubad 4,1%-ga ning jõe- ja töomasinad 3,3%-ga valmissaaduste tollimaksusummast. Tekstiiltööstussaaduste hulgas tollimaksu seisukohalt väärivad nimetamist: siid- ja kunstsiidilõng ja -niit 771 tuh. kr ehk 48,2% tekstiiltööstussaaduste rühma tollimaksust, puuvillased kan-

¹⁾ Peale selle laekus väliskaubanduses arvestamata kaupadelt 70 560 kr.

gad 143 tuh. kr (8,8%), villane lõng ja niit 139 tuh. kr (8,7%) ning puuvillane lõng ja niit 135 tuh. kr (8,4%). Keemiatööstussaaduste rühmas saadi kummikaupadelt tollimaksu 273 tuh. kr ehk 34,8% ja värvainetelt 136 tuh. kr ehk 17,3%. Metallikaupadest kuulub 364 tuh. kr ehk 75,7% raud- ja teraskaubale. Elektri-kauba tollimaksust tähtsam on raadioaparaatide, valjuhääldajate ja nende osade tollimaks, mis ulatub 114 tuh. kr ehk 38,6% rühma summast. Elektrilampidelt saadi 44 tuh. kr. 55,1% (114 tuh. kr) transportvahendite tollimaksust langeb autodele ja šassiidele. Metallide rühma tollimaksust kuulub 140 tuh. kr ehk 77,3% rauale ja terasele. Pudukaubade rühma tollimaksust langeb kirjutus- ja maalimisvahenditele 46,0% ja nõõpidetele ja kinnistele 35,3%. Kõrvutades 1934 a. valmissaaduste rühma arvused vastavatega 1933 a., näeme et üldarv on suurenenud 970 tuh. kr ehk 28,0% võrra. Suurenemist näeme kõigis rühmis peale metallide ja puutööstussaaduste. Metallide rühm vähenes raua ja terase arvel Briti lepingu mõjutusel.

Suurenemine on kõige tunduvam tekstiiltööstuse saaduste tollimaksul — 519 tuh. kr. Sellest 302 tuh. kr võrra on kasvanud siidist ja kunstsiidist lõnga ja niidi ning 66 tuh. kr puuvillastelt kangastelt saadud tollimaks. Keemiatööstussaaduste tollitulu suurenes 162 tuh. kr ehk 26,0% võrra, elektri-kaubal — 100 tuh. kr ehk 51,3%. Viimasel olid peateguriks raadioaparaadid, valjuhääldajad ja nende osad, millelt laekus 1934 a. 76 tuh. kr ehk 200,0% rohkem tollimaksu kui 1933 a. Transportvahendite tollimaksusumma suurenes 70 tuh. kr ehk 51,1% võrra peamiselt autode ja šassiide arvel. Jõu- ja töömasinateilt saadud tollimaks suurenes 67,0%, metallkaubalt — 13,2%, keraamika- ja mineraalkaupadelt — 18,2% ja pudukaubalt 29,3%.

Tollikoormis ehk tollimaksu osatähtsus kauba eif väärtusest oli 1934 a. valmissaadustel 14,6% nende väärtusest. Suurim on tollikoormis pudukaubal (47,6%), teisel kohal esinevad pea võrdsest koormatult tekstiiltööstussaadused (22,4%) ja nahkkaup (22,0%). Neile järgnevad paberitööstussaadused (18,6%), transportvahendid (16,7%), elektri-kaup (16,1%), keraamika- ja muud mineraalkaubad (15,4%), metallkaup (14,7%), keemiatööstussaadused (12,3%), instrumendid, aparaadid ja laskeriistad (12,2%). Põllumajandusmasinate ja -riistade tollikoormis moodustas 1934 a. ainult 1,0% väärtusest. See on väiksem tollikoormis. Võrreldes valmissaaduste kohta käivaid arve kahel viimasel aastal, märkame tollikoormise nõrgenemist kõikide rühmade juures. Üldiselt on valmissaaduste tollikoormis vähenenud 14,6%-ni 1933 a. 16,1%-lt.

3. Väljaveo tollimaks. Väljaveolt saadud tollimaksusumma ulatub 1934 a. ainult 15 tuh. kroonini, moodustades 0,1% tollimaksu üldsummast. Kuna teatavasti püütakse igati soodustada kaupade väljaveedu teistesse riikidesse, siis tollitavate väljaveokaupade nimestik on väga väike ja koosneb vaid karusnahkadest, metsa-

materjalist ja vanadest metallidest. Vanad metallid 7,5 tuh. kr annavad suurima osa (48,6%) väljaveo tollimaksusummast, teisel kohal on karusnahad 4,9 tuh. krooniga ehk 31,9%-ga; metsamaterjalidele jääb 3,0 tuh. kr ehk 19,5% väljaveo tollimaksu üldsummast, sest metsamaterjalide hulgas tolliti ainult kodumaa tööstusele vajalikke tooraineid. Kahe viimase aasta väljaveo tollitulu arvu kõrvutamise näitab, et üldsumma on vähenenud 0,8 tuh. kr ehk 4,8%. Muutus näeme ka üksikute rühmade juures: karusnahkade tollimaksusumma on kahanenud 1,4 tuhat kr ehk 27,7% võrra, mis tingitud selles rühmas tollimaksu seisukohalt olulisema kauba, s. o. orava- ja määrannahkade väljaveo tagasiminekest. Metsamaterjalide tollimaksusumma on kasvanud pea neljakordseks, s. o. võrdsest tollimaksu alla kuuluva metsa väljaveo kasvule. Vanadelt metallidelt saadi 1,6 tuh. kr ehk 17,7% vähem tollitulu kui 1933 a. muutunud koostise tõttu.

Väljaveo tollikoormis on tähtsusetu ja annab ainult 0,02% kõigi väljaveetatavate ainete fob väärtusest. Suurim tollikoormis on vanadel metallidel 2,1%. Madalamalt tollimaksuga koormatud kaupade suurema väljaveo tõttu ilmneb siin nõrgenemine võrreldes 1933 a.-ga. Karusnahkade tollikoormis oli 0,5% ja metsamaterjalil 0,02%.

4. Tagasimakstud tollimaks.

Droit de douane retourné.

Valmissaaduste väljaveo soodustamiseks maksti tagasi 1934 a. 331 tuh. kr tollimaksu allpoolnimetatud kaupade väljaveol, mis võeti nende ainete valmistamiseks vajalikkude toorainete sisseveol. Suurim osa, 188 tuh. kr ehk 56,8%, maksti tagasi tekstiiltööstussaaduste, 95 tuh. kr ehk 28,8% toitainete ja 24 tuh. kr ehk 7,1% paberisaaduste väljaveol. Ülejäänud kaupadelt maksti tagasi väiksemate arvudena 24 tuh. kr ehk 7,3% kogu 1934 a. tagasimakstud summast. Kokkuvõttes on käesoleval aastal tagasimaksu üldsumma suurenenud 108 tuh. kr ehk 46,3%. Suurenemine langeb pea täiesti tekstiiltööstuse saadustele, missugustelt maksti tagasi 1934 a. 188 tuh. kr 1933 a. 78 tuh. kr vastu, järelikult suurenemine 141%. Suurenenud on ka toitainetelt tagasimakstud summa 12,2 tuh. kr ehk 14,8% võrra. Ära on jäänud tagasimaksu võitunnidelt, kanepist nõõrit ja jalanõudelt. Nimestikku on juurde tulnud kunstvõi ja plekk-kaup.

Tagasimakstud tollimaks 1934 a. (kroonides).

Šokolaad ja karamellkompvekid	93 022
Kunstvõi	58
Kliid ja sprotid	1 518
Kunstarv	4 759
Faberisaadused	28 596
Impregneeritud riie	3 282
Puuvillatooted	188 002
Tekstiilitooted ern.	1 040
Raudplekk ületõõtatud	431
Plekk-kaup	1 472
Telefoniparaadid	708
Klaverid ja pianinod	112
Kunstarvest tooted	5 985
Tuletikud	4 324
Tubakasaadused	738
Mehaanilised tulesüütajad	2 047
Kütutamiseaadised, radiatorid jne.	2 753
Kokku	330 572

Sisseyedn (kaal ja vääritus) ja tollimaks 1934. a. tollitariifi §§-de ja punktide järgi. — Commerce entréneur et droits de douane d'après les §§ du tarif douanier en 1934.

Tollitariifi §§-id ja punktid	Aine nimetus	Kaal kg	Vääritus kr	Tollimaks kr	Tollitariifi §§-id ja punktid	Aine nimetus	Quantité en kg	Valeur en kr	Droits de douane en kr
1 ^a	Rullis	1 000 000	93 000	—	463b	Horjastest ja lõhviest teosed	1	—	14
1 ^a m	Oder	12 000	2 337	—	464a	Süüed	131	2 906	973
1 ^a	Herned ja oad koormata	11 153	11 313	2 230	47 ^a	Padjad	56	1 031	166
1 ^b	Kaer	101	6	2	48 ^a	Leu, puhtatena	9	1 044	14
1 ^b	Kartulid ja viigid	23 324	478	—	49 ^a	Vaastate leu ja loomakaosad	2	26	7
2 ^a	Ris	681 683	124 124	170 422	49 ^b	ern.	21	204	143
2 ^a		2 127	1 789	640	50	Kasvad	31	1 967	101
3 ^a	Näuputi	16 699	2 498	4 843	51	Loomarv	44 846	13 582	898
3 ^a	Linnase lüüd	5 000	750	14 371	51 ^a	Loomarv ja tema saadused	37 281	10 400	1 863
3 ^a	Krullid ja tangud	95 805	13 963	—	51 ^b		201 143	78 479	11 856
3 ^a	Herkulo	923	460	204	51 ^c		419	510	136
3 ^a	Herned koortitud	4 656	1 490	1 165	51 ^d		12 588	9 848	1 511
3 ^a	Tapiokajahu	93	96	108	51 ^e		8 570	4 574	842
4 ^a	Makaroniid ja nuudlid	271	70	168	51 ^f		24 895	17 879	1 285
4 ^a	Tärklis, saago ja mandliklid	554	167	244	52 ^a	Vaha	5 994	9 955	1 241
4 ^a m	Dekstrin	40 010	15 386	8 107	52 ^b	"	2 036	1 757	103
5 ^a	Sibadid ja rühkad värsked	1 265	339	623b	52 ^c	"	1 891	5 275	385
5 ^a	Vonapajutse	499	383	499	52 ^d	Yasellin	1 915	367	153
5 ^a	Rohelised herned ja tomatid värs-	5 973	3 070	5 973	52 ^e	Paraffin	9 727	4 906	4 376
6 ^a	Ümard, pirnid ja puuvilli ern.	453	871	463	52 ^f	Kinnulid	175 316	68 800	14 024
6 ^a	Ümard ja pirnid	144	94	110	53	Nahad	24	44	17
6 ^a	Apekamid ja mannaariniid	71	69	5	55 ^a	Nahad parkimata	1 025 077	1 021 008	25 463
6 ^a	Banaaniid	255 578	32 492	100 700	55 ^b	Nahad parvitud, ka värvitud	2 869	53 616	6 191
6 ^a	Süüsiid	242 224	69 141	13	55 ^c	"	2 808	59 946	7 715
6 ^a	Murakad	3 422	2 120	20 800	55 ^d	"	3	182	6
6 ^a	Ploomid ja pirnid kuivatatud	212	120	2 587	55 ^e	"	2 293	54 804	18 352
6 ^a	Ploomid ja pirnid kuivatatud	1 206	1 237	55 ^f	"	1 220	27 741	24 333	
7 ^a	Rosinad, korbidid ja viigimarjad	30 497	27 223	1 196	55 ^g	"	9	719	106
7 ^a	Mun puuvilli ja marjad kuivatatud	2 481	1 703	3 721	55 ^h	"	913	14 329	1 826
7 ^a	Jaaniõli ja kööginaid	146 490	92 142	10 990	56 ^a	Karusnahad	1 568	8 940	574
7 ^a	Asia korilander ja mooniseemned	38 425	27 267	36 963	56 ^b	"	48	8 788	1 081
7 ^a	Pähklid ja kastanid	105	42	130	56 ^c	"	37	14 356	1 466
8 ^a	Mandlid	3 277	1 080	1 139	56 ^d	"	5 213	9 238	1 682
9	Aprkoosiseemned	11 555	9 605	13 868	56 ^e	"	2 173	51 756	18 035
10	Sinep kuiv	10 431	12 647	15 645	56 ^f	"	12 048	46 962	45 782
11	Konservid ja söögitütsid valmis-	3 740	8 738	9 355	56 ^g	"	30	33 007	13 048
11 ^a	Sinep kuiv	8 906	12 645	11 182	56 ^h	"	3 402	118 682	34 043
11 ^a m	tatud	13 392	17 853	20 069	57 ^a	Nahkkaup igasugune	397	34 937	17 757
11 ^a m		689	1 512	1 141	57 ^b	"	5	380	292
11 ^a m		153	794	—	57 ^c	"	6	941	227
12 ^a	Seened ern, soolatud	42 522	32 315	61	57 ^d	"	0,3	26	11
12 ^a	Safran	762	1 941	511	58 ^a	Puusaadused	77 091,61 tnn	106 112	13 253
12 ^a	Vautil	306	4 415	2 153	58 ^b	"	44 092 517	781 600	1
12 ^a	Kardamon, muskaatõlid ja pähk-	1 906	8 772	5 507	58 ^c	"	8,5 tnn	1 496	3
12 ^a	lid	153	609	—	58 ^d	"	669,7 tnn	66 985	—
13	Vürtsid muud	42 522	32 315	12 959	58 ^e	"	593 183	66 985	—
14 ^a	Loorberimarjad ja gaigant	762	1 941	342	58 ^f	"	629,4 tnn	5 324	—
14 ^a	Galgant peenendatud	280	231	245	58 ^g	"	6,84 tnn	5 324	—
15 ^a	Koliiv	63 385	80 083	158 432	58 ^h	"	6 072	1 637	456
15 ^a m	Koliiv ekstraktid	1 922	8 446	6 728	58 ⁱ	Korgi puukoore töötlemata	48 098	78 252	—
15 ^a m	Kakaooad	268 064	169 334	19 636	58 ^j	Aasali- ja puuseppaköö	33 109	41 082	3 159
15 ^a m	Tee	499 227	801 642	1 198 206	58 ^k	"	20	270 498	2
15 ^a m	Tubak	—	—	—	58 ^l	Korgipuu koorest kaup	1 111,76	270 498	75
15 ^a m		—	—	—	58 ^m		36	665	—

Tollitariifi §§-id ja punktid	Aine nimetus	Kaal Kg	Väärtus Kr	Tollimaks Kr	Tollitariifi §§-id ja punktid	Aine nimetus	Quantité en kg	Valeur en kr	Droits de douane en kr
71 ^b	Lühivimis- ja poleerimisained	4 615	2 136	461	101 ^a	Masaerijää	47 834	7 578	478
71 ^a	"	76 158	6 873	—	101 ^b	"	1 080	260	22
71 ^b	"	18 304	17 885	2 744	101 ^c	Kroomaarjajä ja kromosal	21 283	11 895	—
71 ^c	"	5 317	18 050	2 094	101 ^d	Värvepuunatunim	889 477	91 506	4 198
71 ^a	Käiad ja lüürid kunstlikud	18 234	48 314	2 463	102	Isapindid, vestispindid ja üliha-	9 787	20 505	976
71 ^b	Sõest esemed elektrotehnika jaoks	4 655	17 317	332	103 ^a	pendid	17 131	9 712	857
71 ^c	"	7	32	1	103 ^b	Saltseder	2 719	1 008	408
71 ^d	"	25 220 tk.	10 492	1 262	104 ^a	Värvelhapu-, süsihapp-, kloor-	131 025	14 491	2 726
71 ^e	Peomismisvaha, kleepimis- ja me-	2 695	5 598	3 660	104 ^b	magneesium ja kloorkaalium	206 392	49 388	10 319
71 ^f	tollimihetamiskindad	94 193	93 289	20 643	104 ^c	Kaifastumkarbid	—	—	—
72 ^a	Mõhainimised segud igas. ern.	3 793	1 205	58	105	Süsishapliidi ja värvelhapumag-	20 694	6 680	1 034
72 ^b	Tuukindad esemed	3 409 268	207 352	6 881	105 ^a	neestum	132	176	—
72 ^c	"	14 208	9 496	285	105 ^b	Naatriumarsenaat	2 070 875	313 409	287
72 ^d	"	11 235	4 173	1 682	105 ^c	Sooda ja potas	6 743	3 088	—
73 ^a	Isolaatsionplaadid	3 533	4 779	53	105 ^d	Kaheliseadshapumaatrium	66 393	11 585	3 887
73 ^b	Torud pöorsest mässist	60 194	1 163	16	105 ^e	Naatriumvesilahapend	840 855	223 892	2 522
73 ^c	Kivimuid hapnikumid	59 696	13 754	3 588	105 ^f	Naatrium- ja kaaliumvesilahapend	2 111	1 861	207
73 ^d	Porandaplaadid	4 150	1 050	498	105 ^g	Keskne värvelhapumaatrium, ka-	—	—	—
73 ^e	"	22 430	8 795	2 660	105 ^h	hels-värvelhapumaatrium ja	361 705	43 298	19
73 ^f	Tahvid seinte katmiseks	318	364	164	105 ⁱ	värvelhapumaatrium	3 663	1 425	—
74 ^a	Ahjutotid	3 182	2 435	56	105 ^j	Värvilis- alavärvilis- kahelisevärv-	70 363	17 373	4 925
74 ^b	Terrakotakaup	113	507	—	105 ^k	ilis- ja keskne värvilishapumaat-	11 590	3 345	1 739
74 ^c	Pottseppetöö ern.	7 792	3 765	779	106 ^a	rium	41 151	23 481	8 232
74 ^d	"	1 196	3 013	297	106 ^b	Epoorumaatrium, rüühapumaatrium	12 339	11 889	2 447
75 ^a	Fajanssikaup	306 678	169 071	30 878	106 ^c	ja kaalium	327 046	26 545	—
75 ^b	"	27 711	18 916	166	106 ^d	Kloorhappukaalium	816 385	34 580	16 047
75 ^c	"	833	100	39	106 ^e	Atsetoon	2 783	2 130	63
75 ^d	"	66	372	—	106 ^f	Kloorhappukaalium	115 296	13 761	1 153
76 ^a	Portselinnikaup	118 294	132 004	22 259	106 ^g	Kloorhappukaalium	11 108	842	1 398
76 ^b	"	18 652	26 809	12 210	106 ^h	Kloorhappukaalium	3 317	15 274	4 442
76 ^c	"	77	261	166	106 ⁱ	Värvel-, punna- ja speigihape	6 467	6 467	1 326
76 ^d	"	25	100	39	106 ^j	Värviliseimik, dekaliin, tetraliin,	15 044	15 044	1 334
77	Klaaskaup	17 893	3 439	—	106 ^k	tetraoktoorsüsiat ja trikloore-	4 804	698	6
77 ^a	"	1 051	2 855	3 286	106 ^l	füleen	80	668	9
77 ^b	"	18 366	2 609	1 097	106 ^m	Lammaste-, sool- ja fluorhape	20 130	7 235	2 013
77 ^c	"	53 769	9 423	2 487	106 ⁿ	Äädikhape	15	18	7
77 ^d	"	40 616	33 755	3 682	106 ^o	Süsihappo	5 451	5 451	86
77 ^e	"	12 948	56 430	8 492	106 ^p	Viinakivihape	17 264	17 264	698
77 ^f	"	34 279	72 657	1 389	106 ^q	Bensoe-, fosfor-, kroom- ja park-	357	357	19
77 ^g	"	696	74 617	8 613	106 ^r	hape	18 098	15 982	2 715
77 ^h	"	1 632	10 554	4 262	106 ^s	Salitsüülhape	396	456	158
77 ⁱ	"	110	485	322	106 ^t	Gallius- ja pürogaalushape	179	607	62
77 ^j	"	22 898	4 194	5 482	106 ^u	Isanavitrilool	1 160	919	919
77 ^k	"	1 925	1 269	398	106 ^v	Vase-, tsingivitrilool ja klooratsink	100	100	45
77 ^l	"	11 891	5 109	3 357	106 ^w	Vase- ja ranaavitrilool	6 890	5 232	1 271
77 ^m	"	100	100	—	110 ^a	Kulda ja platinat sisaldavad	3 709	5 896	371
77 ⁿ	"	12 209	43 865	10 701	110 ^b	soolad	112	29 105	966
77 ^o	"	6 525	1 486	633	111	Hõbedast sisaldavad soolad	—	—	—
77 ^p	"	236	89	14	112 ^a	Antvaalioon	186	—	—
78 ^a	Peegalklaas	40	89	14	112 ^b	Kaemilised ja farmatse. ainetused	—	—	—
78 ^b	"	23 309	28 170	10 507	112 ^c	ja preparaadid tariifi koostes §§	—	—	—
78 ^c	"	11 128	14 298	7 789	112 ^d	ern.	—	—	—
78 ^d	"	13	64	2	112 ^e	"	—	—	—
78 ^e	"	481	150	170	112 ^f	"	—	—	—
78 ^f	"	5 278	1 780	2 771	112 ^g	"	—	—	—
78 ^g	"	15	94	7	112 ^h	"	—	—	—
78 ^h	"	258	94	201	112 ⁱ	"	—	—	—
78 ⁱ	"	9	22	9	112 ^j	"	—	—	—

Shusevdu (kaal ja väärtus) ja tollimaks 1934. a. tollitariifi \$\$-de ja punktide järgi (järg) — Commerce extérieur et droits de douane d'après les SS du tarif douanier en 1934 (suite).

Tollitariifi \$\$-id ja punktid	Alne nimetus	Kaal Kg	Väärtus Kr	Tollimaks Kr	Tollitariifi \$\$-id ja punktid	Alne nimetus	Quantitee en kg	Väärtus en kr	Droits de douane en kr
134 ^a	Värvinsepeparaadid.	2	65	1	163 ^a	Inglise, seadma- ja tsuukkaup.	355	1 076	854
134 ^b	"	1 882	4 827	421	163 ^b	"	200	3 628	601
134 ^c	"	578	264	34	164	Tinbaevõid	1 660	988	416
135	Aluarhiväär	99 801	1 162 720	79 814	165	Pestukuld ja pestukõbe	11 986	54 148	11 288
136	Minautuurvõid ja nimetus	2 839	14 764	1 938	166	Pronksimissuuber	6 020	37 524	289
137 ^a	VÄRVID	12 675	22 290	5 652	167 ^a	Erasmad ja aparaadid	6 488	41 232	1 267
137 ^b	"	2 865	14 775	2 865	167 ^b	"	3 700	9 440	145
137 ^c	"	5 954	16 863	5 279	167 ^c	"	5 224	38 690	
137 ^d	"	1 854	2 658	2 822	167 ^d	"	44 894	118 446	
137 ^e	Saapaväike ja -kreem	2 272	5 800	2 272	167 ^e	"	3 972	18 283	988
137 ^f	Tint	20 861	28 184	1 952	167 ^f	"	150	298	0
137 ^g	Triikivõrv	9 386	37 879	2 334	167 ^g	"	12 971	25 493	2 712
137 ^h	"	3 135	5 826	—	167 ^h	"	2 065	6 395	113
137 ⁱ	Juusuv- ja võlvivõid väimerdüst	1 078	124	—	167 ⁱ	"	54 824	61 721	8 111
138	Metal- ja mineraalvõid	2 718 398	170 957	—	167 ^j	"	7 610	11 753	235
139	Malm	7 885	2 325	—	167 ^k	"	1 295	4 080	65
140	Ferromangani ja ferrosilicium	38 484	10 132	—	167 ^l	"	454 585	860 909	67 161
141	Kaard ja teras	14 995 093	1 999 093	3	167 ^m	"	2 050	72 182	1 500
141 ^a	"	1 069 651	199 465	26 524	167 ⁿ	"	112 393	416 984	362
141 ^b	"	1 879 156	326 896	14 148	167 ^o	"	3 984	4 060	26 022
141 ^c	"	1 423 979	377 270	65 936	167 ^p	"	12 871	80 542	3 335
141 ^d	"	2 931	834	834	167 ^q	"	860	35 479	803
141 ^e	"	668 516	180 828	30 255	167 ^r	"	2 785	35 536	13 168
141 ^f	"	87 840	46 177	3 229	167 ^s	"	41 532	169 934	16 595
142	"	16 920	1 680	—	167 ^t	"	2 656	20 180	2 652
143	Vaak, alumiinium ja teised ern- metallid	53 893	58 750	—	167 ^u	"	386	1 299	18 388
143 ^a	"	115 852	131 692	13	167 ^v	"	8 890	29 689	6 010
143 ^b	"	294	67 655	12	167 ^w	"	4 806	29 630	4 484
143 ^c	"	42 227	67 601	83	167 ^x	"	862	55 380	2 831
143 ^d	"	550	895	—	167 ^y	"	11 142	55 382	2 831
143 ^e	"	9 540	9 624	—	167 ^z	"	4 032	17 546	1 008
144 ^a	Inglise	26 515	113 060	—	167 ^{aa}	"	2 745	10 750	653
144 ^b	"	19	120	4	167 ^{ab}	"	36 365	154 368	4 546
145 ^a	Seadma	187 277	45 863	—	167 ^{ac}	"	55	324	72
145 ^b	Triikimisemettal	18 432	6 497	923	167 ^{ad}	"	182	1 687	631
145 ^c	Seadimeplekk kaetud inglisisaaga, värviga ja lakiga	29 100	9 487	—	167 ^{ae}	"	11	150	39
145 ^d	"	24	70	3	167 ^{af}	"	667 354	525 088	9 980
146 ^a	Taak	52 710	15 885	—	167 ^{ag}	"	13 605	24 871	614
146 ^b	"	46 311	22 081	—	167 ^{ah}	Kaalud	686	3 411	508
146 ^c	"	55	163	6	167 ^{ai}	"	1 125	5 188	1 127
146 ^d	"	928	2 117	98	167 ^{aj}	"	678	2 026	339
146 ^e	Kaasvõbe	975 218	65 165	—	167 ^{ak}	"	113	3 432	227
146 ^f	Kaasmetallid ja kaup neist	8 704	19 884	1 878	169 ^a	FHUS-, mak-, laborat-, riistad ja tarbed, elektritarbed, filmid	15 850	318 988	7 051
146 ^g	"	0 060	246	—	169 ^b	"	1 371	53 492	2 021
146 ^h	"	56 040	18 658	2 673	169 ^c	"	24 751	157 886	83 838
146 ⁱ	"	0 08	20	3	169 ^d	"	2 728	56 410	4 618
146 ^j	"	9 478	3 340	369	169 ^e	"	367	6 209	184
146 ^k	Brokaat-, liiterkuld- ja ho- bepaekad ning kangad	12	671	533	169 ^f	"	81	6 260	—
146 ^l	Liiterkuld ja -hõbe mitähena või Kedratud	62	1 206	913	169 ^g	"	48 376	173 839	23 722
146 ^m	Vaest, alumiiniumist ja teistest ern- metallidest kaup	56	689	391	169 ^h	"	8	44	4
146 ⁿ	"	65 118	347 020	56 292	169 ⁱ	"	3 007	40 154	1 151
146 ^o	"	2 199	4 840	—	169 ^j	"	11 074	127 442	7 671
146 ^p	"	2 383	5 607	774	169 ^k	"	191	600	95
146 ^q	"	183	9 354	1 899	169 ^l	"	24 152	292 937	43 891
146 ^r	"	—	—	1 899	169 ^m	"	14 655	180 317	54 719

Sissevedu (kaal ja väärtus) ja tollimaks 1934 a. tollikaarifi §§-de ja punktide järgi (järg) --- Commerce extérieur et droits de douane d'après les §§ du tarif douanier en 1934 (suite).

Tollikaarifi §§-id ja punktid	Aline nimetus	Kaal Kg	Väärtus Kr	Tollimaks Kr	Tollikaarifi §§-id ja punktid	Algne nimetus	Quantité en kg	Väärus en kr	Droits de douane en kr
1771	Paber kassigaune	311 463	185 116	36 849	102 ^a	Kookospõrandavaibad	4 756	9 448	1 001
1772	"	2 163	7 639	4 819	103 ^a	Linane lõuend	635	6 621	5
1773	"	333	4 714	333	108 ^a	"	109	1 395	275
1774	"	5 872	26 486	17 681	104 ^a	Elis kaest, orillise massiga, väharite ja sellest kaup	37 003	118 674	49 080
1775	"	2 876	9 788	2 874	104 ^b	Furjorite ja presennid	324	873	23
1776	"	75	483	150	104 ^c	Voolikud pitsiteole, panged ja masinad	30 284	120 930	56 824
1777	"	415	2 243	2 060	104 ^d	Läinestru	30 831	29 082	18 405
1778	"	11	400	4 010	104 ^e	Isoteerpaed	3 094	7 060	1 545
1779	"	2 000	9 189	2 552	104 ^f	Mesinatihendused kiudainest	2 414	4 864	1 929
1780	Postkaardid	27	235	—	105 ^a	Sildrite	488	40 351	14 711
1781	Maastanduse kaardid	118	2 550	—	105 ^b	Kunstisidurite	2 465	37 945	48 567
1782	Noolid	1 269	6 619	—	105 ^c	Kunstisidurite	2	75	709
1783	Reamarkud, ajakirjad ja muu trükitöö	15 984	42 283	8 688	106 ^a	Siid- ja kunstisidurite ja -sennet	102	2 401	3 053
1784	"	7 869	24 425	2 240	106 ^b	Poodisidurite ja pookunstsidurite	629	11 126	9 933
1785	"	4 303	2 247	—	107 ^a	Poodisidurite ja pookunstsidurite	14	481	300
1786	"	2 042	2 438	48	107 ^b	Viltrite ja sellest kaup	2 859	26 800	4 287
1787	Puuvill ja kapok	4 521 297	5 701 250	—	108 ^a	"	191	1 525	331
1788	"	2 188 589	241 519	3 100	108 ^b	"	327	183	114
1789	Dhruut	51 317	67 061	8 100	108 ^c	"	4 421	33 092	33 608
1790	Rami, kaup ja kookospähkide	15 494	44 140	3 100	108 ^d	Villane rite	102	1 130	105
1791	"	804	3 590	706	108 ^e	"	796	7 684	7 697
1792	"	657	5 638	6 505	108 ^f	"	115	2 164	253
1793	"	1 239	32 439	80 144	201 ^a	Villased ja puuvillased kangad	1 060	13 477	10 593
1794	"	315 412	1 023 212	3 608	202 ^a	tehniseks tarbeks	19 494	160 934	7 243
1795	"	18 639	66 918	3 608	202 ^b	Kamellikaarvadest masinad	4 256	22 065	8 510
1796	"	23 577	53 070	1 750	202 ^c	Villane vatt tehniliseks tarbeks	20	68	10
1797	"	67 821	62 679	906	202 ^d	Villased vaibad	23	201	267
1798	"	2 116	606	214	202 ^e	Villased vaibad	4	35	40
1799	"	13	31	3 257	204 ^a	Kujutatud kaup sidurite ja kunstisidurite	4	275	265
1800	"	182	31	2 919	204 ^b	Sakad ja sokid puuksidurite ja puuksidurite	222	3 822	6 852
1801	"	2 660	11 972	2 919	204 ^c	Sakad ja sokid villased	2	98	105
1802	"	32	180	1 144	204 ^d	Kujutatud kaup villane ern	33	697	360
1803	"	1 775	9 398	894	204 ^e	Kujutatud kaup puuvillane	1	10	9
1804	"	113	1 193	25 671	204 ^f	"	241	5 074	2 784
1805	"	10 342	71 035	34 181	204 ^g	"	236	6 880	3 124
1806	"	11 508	90 167	24 048	204 ^h	"	547	2 884	1 265
1807	"	3 224	24 048	163 832	204 ⁱ	"	1 601	11 188	1 601
1808	"	16 466	163 832	36 831	204 ^j	"	834	20 777	12 576
1809	"	16 466	26 645	11 575	204 ^k	"	15	637	809
1810	"	3 000	26 645	4 791	204 ^l	"	1	2	50
1811	"	941	8 356	3 180	205 ^a	Põhja ja posamentöö	567	9 283	4 793
1812	"	218	3 180	2 895	205 ^b	"	342	1 564	—
1813	"	1 687	8 683	1 703	205 ^c	"	667	2 805	333
1814	"	8	86	23	205 ^d	"	3	98	4
1815	"	681	7 875	1 703	205 ^e	"	1 983	27 386	25 519
1816	"	81	1 234	250	205 ^f	"	209	5 549	5 549
1817	"	1 656	52 434	8 530	205 ^g	"	63	6 924	4 003
1818	"	1 558	6 824	6 056	205 ^h	"	33	1 095	803
1819	"	1 346	21 599	1 730	205 ⁱ	"	17	1 941	1 080
1820	"	325	10 478	718 685	205 ^j	"	3	233	236
1821	"	179 647	1 103 169	35 590	205 ^k	"	10	536	—
1822	"	7 127	53 072	60	205 ^l	"	—	—	—
1823	"	199	517	16 244	205 ^m	"	—	—	—
1824	"	33 854	262 786	—	—	"	—	—	—

186 ^b	165 827	8 832	200 ^b	Pealsriided	52	1 044	772
186 ^a	688 419	47 822	209 ^c	"	4	216	108
186 ^b	986 270	67 451	209 ^a	"	11	253	82
186 ^b	871	1	210	"	20	457	306
187 ^a	686 207	383	210 ^a	Käbarad ja mütsid	(46 982 tk.)	4 786	42 705
187 ^b	21 602	3 657	210 ^b	"	(35 429 tk.)	3 506	19 486
187 ^a	749 497	36	211 ^b	"	1 212	144 823	39 374
187 ^b	5 690	3 624	211 ^a	"	(369 tk.)	23 099	9 813
187 ^a	59	76	211 ^b	Vihma- ja päevavarjud	(269 tk.)	1 472	1 418
187 ^b	2 322	10 020	211 ^a	"	(2 tk.)	1 237	1 345
187 ^a	61	302	211 ^b	"	6	78	78
187 ^b	13	100	211 ^a	"	1	10	6
188 ^a	288 739	48 584	211 ^b	"	(7 109 tk.)	2 525	7 111
188 ^b	12 642	24 409	212 ^a	"	(20 tk.)	94	40
188 ^a	9 185	31 794	212 ^b	"	(408 tk.)	104	61
188 ^b	1 362	848	212 ^a	"	2 105	26 786	18 923
189 ^a	7 249	768	214 ^a	"	5 774	37 254	23 635
190 ^a	14 348	13 420	214 ^b	Pärild odavast aiast	101	840	822
190 ^b	1 321	257	215 ^a	"	104	101	101
190 ^c	705	22	215 ^b	"	2 848	31 868	11 888
190 ^a	3	2 084	215 ^a	"	240	3 528	2 380
190 ^b	2 124	13	215 ^b	"	15	536	237
190 ^c	41	901	216 ^a	"	31	6 363	4 508
190 ^a	128	176	216 ^b	"	178	2 108	1 284
191	12	1 643	216 ^a	"	421	6 525	2 838
192 ^a	11 805	502	216 ^b	"	222	1 469	640
192 ^b	11 122	304	216 ^a	"	441	5 976	1 999
192 ^c	52	541	216 ^b	"	14 882	139 871	66 721
		807		"	1 375	1 905	1 905
		807		"	583	2 538	2 990
		807		"	178	123	18

Väljavedu - Exportation.

1 ^a	8 558	1 508	4 ^a	Orava- ja määrannahad	1 121	31 113	2 241
2 ^a	8 356	1 511	6 ^a	Vanaraud ja rauannahad	5 956	135	5 956
4 ^a	48 168	1 184	6 ^b	Vanamalm	84	4	3
4 ^a	27 003	1 245	6 ^c	Vana valge vask	175	60	20
4 ^a	3 906	152	6 ^d	Vasepuru ja laastud	30 986	9 787	1 549
4 ^a	1 150	120					

SURMAPÕHJUSED 1934 a. CAUSES de DÉCÈS en 1934.

S is u: 1. Surmapõhjuse registreerimine, lhk. 30. 2. Üldine surevus ja tähtsamad surmapõhjused, lhk. 30. 3. Tähtsamad surmapõhjused linnades ja maades, lhk. 30. 4. Täiendavaid andmeid, lhk. 32.

I. Surmapõhjuse registreerimine.

Régistration des cas de décès.

1934 a. registreeriti üldse 15 853 surmapõhju. Nimetatud surmapõhjustest oli surmapõhjus määratud linnades ja alevites 4 530 ehk 98,3% arstilt, 56 ehk 1,2% omakste ütelusel ja 4 ehk 0,1% politsei teadaandel, kuna 18 juhul ehk 0,4% jäi teadmata, kellelt surmapõhjus määratud. Suure tähtsuse evlb, kes surmapõhjuste määranud kindlaks; sest meditsinaal-statistika mõttes on väärtuslikumaid surmapõhjusti need, mis tehtud kindlaks koolu lahangu teel, siis ravijalt arstilt ning lõpuks kõige väiksema väärtusega on need surmapõhjused, mis nenditud arstilt pärast koolu laiba ülevaatust ja koolu omakste arvamise põhjal.

1934 a. linnades ja alevites registreeritud surmapõhjustest tehti surmapõhjus kindlaks 4,7% koolu lahangu teel, 84,5% ravijalt arstilt ja 10,8% surma nähtijalt arstilt.

Maades aleviteta registreeriti üldse 11 239 surmapõhju ja surmapõhjuste määramine toimus peamiselt perekonnaseisuametnikult, ühiselt surnud isiku lähimate omakstega, sest maades aleviteta pole surmapõhju registreerimisel perekonnaseisuametis sunduslikult kehtiv arstlik surmatunnistus.

2. Üldine surevus ja tähtsamad surmapõhjused.

Mortalité générale et causes principales de décès.

Surevus 1934 a. oli 1933 a. võrreldes väiksem 619 juhuga ehk suhteliselt 10 000 elanikule 5,8 punkti võrra. Surevus linnades vähenes 1934 a. 10 000 elaniku suhtes 2,8 punktiga. Vähenemine on tingitud just naiste surevuse vähenemisest, sest meeste seas oli mõõdunud aastal surevus pea eelmise aasta tasemel.

Surevus on 1934 a. vähenenud ka Tallinnas 8,2 punktiga. Vähenemine Tallinnas on tingitud peamiselt just meeste surevuse vähenemisest 10,5 punkti võrra eelmisest aastast ja osalt ka naiste surevuse vähenemisest 6,4 punkti võrra.

Surevus maal on 1934 a. vähenenud 6,4 punkti võrra; meeste hulgas maal oli nimetatud aastal vähenemine 5,1 punktiga ja naiste seas 7,5 punktiga.

Kui võrrelda 1934 a. surevust eelmiste aastate surevusega, siis ilmneb, et nimetatud aasta surevus on kõige madalam, arvates 1919 a. peale. Millised tegurid ja mil määral mõjutavad meie üldist surevuse vähenemist, jääb siin osalt lahtiseks, kuid on tõenäoline, et surevuse üldist vähenemist peab kandma peamiselt paranenud sotsiaalsete ja majanduslike olude arvele; samuti on plaanikindlalt täienenud meie tervishoiulised korraldused ja tunduvalt täienenud meie arstikonna võrk, mis võimaldab kiiret arstiabi.

Kui vaadelda 1934 a. üldist surevust surmapõhjuste järgi, siis nähtub, et neis ei leidu märkimisväärseid muudatusi ühe või teise surmapõhjuste rühma enam esilekerkimises. Nagu eelmiselgi aastal oli esikohal surmapõhjuste seas raukusnõtrusest põhjustatud rühm, on seda ka 1934 a. Nii moodustas 1934 a. nimetatud rühma surevus üldisest surevusest 18,8% ehk 10 000 elaniku suhtes 26,4. Teisel kohal oli surevus nakkus- ja parasitaarseisse haigusse 16,1% ehk 22,0. Nimetatud surmapõhjuste rühma moodustasid peamiselt surevus tuberkuloosi, nimelt 72,4% ehk 16,4 10 000 el. kohta. Kolmandal kohal — surmajuhud vereringe-elundite haigusist 11,1% ehk 15,6; neljandal — surm tingitud erkkonna ja meelte-elundite haigusist 10,3% ehk 14,5, viiendaks suuremaks surma põhjustavaks haigusrühmaks osutuvad vähktõbi ja teised kasvavad 8,5% ehk 12,0; nimetatud surmapõhjuste rühma enamiku moodustasid peamiselt cancer ja teised pahaloomused kasvavad, nimelt 87,1% ehk 10,5. Kui võrrelda 1934 a. surevust haigusrühmade järgi 1933 a. siis nähtub, et surevus on vähenenud 1934 a. pea kõigis suuremais surmapõhjustavais haigusrühmas, arvatud välja surevus vähktõppe ja teistesse kasvajatesse, mis on suurenenud 1,2 punkti võrra.

3. Tähtsamad surmapõhjused linnades ja maades.

Causes principales de décès dans les villes et arrondissements.

Surmapõhjustest oli 1934 a. linnades esikohal, nagu eelmisel aastalgi, nakkus- ja parasitaarsete haiguste rühm 26,8⁰/₁₀₀₀ sellest rühmast kuulus 20,0⁰/₁₀₀₀ surevusele tuberkuloosi; nimetatud haiguste rühmadele järgnesid vereringe-elundite haigused (21,7⁰/₁₀₀₀), siis vähktõbi ja teised kasvavad (18,2⁰/₁₀₀₀) ning erkkonna- ja meelte-elundite haigused (15,9⁰/₁₀₀₀) ning hingamis-elundkonna haigused (10,8⁰/₁₀₀₀) ja raukusnõtrus (10,6⁰/₁₀₀₀). Surevus on 1934 a. linnades vähenenud võrreldes eelmise aastaga kõige rohkem nakkus- ja parasitaarsetesse haigustesse 2,2 punkti võrra ning vereringe-elundite haigustesse 2,1 punktiga ning suurenenud kõige rohkem vähktõppe ja teistesse kasvajatesse 1,9 punkti võrra.

Maades oli 1934 a. surmapõhjusena esikohal eelmise aasta eeskujul raukusnõtrus (33,2⁰/₁₀₀₀). Nimetatud surmapõhjuste rühm esineb maades kõige

Surmapõhjused 1933 ja 1934 a. — Causes de décès pendant les années 1933 et 1934.

I.	10 000 elaniku kohta — Pour 10 000 habitants											
	Üldary Nombre total	% üldarvust % au total	Üldse Total	Linnades Villes			Sellest Tallinnas Dont à Tallinn			Maal Arrondissements		
				M.	N.	K.	H.	F.	T.	M.	N.	K.
1934.												
Morbi infectiosi et parasitarii	2 547	16,1	22,6	37,6	18,3	26,8	35,3	14,9	23,0	26,0	16,9	21,2
Sellest: Tuberculosis	1 845	72,4	16,4	29,2	12,7	20,0	28,0	10,3	18,5	19,4	11,2	15,1
Cancer et alia neoplasmata	1 353	8,5	12,0	17,5	18,7	18,2	17,5	10,1	18,4	9,2	10,0	9,6
Sellest: Cancer et ceteri tumores maligni	1 178	87,1	10,5	15,3	17,2	16,3	16,0	17,0	17,1	7,8	8,5	8,2
Morbi rheumaticae, nutritionis, secretionis internae et alii morbi universales	147	0,9	1,3	1,0	1,2	1,1	1,0	1,2	1,1	1,4	1,4	1,4
Morbi sanguinis et organorum haematopoëticorum	43	0,3	0,4	0,7	0,9	0,8	0,8	1,3	1,1	0,3	0,3	0,3
Intoxicaciones chronicae et acutae	27	0,2	0,2	0,8	0,1	0,4	0,7	—	0,2	0,3	0,0	0,2
Morbi systematis nervosi et sensuum	1 688	10,3	14,5	16,6	15,4	15,9	14,0	15,6	14,9	15,1	13,3	14,2
Morbi organorum circulationis	1 754	11,1	15,6	23,0	20,3	21,7	21,8	18,0	20,0	15,0	11,7	13,2
Morbi organorum respirationis	943	5,9	8,4	13,2	8,9	10,8	10,2	9,0	9,0	8,8	6,3	7,5
Morbi organorum digestionis	952	6,0	8,5	8,5	5,1	6,6	6,3	4,2	5,1	12,0	6,0	9,3
Morbi organorum uropoëticorum	417	2,6	3,7	4,2	2,3	3,1	4,3	2,7	3,4	5,0	3,1	4,0
Morbi graviditatis partus et morbi puerperales	59	0,4	0,5	—	0,8	0,4	—	0,8	0,4	—	1,1	0,6
Morbi cutis et subcutis	33	0,2	0,3	0,9	0,3	0,4	0,8	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2
Morbi ossium et articulationum	11	0,1	0,1	0,1	—	0,0	—	—	—	0,9	0,2	0,1
Anomaliae congenitae	11	0,1	0,1	0,4	0,1	0,2	—	—	—	0,1	0,0	0,05
Morbi neonatorum	329	2,1	2,9	3,9	1,8	2,7	3,0	1,8	2,3	3,7	2,5	3,0
Senilitas	2 977	18,8	20,4	6,4	13,8	10,6	3,6	9,8	7,1	30,1	36,1	33,2
Mors violenta et accidentalis	801	5,0	7,1	12,3	3,7	7,7	13,7	4,3	8,5	11,3	3,0	7,0
Causae mortis incertae	1 800	11,4	16,0	3,0	2,1	2,9	3,3	1,6	2,6	25,1	18,3	21,5
Kokku — Total	15 853	100,0	140,7	152,0	113,8	130,6	136,9	105,3	119,3	163,9	131,0	146,6
1933.¹⁾												
Nakkus- ja parasitaarsed haigused	2 907	17,6	26	39	22	29	41	21	20	30	20	25
Sellest: Tuberculosis	1 918	66,0	17	28	14	20	37	14	22	27	11	16
Vähk ja teised kasvaja	1 213	7,4	11	16	16	16	18	18	17	8	9	9
Sellest: Cancer ja teised pahaloomused kasvaja	1 056	87,1	9	14	14	14	17	14	15	7	8	7
Reumaatilised, toitumise, sisesekretsiooni ja teised üldised haigused	143	0,9	1	1	1	1	1	3	2	1	1	1
Vere ja verelooma-elundite haigused	51	0,3	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Kroonilised mürgistused ja intoksikatsioonid	8	0,05	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erkkonna ja meelte-elundite haigused	1 032	9,9	15	14	16	15	13	16	15	15	14	14
Vereringe-elundite haigused	1 814	11,0	16	26	22	24	23	20	22	13	13	13
Hingamiselundkonna haigused	1 121	6,9	10	14	11	12	13	11	12	10	8	9
Seedimiselundkonna haigused	832	5,1	7	8	5	6	7	4	5	11	5	8
Kuse- ja suguelundkonna haigused	368	2,2	3	4	2	3	4	3	4	4	2	3
Baseduse, sünnituse ja lapsevoodi haigused	61	0,4	1	—	1	0	—	1	0	—	1	1
Naha- ja rakuskoehaigused	16	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Luu- ja liikumisorganite haigused	12	0,1	0	0	0	0	0	—	0	0	0	0
Kaasasündinud arenemishäired	10	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Imikute haigused	285	1,7	3	3	2	2	2	1	2	3	2	3
Raukusnõtrus	3 152	19,1	23	7	13	10	4	9	7	33	35	36
Vägivaldne ja õnnetusjuhuiline surm	754	4,6	7	14	4	9	15	4	6	9	3	6
Surm teadmata põhjusil	2 095	12,7	19	5	2	3	6	2	4	30	21	25
Kokku — Total	16 472	100,0	147	153	118	133	147	112	127	169	138	153

suuremana just seepärast, et seal pole kohtiv seadus arstlike surmatunnistuste kohta, vaid surmapõhjused määratakse seal omaksete üteluse ning perekonnaseisuametniku äranägemise järgi umbes ja sellesse surmapõhjuste rühma arvatakse väga suurel arvil vanemas eas surnud isikud. Järgmisteks suuremateks surma põhjustavateks haigusrühmadeks on surm teadmata põhjusil (21,5⁰/000) ning nakkus- ja parasitaarsed haigused (21,2⁰/000), mis on pea võrdsed. Siit näeme, kui suur vajadus on maades surmapõhjuste määramisel arstlike surmatunnistuste järgi, sest perekonnaseisuametnikul on väga raske määrata surmapõhjust. Juba seetõttu, et temal pole andmeid haiguse kulgust ja puuduvad ja temal vastavad teadmised ja haridus analüüsida üksikuid tõike haiguse kulgus. Paljud perekonnaseisuametnikud on muutunud seepärast niivõrd tagasihoidlikuks, et tähendavad igal juhul „surm teadmata põhjusil”. Sellest sõltub ka nähtus, et linnades on raukusnõtruse surijate arv maadest väiksem 22,6 punkti võrra. Järgmisteks

suuremateks surma põhjustavateks haigusrühmadeks tuleb pidada erkkonna- ja meelte-elundite haigusi (14,2⁰/000) ning vereringe-elundite haigusi (13,2⁰/000).

Võrrelda 1934 a. surmapõhjusti linnade ja maade suhtes, on ekslik, sest linnades on surmapõhjused määratud arstilt, ja peavad olema kahtlemata enam-vähem õiged, kuna maades surma põhjuste määramine ei toimu arstilt, vaid perekonnaseisuametnikult, siis kannab see kahtlemata suurelt ekslikku laadi. Seepärast peame võrdlema surmapõhjusti linnades ja maades omaette.

1934 a. võrreldes eelmise — 1933 a. on surevus vähenenud maades kõige rohkem nakkus- ja parasitaarsete haiguste arvel 3,6 punktiga ja surm teadmata põhjusil 3,5 punktiga; suurenemist on tähendada seedimiselundkonna haigustes 1,5 punktiga, vähk ja teised kasvaja ja vägivaldne ja õnnetusjuhukseline surm 0,1 punktiga ning ja sugu-elundkonna haigustes 0,7 punkti võrra.

¹⁾ Arvud tekstis 1933 a. kohta on võetud ühe kümnendkohaga.

Tuberkuloos ja vähk ning teised pahaloomused kasvavad surmapõhjustena 10 000 elan. kohta 1933 ja 1934 a.
Décès causés par tuberculose et cancer et autres tumeurs malignes pour 10 000 habitants en 1933 et 1934.

2.	1934						1933 ¹⁾					
	Tuberkuloos			Vähk ja teised pahaloomused kasvavad			Tuberculosis			Cancer et autres tumeurs malignes		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.	H.	F.	T.	H.	F.	T.
Linnad — Villes	29,2	13,7	20,0	15,3	17,2	16,3	28	14	20	14	14	14
Tallinn	28,9	10,3	18,5	16,0	17,9	17,1	31	14	22	17	14	15
Haapsalu	19,3	7,1	12,3	10,3	25,0	22,6	25	4	13	—	11	6
Kuressaare	10,1	7,7	8,7	15,2	23,0	10,6	10	8	9	20	12	18
Narva	29,0	13,0	20,2	18,1	17,7	17,9	28	20	24	26	18	21
Sõliat: N.-Jõesuu*)	20,6	7,4	12,9	30,9	—	12,9	—	—	—	—	—	—
Nõmme	44,5	26,5	34,5	11,5	12,7	12,2	36	22	28	13	17	15
Paide	27,1	16,9	21,5	27,1	—	12,3	27	11	18	20	22	21
Paldiski	—	—	—	—	22,2	12,2	60	—	30	—	—	—
Petseri	19,9	—	9,5	19,9	13,8	16,7	9	12	11	18	4	11
Pärnu	19,1	9,4	13,6	6,8	17,0	12,6	29	15	21	9	15	13
Põtsamaa	25,3	6,0	14,9	16,8	19,9	18,0	—	—	—	—	11	6
Rakvere	43,7	26,4	33,5	23,0	18,2	20,3	15	13	14	11	17	16
Tapa	33,9	15,7	24,5	11,3	—	5,4	24	9	16	14	9	12
Tartu	28,9	12,1	19,3	16,1	17,3	16,7	31	14	21	12	14	18
Tõrva	18,1	27,7	23,5	—	6,9	3,0	10	21	20	—	7	4
Türi	29,5	12,7	20,5	14,7	19,1	17,1	21	17	19	7	12	10
Valga	36,0	18,7	26,4	19,1	20,0	24,5	19	13	16	15	15	15
Viljandi	36,0	21,3	27,6	6,0	7,6	6,9	27	16	21	7	12	10
Võru	20,9	7,1	13,5	12,5	17,8	15,4	4	4	4	18	23	18
Maad — Arrond.	19,4	11,2	15,1	7,8	8,5	8,2	21	11	16	7	8	7
Viru	20,0	9,3	14,3	8,6	10,8	9,7	23	14	19	7	9	8
Järva	13,8	10,3	12,2	8,4	8,4	8,4	20	11	18	12	10	11
Harju	23,8	13,5	18,5	9,3	12,3	11,1	24	10	16	9	11	10
Lääne	15,3	11,8	13,5	0,0	11,6	9,4	19	10	14	0	8	7
Saare	28,7	13,0	19,1	3,5	5,0	4,7	26	12	18	7	7	7
Pärnu	18,9	9,8	14,1	11,0	10,0	10,1	16	8	12	8	7	8
Viljandi	16,8	10,9	13,7	5,6	6,2	5,9	16	8	12	9	8	8
Tartu	20,2	12,4	16,0	0,2	8,4	8,7	19	14	17	6	8	7
Valga	19,5	8,1	13,5	8,1	8,0	8,5	11	10	10	11	4	7
Võru	22,6	12,3	17,2	5,9	6,2	6,0	27	13	20	6	6	6
Petseri	12,2	8,3	10,4	5,6	2,5	4,0	22	9	15	2	2	2
Üldse — Gr. total	21,7	1,7	16,4	9,7	11,1	10,5	22	12	17	9	10	9

4. Täiendavaid andmeid.

Quelques données supplémentaires.

Surevus tuberkuloosi 1934 a. võrreldes eelnevaga on vähenenud 0,7 punktiga, kuna surevus vähktõppe ühes teiste pahaloomuste kasvajatega on suurenenud 1,1 punkti võrra. Surevus tuberkuloosi võrreldes eelmise 1933 a. on linnades vähenenud 0,3 punktiga ja maades 0,8 punktiga; ja seda peamiselt meeste seas. Surevus vähktõppe linnades on suurenenud 1,3 punktiga ja maades 0,8 punktiga.

Linnades oli 1934 a. tuberkuloos surmapõhjusena kõige rohkem levinud Nõmmel (34,5⁰/000) ja Rakveres

(33,5⁰/000) ja kõige vähem Kuressaares (8,7⁰/000) ning Petseris (9,5⁰/000), kuna Paldiski tuberkuloos surmapõhjustena üldse ei esinenud. Vähktõbi ja teised pahaloomused kasvavad esinesid 1934 a. linnades kõige sagedamini Valgas (24,6⁰/000) ja Haapsalus (22,6⁰/000) ning kõige harvem Tõrvas (3,0⁰/000) ja Tapal (5,4⁰/000). Maades — kõige sagedamini Harju- (11,1⁰/000) ja kõige harvem Petserimaal (4,0⁰/000). Põhjuseks, misparast Nõmmel kõige suuremal arvul sureb tuberkuloosi, peab märkima seda, et väga suurel arvul tuberkuloosihageid siirdub ravima Nõmmele ja seega saab nõmmelasteks. Kuna vähest tuberkuloosi surevust Petseris peab kandma Petseri headele kliimaoludele.

Tähtsamad nakkushaigused surmapõhjustena 1933 ja 1934 a. — *Décès causés par les principales maladies contagieuses en 1933 et 1934.*

3.	100 000 elaniku kohta — Pour 100 000 habitants													
	Kõhutõbi ja paratüfus	Rõuged	Leetrid	Sarkoid	Läkakõha	Difteeria	Influentza	Typhus abnormaalne et paratyph.	Varidula	Morbilli	Seep-katku	Perussis	Diphtheria	Grõpp
1934.														
Linnad — Villes	41	—	10	10	12	26	43	12,7	—	3,1	3,1	3,7	8,0	13,3
Sel.: Tallinn — D. Tallinn	10	—	5	1	3	10	17	7,3	—	3,7	0,7	7,6	7,5	12,4
Maad — Arrond.	33	8	39	103	45	35	60	4,2	1,0	4,9	13,0	5,7	4,4	7,6
Üldse — Grand total	74	8	49	113	57	61	103	6,6	0,7	4,4	10,1	5,1	5,4	9,1
1933 ¹⁾														
Linnad — Villes	28	1	1	15	15	17	124	9	0,8	0,3	5	5	5	38
Sel.: Tallinn — D. Tallinn	7	1	1	5	8	5	40	5	1	1	4	6	4	30
Maad — Arrond.	24	4	5	64	110	29	312	3	1	1	8	14	4	39
Üldse — Grand total	52	5	6	79	125	46	436	5	0,4	1	7	11	4	39

¹⁾ 1934 a. on Narva-Jõesuu Narva l. juure arvestatud, eelmistel aastatel oli ta Virumaa juures.

²⁾ Arvud tekstis 1933 a. kohta on võetud ühe kümnendkohaga.

Surmapõhjused enesetapmistest, tapmistest ja õnnetusjuhtude läbi 1933 ja 1934 a.
Suicides, homicides et décès causés par accidents en 1933 et 1934.

4.	1934									1933 ¹⁾								
	Enesetapmised			Tapmised			Õnnetusjuhud			Suicides			Homicides			Accidents		
	M.	N.	K.	M.	N.	K.	M.	N.	K.	H.	F.	T.	H.	F.	T.	H.	F.	T.
Linnad — Villes	75	24	99	5	7	12	102	37	139	102	47	149	9	2	11	90	28	118
S. Tallinn — D. Tallinn	33	12	45	3	3	6	47	18	65	42	25	67	5	1	6	39	6	45
Maad — Arrondiss.	128	54	182	29	8	37	269	63	332	125	40	165	23	13	38	200	75	275
Üldse — Grand total	203	78	281	34	15	49	371	100	471	227	87	314	32	15	47	290	103	393
	100 000 el. kohta — Pour 100 000 habitants.																	
Linnad — Villes	52,8	13,2	30,0	3,5	3,9	3,7	71,8	20,4	42,9	72	26	40	6	1	9	68	15	36
S. Tallinn — D. Tallinn	54,5	15,7	32,9	4,9	3,9	4,4	77,6	23,9	47,5	71	33	50	8	1	4	66	8	34
Maad — Arrondiss.	83,9	13,0	24,8	7,7	1,9	4,7	71,3	15,2	41,9	33	10	21	6	3	5	53	18	35
Üldse — Grand total	38,4	13,1	24,9	6,4	2,5	4,4	70,1	16,7	41,8	43	15	28	6	3	4	55	17	35

Surevus 1934 a. tähtsamate nakkushaiguste suhtes üle riigi võrreldud 1933 a. näitab tunduvalt suurenenud, arvatud välja surevus läkakõhasse, mis vähenenud 6,0 punkti võrra 100 000 elaniku suhtes ja grippi, mis vähenenud 29,7 punktiga. Nii suri möödunud aastal üle riigi leetrisse 3,9 punkti võrra, sarlakeisse 3,1 punkti võrra ja difteeriasse 1,3 punkti võrra enam eelmisest aastast.

Surevus leetrisse on leidnud aset 1934 a. pea ühtlaselt nii linnades, kui maades, kuna surevus sarlakeisse on suures ülekaalus just maades, nimelt 9,9 punktiga, selle vastu on aga surevus kõhutüüfusse ja paratüüfusse suurem linnades 8,5 punktiga ning difteeriasse 3,6 punktiga. Peab mainima, et surevus tähtsamasse nakkushaigusse oli 1934 a. Tallinnas õige kõrge. Nii moodustavad Tallinnas kõhutüüfusse ja

paratüüfusse surnud $\frac{1}{4}$ kõigis linnades nimetatud haiguse surnuist, leetritest ja difteeriast pea $\frac{1}{2}$.

Tapmised 1934 a. võrreldud eelmise — 1933 a. on üleriiklikult suurenenud 0,2 punktiga (100 000 el. kohta), ja õnnetusjuhud 6,8 punkti võrra kuna langenud on enesetapmised 3,0 punkti võrra. Tapmised on 1934 a. suurenenud nii linnades kui maades, kuna enesetapmised linnades on vähenenud (15,4 punktiga) ja seevastu maades suurenenud (4 punktiga). Õnnetusjuhtude arv on suurenenud nii linnades kui maades vastavalt 6,4 ja 7,3 punkti võrra.

Absoluut-arvudes on näha, et enesetapjate arv on 1934 a. üle riigi vähenenud võrreldes 1933 a. 33 juhuga, tapmistest arv suurenenud 2 juhuga ja õnnetusjuhtude arv 78 juhu võrra.

Surmapõhjuste kohta enimem Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid ja andmed:

- Surmapõhjused 1933 a., K. Rumma, Eesti Statistika nr. 160(3), lhk. 130—139.
 Surmapõhjused 1932 a., K. Rumma, Eesti Statistika nr. 147(2), lhk. 91—99.
 Surmapõhjused 1931 a., E. Lasberg, Eesti Statistika nr. 134(1), lhk. 42—50.
 Surmapõhjused 1930 a., E. Lasberg, Eesti Statistika nr. 123(2), lhk. 94—103.
 Eriväljaanne: Surmapõhjuste registreerimiskord ja rahvusvaheline surmapõhjuste nomenklatuur 1931 a.
 Surmapõhjused 1929 a., E. Lasberg, Eesti Statistika nr. 109(12), lhk. 687—693.
 Surmapõhjused 1928 a., E. Lasberg, Eriväljaanne, Seeria Eesti Demograafia v. IV. Rahvastik ja Tervishoid Eestis, lhk. 45—60.
 Surmapõhjused 1927 a., E. Lasberg, Eesti Statistika nr. 87(2), lhk. 101—112.
 Surmapõhjused 1926 a., E. Lasberg, Eesti Statistika nr. 77(4), lhk. 230—247.
 Surmapõhjused 1925 a., E. Lasberg, Eesti Statistika nr. 64(3), lhk. 102—104 ja 126—133.
 Sündivus, surevus ja abielluvus 1924 a., Eesti Statistika nr. 47(2) lisa, 1923 a.
 Surevus Eestis 1922 a., Eesti Statistika nr. 20(9) 1923 a., lhk. 61—70.
 Sündivus, surevus ja abielluvus Eestis 1921 ja 1922 a., Eesti Statistika nr. 18(7), 1923 a., lhk. 51—60.
 Eriväljaanded: Seeria Eesti Demograafia v. II. Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvalihkumine 1921—23, v. III. Tervishoid Eestis.

Surmapõhjused 1934 a. rahvusvahelise surmapõhjuste täieliku nomenklatuuri kohaselt (järg).
Causes de décès en 1934 classées d'après la nomenclature internationale détaillée (suite).

Täiel. nomen. jär. nr. N°mbr. de la nom. dét.	Surmapõhjused Causes de décès	Linnades Villes		Maal Arrondissements		Üldse Total			Täiel. nomen. jär. nr. N°mbr. de la nom. dét.	Surmapõhjused Causes de décès	Linnades Villes		Maal Arrondissements		Üldse Total		
		M.	N.	H.	F.	M.	N.	K.			M.	N.	H.	F.	M.	N.	K.
127	Ceteri morbi vesicae fel- leae	2	1	1	2	3	3	0	XIII	Morbi ossium et articu- lationum — Luu- ja Hiku- misorganite haigused	1	—	8	2	9	2	11
128	Morbi pancreatis	—	—	—	—	—	—	—	154	Osteomyelitis acuta inf- fectiosa	—	—	2	1	2	1	3
129	Peritonitis sine causa in- dicata	—	—	—	—	—	—	—	155	Ceteri morbi ossium (excl. tubercul.)	—	—	3	—	3	—	3
X	Morbi organorum uropoë- ticorum — Kuse- ja sugu- elundkonna haigused	60	41	169	127	249	169	417	156	Morbi articulationum et aliorum organorum loco- mot.	1	—	3	1	4	1	5
130	Nephritis acuta	1	1	1	—	2	1	3	a) articulationum (excl. tubercul. et rheumat.)	—	—	1	—	1	2	1	3
131	Nephritis chronica	23	13	4	4	27	17	44	b) aliorum organorum	—	—	2	—	2	—	2	
132	Nephritis sine specificat. Ceteri morbi renum:	10	9	23	13	39	22	61	XIV	Anomaliae congenitae — Kaasasündinud arenemis- lähid	5	1	4	1	9	2	11
133	a) Pyelitis	12	12	132	108	144	120	264	157	Anomaliae congenitae (excl. mortui natus)	5	1	4	1	9	2	11
134	b) ceteri	0	0	128	107	134	113	247	a) Hydrocephalus conge- nitus	5	—	3	1	8	1	9	
134	Calculi vesicae urinariae: a) Calculi renales et duct. urin.	—	—	1	1	2	2	4	b) Spina bifida et menin- gocele	—	—	—	—	—	—	—	
134	b) Calculi vesicae urin. c) Calculi sine spec.	—	—	1	1	1	—	1	c) Anomaliae congen. cor- dis	—	—	—	—	—	—	—	
135	Morbi vesicae urinar. exclus. tumores:	3	1	25	1	28	2	30	d) Monstruositas	—	—	1	—	1	1	2	
135	a) Cystitis	3	1	13	1	16	2	18	e) ceterae	—	—	—	—	—	—	—	
135	b) ceteri	—	—	12	—	12	—	12	XV	Morbi neonatorum — Imikute haigused	55	33	139	102	194	135	339
136	Morbi urethrae, absces- sus urin., etc.:	—	—	—	—	—	—	—	158	Debilitas congenita	20	10	97	60	120	70	202
136	a) Stenosis urethrae	—	—	—	—	—	—	—	159	Partus praematurus (ex- clus. mortui natus)	19	11	32	31	51	42	93
136	b) ceteri	—	—	—	—	—	—	—	160	Consequentiae parturae: a) cum sectione Caesarea b) sine sectione Caesarea	1	2	5	7	6	9	15
137	Morbi prostatae	5	—	2	—	7	—	7	161	Alii morbi speciales neo- natorum:	6	4	5	4	11	8	10
138	Morbi organ. genital. viri (exclus. morbi ven.)	—	—	—	—	—	—	—	a) Atelectasis	—	—	2	—	2	3	5	
138	Morbi organ. genital. fem. (excl. morbi ven.):	—	—	—	—	—	—	—	b) Icterus neonatorum	0	2	3	3	9	5	14	
139	a) ovarium, tuba, para- metrium	—	—	—	—	—	—	—	c) Sclerema et ceteri	—	—	—	—	—	—	—	
139	b) uterus	—	—	—	—	—	—	—	XVI	Senilitas — Raskusnõtrus. Seniilas:	91	251	1136	1499	1227	1750	2977
139	c) mamma	—	—	—	—	—	—	—	a) cum dementia senili	91	251	1136	1499	1227	1750	2977	
139	d) ceteri	—	—	—	—	—	—	—	b) sine dementia senili	4	12	4	2	8	14	22	
XI	Morbi graviditatis, par- tus et morbi puerperales. — Raseduse, sünnituse ja lapsöödi haigused	—	14	—	45	—	59	59	162	Mors violenta et accident- alis — Vigivaldne ja õnnetusjuhuline surm	182	69	426	125	608	193	801
140	Abortus cum sepsi	—	7	—	4	—	11	11	163	Enesemürgist. mürgidega Enesetappeld mürgigaas. Enesetappeld mürgigaas. Suspensio. Strangulatio. Enesetappe poomise või kägistuse kaudu	3	7	3	7	0	14	20
141	Abortus cum haemorrhag- ia sine sepsi	—	—	—	—	—	—	—	164	Suicidium per submer- sionem	1	—	—	—	1	—	1
142	Graviditas ectopica	—	2	—	2	—	4	4	165	Enesetappe lasterlistaga Enesetappe terarlistaga (ka pistavahendiga)	—	—	3	1	3	1	4
143	Alii casus accidentales graviditatis, excl. haem- orrhagia	—	—	—	—	—	—	—	166	Enesetappe kõrguselst alla- heitmisel	—	—	—	—	—	—	—
144	Haemorrhagia puerperal- is:	—	—	—	—	—	—	—	167	Enesetappe mürgimisel	2	1	4	1	0	2	8
144	a) Placenta praevia	—	—	—	—	—	—	—	168	Muud enesetappeld	1	—	1	—	2	—	2
144	b) Ceterae haemorrhag. Septicaemia et infectio- nes puerperales:	—	—	—	—	—	—	—	169	Infantidium (lapsed alla 1 a.) lapsetape:	—	1	—	—	—	—	—
145	a) Septicaemia et pyae- mia puerperalis:	—	—	—	—	—	—	—	170	a) kohe peale sündi	—	1	—	—	—	—	—
145	b) Tetanus puerperal. Albuminuria et eclampsia puerperalis	—	—	—	—	—	—	—	171	b) alla 1 aasta vanuste Vulner. sclopetar. Tap- mine lasterlistaga (iskud 1 a. ja üle 1 a.)	—	—	—	—	—	—	—
146	Albuminuria et eclampsia puerperalis	—	—	—	—	—	—	—	172	Tapmine terarlistaga (isk- kud 1 a. vanused ja üle) Tapmine iskute kallal, kes 1 a. vanad ja üle selle	1	3	0	3	7	0	13
147	Ceterae toxemiae gravi- darum	—	—	—	—	—	—	—	173	Mürgiste loomade kallale- tung	—	—	—	1	—	1	1
148	Phlegmasia alba dolens embolia s. mors subit. puerper. (non septic.):	—	—	—	—	—	—	—	174	Mürgistused toitainetega Õnnetusjuhuline mürk- gaaside imamine	2	2	3	—	5	2	7
148	a) Phlegmasia alba do- lens et thrombosis	—	—	—	—	—	—	—	175	—	—	—	—	—	—	—	
148	b) Embolia s. mors sub- bit. puerper.	—	—	—	—	—	—	—	176	—	—	—	—	—	—	—	
149	Alii casus accidentales graviditatis	—	1	—	1	—	2	2	177	—	—	—	—	—	—	—	
150	Alii morbi graviditatis	—	2	—	24	—	26	26	178	—	—	—	—	—	—	—	
XII	Morbi cutis et subcutis — Naha- ja rakuskoehaig. Furunculosis	13	6	12	7	25	13	38	179	—	—	—	—	—	—	—	
151	Furunculosis	2	2	7	4	9	6	15	180	—	—	—	—	—	—	—	
152	Phlegmone, abscessus	11	4	4	2	16	8	21	181	—	—	—	—	—	—	—	
153	Alii morbi cutis et subc.	—	—	1	1	1	1	2	182	—	—	—	—	—	—	—	

Surmapõhjused 1934 a. rahvusvahelise surmapõhjuste täieliku nomenklatuuri kohaselt (järg).
Causes de décès en 1934 classées d'après la nomenclature internationale détaillée (suite).

Täiel. nomen. jär. nr. N°mbr. de la nom. dét.	Surmapõhjused Causes de décès	Linnades Villes		Maal Arrondissements		Üldse Total			Täiel. nomen. jär. nr. N°mbr. de la nom. dét.	Surmapõhjused Causes de décès	Linnades Villes		Maal Arrondissements		Üldse Total		
		M.	N.	H.	F.	M.	N.	K.			M.	N.	H.	F.	M.	N.	K.
179	Muud ägedad õnnetusjuhud, mürgist, kaasa arvatuna gaasimürgistused	1	3	3	—	4	3	7	192	Valk	—	—	7	8	7	5	12
180	Tulekahjude tagajärjed	1	1	3	2	4	3	7	193	Õnnetusjuhulised elektrivigastused	1	—	—	—	1	—	1
181	Muud õnnetusjuhud, põletised (kaasa arvatuna tulekahju tagajärjed)	1	1	3	2	4	3	7	194	Muud õnnetusjuhud:	14	7	21	2	35	0	44
182	Õnnetusjuhuline lämbumine mehaanilise vahendi toimel	3	2	8	0	11	11	22	195	a) vöörkehad	—	—	1	—	1	—	1
183	Õnnetusjuhuline uppumine	31	4	87	6	118	10	128	196	b) muud	14	7	20	2	34	0	43
184	Õnnetusjuhulised laskevigastused (kaasa arvatud sõjasaadud vigastused)	10	—	18	2	28	2	30	197	Teadm. iseloom. vägi- valdne surm (õnnetusjuht, tapmine, enesetäpe)	11	9	51	13	62	22	84
185	Õnnetusjuhulised haavamis- teraristataga (kaasa arvatuna sõjasaadud vigastused)	—	—	—	—	—	—	—	198	Sõjasaadud vigastused	—	—	1	—	1	—	1
186	Õnnetusjuhulised vigastused kukkumisel, muljumisel, sisseelangemisel	8	2	44	0	52	11	63	199	Vigastused sõjavägedelt	—	—	—	—	—	—	—
187	Loodusõnnetusjuhud	—	—	—	—	—	—	—	200	Kohtuotsuse täidesaatm.	—	—	1	—	1	—	1
188	Vägivallatoim. loomadelt	—	—	5	2	5	2	7	XVIII Cause mortis incertae — Surm teadmata põhjusil								
189	Nälg, janu	—	—	1	—	1	—	—	109	Äkiline surm	56	38	947	759	1 003	797	1 800
190	Külm	—	—	3	1	3	1	4	200	Mitte- või puudulikult määratletud ja raskesti määratletavad põhjused:	56	38	947	759	1 003	797	1 800
191	Kuumus	—	—	—	—	—	—	—	109	a) kopsuhaigus	1	2	189	121	190	123	313
									200	b) rinnahaigus	—	—	74	54	74	54	128
										c) südamerahandus ja halvatus	49	31	120	72	169	103	272
										d) sisemine haigus	3	2	282	224	285	220	511
										e) muud	—	3	55	88	55	91	146
										f) märkimata	3	—	227	200	230	200	430
										Kokku	2 161	2 067	6 185	5 446	8 346	7 507	15 853

Tab. 2. Surmapõhjused 1934 a. lühendatud nomenklatuuri kohaselt — Causes de décès d'après la nomenclature abrégée en 1934.

Lühendatud nomenklatuuri numbratsioon N°mbr. d'ord. de la nomencl. abrégée	Surmapõhjused Causes de décès	Täieliku nomenklatuuri numbratsioon N°mbr. d'ord. de la nomenclature détaillée	Arv Nombre		Lühendatud nomenklatuuri numbratsioon N°mbr. d'ord. de la nomencl. abrégée	Surmapõhjused Causes de décès	Täieliku nomenklatuuri numbratsioon N°mbr. d'ord. de la nomenclature détaillée	Arv Nombre	
			100 000 elan. kohta	100 000 habit.				100 000 elan. kohta	100 000 habit.
1	I Typhus abdominalis et paratyphus	1, 2	2 547	226	26	VIII Bronchitis	106	84	
2	Typhus exanthematicus	3	74	7	27	Pneumoniae	107—100	40	
3	Variola	8	—	—	28	Ceteri morbi tracti respiratorii, exclusivo tuberculosis	104, 105, 110—114	67	
4	Morbilli	7	49	4				13	
5	Scarlatina	8	113	10					
6	Pertussis	9	57	5	29	IX Diarrhoea et enteritis	110, 120	952	
7	Diphtheria	10	61	5	30	Appendicitis	121	85	
8	Gripp s. influenza	11	103	0	31	Morbi hepatis et duct. biliar.	124—127	26	
9	Pestis	14	—	—	32	Ceteri morbi tracti digest.	115—118, 122, 123, 128 ja 129	55	
10	Tuberculosis tractus respirat.	23	1 677	140				13	
11	Tuberculosis organorum aliorum	24—32	168	15	33	X Nephritis	130—132	417	
12	Lues	34	21	2	34	Ceteri morbi organ, uropoditic.	133—139	108	
13	Malaria	38	—	—				10	
14	Ceteri morbi infect. et parasit.	4, 5, 12, 13, 15—22, 33, 35—37, 39—44	216	19				27	
15	II Cancer et cet. tumores maligni	45—53	1 353	120	35	XI Septicaemia et infectiones puerperales	140 ja 145	59	
16	Tumores benigni	54 ja 55	1 178	105	36	Alii morbi gravidit. partuum et puerperal.	141—144, 146—150	5	
17	III, IV, V Rheumatismus chron. et arthritis urica chron.	57, 58	72	6				2	
18	Diabetes mellitus	59	51	5	37	XII, XIII Morbi cutis, subcutis et organ. locomot.	151—156	49	
19	Alcoholismus chron. s. acut.	75	26	2				4	
20	Ceteri morbi et intoxicat. chronicae	66, 60—74, 76 ja 77	74	7	38	XIV, XV Debilitas congenita	157—161	340	
21	VI Tabes dorsalis et paralysis progressiva	80 ja 83	27	2	39	XVI Senilitas	162	30	
22	Haemorrhagia cerebri embolla s. thrombosis cerebri	82	800	80	40	XVII Suicidium	163—171	264	
23	Ceteri morbi system. nerv.	78, 70, 81, 84—89	712	68	41	Homicidium	172—175	264	
24	VII Morbi cordis	90—96	1 754	156	42	Mors violenta s. accidentalis (excl. suicidium et homic.)	176—196	801	
25	Ceteri morbi tracti circulatorii	96—103	1 497	133	43	XVIII Causae non definitae s. defectivae definitione	199, 200	71	
			257	23		Kokku — Total		25	
								180	
								180	
								15853	
								1 407	

1) Arvutamise aluseks võetud rahvastiku arv 1. VII 1 126 349 — Nombre de la population pour calcul 1. VII 1 126 349.

PÖLLUMAJANDUSE TASUVUS 1934/35 p.-a.

(EELKOKKUVÕTE TALURAAMATUPIDAMISE ANDMEL).

RENTABILITÉ des EXPLOITATIONS AGRICOLES en 1934/35.

(D'APRÈS les DONNÉES PRÉLIMINAIRES de COMPTABILITÉ AGRICOLE).

Sis u: 1. Vaatlustalundid, lhk. 40. 2. Talundite kapitalid, lhk. 40. 3. Kogusaak, lhk. 41. 4. Käitiskulutus, lhk. 44. 5. Tasuvus, lhk. 46. 6. Tulu, lhk. 47. 7. Ettevõtja tööpalk, lhk. 48.

I. Vaatlustalundid.
Exploitations observées.

Eelkokkuvõtte põllumajanduse tasuvusoludest 1934/35 põllumajandusaastal on koostatud 150 raamatupidamistalundi andmell eelneva aasta eeskujul.

Vaatlustalundid on jaotatud nelja rühma kasutadaoleva tulundusmaa järgi, milleks arvati põllu-, aia-, heina-, karja- ja metsamaa.

- Väiketalundid — alla 20 ha tulundusmaaga
- Normaalitalundid — 20—30 „ „
- Täistalundid — 30—50 „ „
- Suurtalundid — üle 50 „ „

Lisadena on toodud andmed rühmitatult P.-Eesti (Viru-, Järva-, Harju-, Lääne- ja Saaremaa) ja L.-Eesti kohta (Pärnu-, Viljandi, Tartu-, Valga- ja Võru-Petserrimaa).

1934/35 a. eelkokkuvõttes on vaatlustalundi keskmine suurus 37,06 ha, seega 0,27 ha suurem kui eelmisel aastal. Vaatlustalundite keskmine suurus on kõigis suurusrühmades veidi kõrgem eelmise aasta tasemest.

P.-Eestis on 65 vaatlustalundit keskmise suurusega 33 ha ja Lõuna-Eestis 85 vaatlustalundit keskmise suurusega 40 ha.

Talundite arv ja keskmine suurus — Les exploitations observées.

I.	Eelkokkuvõte, 1934/35 arveaast. — Données prélim. pour 1934/35		1933/34 arveaasta lõpl. andmed Données définitives p. 1933/34	
	Vaatlustalundite arv	Tulundusmaad keskmiseit talundile	Nombre des exploitations observées	Moyenne de la superficie exploitée par exploit. en ha.
Kuni 20 ha	32	14,14	65	13,85
20—30 „	38	24,50	70	24,65
30—50 „	50	39,53	104	39,16
50 ha ja üle	32	70,26	61	71,15
Kokku ja keskmiselt — Total et moyenne	150	37,06	300	36,79
Põhja-Eesti	65	33,37	.	.
Lõuna-Eesti	85	39,88	.	.

2. Talundite kapitalid.
Capitaux des exploitations.

Tab. 2 annab ülevaate raamatupidamistalundite kapitalide seisust I. V. 1934. Kapitalid on hinnatud üksikasjalii-

Kapitalid — Capitaux.

2.	Keskmiselt kr tulundusmaa ha kohta 1. mail 1934 <i>Moyenne pour ha de superficie exploitée</i>							Keskm. kr tul.-ha kohta 1933 (lõpl. andmed) <i>Moyenne kr par ha de superf. expl. en 1933 (don. définitives)</i>	
	Talundkapital <i>Capital domotivo</i>	Loomkapital <i>Total du capt. d'animaux</i>	Masina-riist. kapital <i>Cap. de mach. et outillage</i>	Jooksva käituskapital <i>Capital d'exploitation courante</i>	Kokku: aktiivkapital <i>Capital actif</i>	Passiivkapital <i>Capital passif</i>	Puhuvaarandus <i>Fortune nette</i>	Aktiivkapital <i>Capital actif</i>	Passiivkapital <i>Capital passif</i>
Väiketalundid (kuni 20 ha)	361,08	42,56	41,20	50,24	495,08	101,54	393,54	502,82	113,57
Normaalitalundid (20—30 ha)	303,78	31,58	34,03	39,90	409,20	67,13	342,16	385,41	60,32
Täistalundid (30—50 ha)	251,66	26,05	27,83	33,00	339,14	25,00	313,15	343,54	37,04
Suurtalundid (50 ha ja üle)	216,76	21,32	21,48	25,43	284,99	25,08	259,91	301,50	34,96
Keskmiselt — Moyenne 1934/35	290,07	30,09	30,81	36,72	377,69	51,78	325,91	—	—
1933/34	283,40	30,87	32,28	32,72	—	—	—	379,27	60,03
Põhja-Eesti 1934/35	257,76	28,17	32,36	33,65	350,94	58,26	292,68	.	.
Lõuna-Eesti 1934/35	297,12	31,56	29,63	39,83	393,14	46,83	351,31	.	.

selt igas vaatlustalundis soetamisväärtuse kohaselt, s. o. kas kohalikkude turuhindade või valmistuskulude alusel. Aktiivkapitali tuli kr 378 tulundusmaa ha kohta. P.-Eestis kr 351 ja L.-Eestis kr 398.

Talundkapitali oli vaatlustalundite keskmiselt kr 280 tulundusmaa ha'le ehk 74% aktiivkapitalist,

L.-Eestis kr 297 ja P.-Eestis kr 258. Talundkapital on langenud nii L.-Eestis kui P.-Eestis. L.-Eesti vaatlustalundis on maahind keskmiselt kõrgem, talundid on varustatud kallimate hoonetega, neis on märksa kõrgem taimkapital, eriti aia-, sageli ka metspuukapital kui P.-Eesti talundis, seetõttu on ka

talundkapital seal üldiselt kõrgem ja käesolevais andmeis 11,5% võrra. Rentnikukapital on vaatlustalundis keskmiselt *kr* 98 tulundusmaa *ha* kohta ehk 26% aktivakapitalist.

Loomkapital on langenud eelmise aastaga võrreldes *kr* 31 pealt *kr* 30 peale tulundusmaa *ha* kohta ehk 16%. Loomade hinnad on viimastel aastatel langenud järjekindlalt ja jäid püsima vaid 1933 a. Varem hinnatud loomade juures turukonjunktiooni langus pole arvestatud täiel määral, vaid niipalju, kui võrd hinnalanguse tagajärjel looma lõppväärtus, veistel lihaväärtus, langes, ning sellega ühenduses ka iga-aastane kustutus suurenes. Loomkapitali seis kapitalide all on toodud 1. V. 1934, seega arveaasta algseis. Loomkapitali oli *kr* 30 tulundusmaa *ha*-le, P.-Eestis *kr* 28 ja L.-Eestis *kr* 32.

Masin-riistkapitali on *kr* 31 tulundusmaa *ha*-le, see näitab vähe langust, mis tingitud peamiselt talundite koostise muutusest.

Jooksvat käitus- ehk talituskapitali oli keskmiselt *kr* 37 tulundusmaa *ha*-le, P.-Eestis *kr* 33 ja L.-Eestis *kr* 40.

Jooksev käituskapital on hinnatud turuväärtuse järgi ja selle tõus on tingitud vaatlustalundite tagavarade koguse kui ka hinna tõusust ja vaatlustalundite koostise muutusest.

Võla- ehk passivakapitali oli 1934/35 a. *kr* 52 tulundusmaa *ha* kohta ehk 14% aktivakapitalist. Võlakapitali hulgas on ka rendi- ja asundustalundite maaväärtus ja renditalundite hoonete ning muude varandusosade hinnatud väärtus, mis antud talundi väljarentimisel rentniku raamatupidaja kasutada. Passivakapital on koguselt kui ka osatähtsusest vähenenud — võlad on vähenenud. Võlakapital on aktivakapitalist protsentides: väike- 20%, normaal- 16%, täis- 8% ja suurtaundis 9%.

Raamatupidamistalundite võlakoormis ei ole kõrge, kuid praegusel ebastabiilsel ajajärgul võib pideva madala tasuvuse juures isegi selle madala võlakoormise juures tekkida raskusi. Vaatlustalundite keskmiselt tuleb omakapitale, s. o. puhtvarandust 86% aktivakapitalist ehk *kr* 326 tulundusmaa *ha* kohta, P.-Eestis 83% ehk *kr* 293 ja L.-Eestis 88% ehk *kr* 351.

3. Kogusaak. Rendement brut.

Kogusaagi alla on koondatud ainete väärtus, mis müüdüd, või mis antud natuuras talukäitisest välja ehk talukäitises käsitatud kapitalide väärtuse suurendamiseks, teenijate palgaks ja võlgade tasumiseks. Üksikute harude kogusaagi hulgas ei ole majapidamises töötletud osa. Kogusaagi suurus oleneb kogutoodangusaakide suurusest ja saagi realiseerimis-, s. o. turuhinnast. 1934 a. viljade kasvupind vähenes eelmise aastaga võrreldes ümmarguselt 0,5%. Vähenes eriti rukki kasvupind ümmarguselt 2,5% võrra. Söödateraviljade pindala suurenes, kuna toiduteraviljade osa vähenes vaatamata väiksemale rukki kasvupinnale; rukki kogutoodang suurenes, s. t. rukki saak pindala

ühikult on järjekindlalt suurenenud, üleriiklikult on statistika andmeil 1933 a. rukkisaak keskmiselt 14,08 *kv ha*-lt, 1934 a. aga 15,04 *kv*, s. t. 6,5% kõrgem. Talinisu andis 1934 a. hea ja kõrge saagi — 16,79 *kv ha*-lt, olles seega suurem kui kunagi varem. Suinisu keskmine saak 1934 a. oli 11,06 *kv ha*-lt, seega 28% kõrgem kui eelmisel aastal. Söödateraviljadele olid 1934 a. kasvutingimused paremad eelmisest aastast. Odra keskmine saak oli 11,04 *kv ha*-lt eelmise aasta 7,84 *kv* vastu, seega saagi suurenemine 41%. Kaerasaak oli 1934 a. 11,50 *kv ha*-lt eelmise aasta 8,30 *kv* vastu. Segavili andis 1934 a. 13,47 *kv ha*-lt eelmise aasta 9,45 *kv* vastu.

1934 a. oli kartulisaak nõrgem eelmise aasta omast. Harilikult on P.-Eesti kartulisaagid paremad kui L.-Eestis, nõnda osutus ka Virumaa kartulisaak paremaks, kus saadi keskmiselt 138,98 *kv ha*-lt. Keskmine kartulisaak *ha*-lt oli 124,28 *kv* eelmise aasta 138,82 *kv* vastu.

Söödajuurikate saak kujunes kõrgemaks eelmisest aastast ja oli 1934 a. 246,02 *kv ha* kohta eelmise aasta 201,42 *kv* vastu. Lina kasvupind kuni 1933 a. vähenes kuid 1933 a. tuli pööre — lina kasvupindala suurenes eelmise aastaga võrreldes ja 1934 a. suurenemine jätkus. 1934 a. oli üleriiklikult lina kasvupind 21 310 *ha*, s. o. 28% suurem kui eelmisel aastal. Lina kiusaak oli 1934 a. 332 *kg ha* kohta eelmise aasta 310 *kg* vastu. Linaseemne saak oli 345 *kg ha* kohta, s. o. 7,5% madalam kui eelmisel aastal. 1934 a. heinasaak oli veidi kõrgem kui aasta varemalt. 1934 a. saadi põlluheina 2491 *kg ha*-lt eelmise aasta 2391 *kg* vastu. 1925—29 a. keskmiselt oli põlluheinte saak 2 997 *kg*, s. o. 20% kõrgem kui arveaastal. Niiduheina saak kujunes 1934 a. üleriiklikult 899 *kg ha*-lt eelmise aasta 808 *kg* vastu. Loomade söödaolud 1934/35 a. talvel olid lahedamad kui eelmisel aastal ja see võimaldas kogusaagi taseme säilumist vaatamata hinna-konjunktiooni langemisele.

Teise olulise osa talundite rahalises kogusaagis moodustavad saaduste realiseerimishinnad, millega toodang läheb talukäitisest välja. Järgnev tabel annab võrdleva ülevaate tähtsamate põllu- ja loomapidamissaaduste hindade üle arveaastal.

Rukkihinna määrajakas on 1930 a. peale riik. See hind on järjest langenud, olles madalamaid 1934/35 a. — 11 *sent kg*, sealjuures oli kvaliteedinõue eelmiste aastatega võrreldes kõvema. Eelmise aastaga võrreldes rukki riiklik hind langes 15% võrra. 1935 a. osteti riigi poolt kõik põllumeestelt müüapakutav rakis, seetõttu vabal turul rukki suurmüügi hind kujunes kõrgemaks riigi poolt makstud hinnast. Aastal, mil riigi poolt kõik müüapakutav rakis osteti ära, oli vabaturul rukki suurmüügi hinnatase kõrgem kui riigi poolt makstud hind, kuid neil aastail, kus riigi poolt osteti piiratud arvul, on vabaturu hind madalam kui riigi hind. Nisu on viimastel aastail põllumehele andnud tunduvalt rahalist sissetulekut. 1934 a.-ni püsis nisutoodang siseriigi tarvituse piires,

Tähtsamate müügisasuste hinnad börsikomitee koteerimisel raamatupidamisasuste keskmiselt 100 kg kohta kr.
 Prix de gros d'après les données du Comité de bourse de Tallinn en kr.

	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	Tõus + langus 1933/34 — 1934/35 %
Rukis — <i>Seigle</i>	20,6	19,7	13,8	13,8	15,4	14,1	12,0	11,4	—5,0
Rukis — riigi ostuhinna j.	—	—	—	16,6 ¹⁾	16,00	14,00	13,00	11,0 ⁷⁾	—16,4
Nisu — <i>Froment.</i>	26,4	24,1	23,1	19,4	19,8	19,4	19,1	15,4	—19,4
Kartul, piirituse — <i>Pommes de terre pour alcool.</i>	4,0	4,5	3,0	1,6	1,6	1,3	1,5	1,8	+20,0
Oder, õlle — <i>Orge pour bière</i>	21,3	20,5	15,7	18,3	16,0	14,3	13,3	14,0	—23,5
Oder, sööda — <i>Orge pour fourrage</i>	19,8	20,4	16,8	15,0	14,2	11,9	15,0	11,1	—26,0
Kaer, sööda — <i>Avoine</i>	16,7	17,8	12,9	9,6	9,8	9,8	10,9	8,3	—23,9
Linaseeme, õli — <i>Graines de lin</i>	22,7	27,8	25,6	12,9	11,5	14,1	18,5	—	—
Linaseeme, killvi — <i>Graines de lin p. semences</i>	25,4	34,6	27,7	14,7	12,6	14,6	19,5	—	—
Linaküü (Liivi R.) — <i>Filasse de lin</i>	152,7	132,3	96,6	58,5	43,9	46,0	73,0 ⁴⁾	109,0	+40,3
Linaküü (Petersi) — <i>Filasse de lin (Petersi)</i>	160,2	144,5	103,7	67,4	48,9	52,0	77,0 ⁶⁾	111,0	+44,2
Või, eksport — <i>Beurre d'export</i>	278,6	295,9	260,0	202,8 ³⁾	151,5	106,8	145,2	123,5	—11,5
Sealiha I s. — <i>Viande de porc I s.</i>	37,5	107,0	116,0	81,0	61,0	50,3	61,7	42,8	—30,6
Sealiha I s., peekon — <i>Viande de porc I s., bacon</i>	—	—	—	—	54,9 ³⁾	53,9	60,3	62,9	—0,2
Loomaliha I s. — <i>Viande de boeuf I s.</i>	54,4	58,5	62,0	51,0	30,0	26,9	30,8	35,8	+16,2
Lambaliha I s. nuum — <i>Viande de mouton I s.</i>	—	—	—	—	—	—	49,8 ³⁾	47,2	—5,2
Lambaliha I s. eksport — <i>Viande de mouton I s. d'export</i>	—	—	—	—	—	—	65,0	73,0	+10,8
Kanamunad, eksport, 10 tk. à 60 gr., senti — <i>Oeufs d'export 10 pièces à 60 gr. en sent.</i>	—	—	—	—	47,8	36,1	37,6	34,0	—9,6
Kanamunad, väikemüük Tallinnas, paaril hind senti — <i>Oeufs en détail à Tallinn paire en sent.</i>	17	18	16	16	12	9	10	9,5	—5,0

Märkus: ¹⁾ — 1930/31 ja 1931/32 nõutav hollandi kaalu alammäär 118 naela, 1932/33 ja 1933/34 — 120 naela, ²⁾ — alates 1930/31 a. on toodud eksportvõi kohta noteeritud hinnad, ³⁾ — peekoni kohta on toodud keskmine väljamaksu hind, ⁴⁾ — mujal Eestis makstud hind ristna sordi alusel, ⁵⁾ — Petersi- ja Võrumaal makstud hind ristna sordi alusel, ⁶⁾ — loomalaada noteeringu alusel, ⁷⁾ — 1934/35 a. nõutav hollandi kaalu alammäär 122 naela.

kuid ühenduses võrdlemisi soodsas nisuhinnaga, suurenes nisu kasvupind ja suurenesid ka nisusaagid *ha*-lt, selle tagajärjel ületas 1934 a. nisutoodang juba siseriigi tarvituse, ja oleks riigi poolt nimetatud aastal nisuostu mitte teostatud, siis oleks tõenäoliselt nisu-hind langenud rukkiahinnaga ühele tasemele. 1934/35 a. oli *kv* nisu suurmüügihind *kr* 15,4, seega 19,4% madalam kui eelmisel aastal.

Eksport-kartuli hind kõvenes eelmise aastaga võrreldes ja ka tööstuskartuli järgi oli suurem nõudmine, nii et piiritusvabrikud maksid 1934/35 a. keskmiselt *kr* 1,8 *kv*, seega 20% enam kui eelmisel aastal. 1934/35 a. odrasaak oli rahuldav, selle tagajärjel oli odra pakkumine siseturul elav, ning ühenduses sellega langesid hinnad. Õlleodra hind, mis oli eelmisel aastal keskmiselt 18,3 *sent kg*, langes 14,0 *sent kg*, s. o. 23,5%. Söödaodra hinnalangus oli veelgi suurem — 15 *sent kg*-lt eelmisel aastal 11,1 *sent kg*-le arveaastal, langus 26%. Kaerahind oli arveaastal 8,3 *sent kg* eelmise aasta 10,9 *sent kg* vastu, langus 23,0%.

Taimesaaduste hinnad, peale kartuli- ja lina-hindade, olid 1934/35 a. üle 20% võrra madalamad eelmiste aastate omadest ja ainult suurem naturaalsaakide kogus eelmise aastaga võrreldes hoidis ära suurema kogusaagi languse arveaastal. Linahinnad kõvenesid juba alates 1931/32 a. ja olid 1934/35 a. *kr* 109 liivi R ja *kr* 111,0 petseri R lina *kv*, seega oli hinnatõus 45—50% eelmise aastaga võrreldes. 1934/35 a. hinnakonjunktuur virgutab linakasvatusele ja 1935 a. lina pindalad suurenesid, eriti Pärnu- ja

osalt teistes L.-Eesti maades. 1934/35 a. võihind oli madal, eksportvõi aasta keskmine hind oli *kr* 104,5 *kg*, s. o. 17,1% madalam kui eelmisel aastal. Võihind oli 1934/35 a. kindlustatud, seega põllumehe seisukohalt oli 1934/35 a. võihind keskmiselt *kr* 128,5 ja 1933/34 a. *kr* 145,2. Sealiha I sordi hind on näidatud börsikomitee koteerimisandmeid, ja see oli 1934/35 a. keskmiselt 42,8 *sent kg*, seega langus 30,6%, I sordi peekoni hind oli 1934/35 a. 62,9 *sent kg* ehk eelmise aastaga võrreldes 9,2% langenud. Loomaliha hinnad kõvenesid 16,2% võrra ja eksportlambaliha 10,8% võrra, kuna siseturul lambaliha oli 47,2 *sent kg*, seega 5,2% madalam kui eelmisel aastal.

Kogusaak tulundusmaa *ha* kohta kujunes *kr* 80,5. Sellest on 24% põllu- ja heinasaaduste, 27% veisepidamissaaduste, 13% seapidamise ja 36% muu kogusaak. Eelmise aastaga võrreldes kogusaak langes 3%. Võihinna riigi poolt kindlustamise tagajärjel veisepidamise osatähtsus kogusaagis tõusis eelmise aastaga võrreldes. Varemõel kõrge konjunkturi aastal oli see 1/3 kogusaagist. Käesolevais andmeis on see üle 1/4 (27%) kogusaagist, see näitab, et veisepidamine majandusliku olukorra stabiliseerimisel läheneb kriisielesele seisukohale. Põllu- ja heinasaaduste osatähtsus kogusaagist on suurenenud 23%-lt 24%-le. Taimekasvatussaadused on suuremal määral läinud siseturu rahuldamiseks, kuna aga loomapidamissaadused moodustavad põllumajanduse peaaeksportala. Et eksportsaaduste hinnad 1934/35 a. langesid, siis ainult suurema toodanguga suudeti kogusaak hoida enam-vähem eelmise aasta tasemel.

Ka talundite suurusrühmade järgi on kogusaak langenud. Vaatlustalundite keskmiselt oli kogusaak kr 80,5 tulundusmaa ha-le, s. o. 3% madalam kui eelmisel aastal.

Põllu- ja heinasaaduste kogusaak oli 1934/35 a. kr 19,49, s. o. veidi madalam kui eelmisel aastal. Põllu- ja heinasaaduste hinnad olid 1934/35 a. madalamad kui eelmisel aastal, kuid realiseeritud kogused olid siiski küllalt suured, nii et kogusaak jäi enam-vähem eelmise aasta tasemele.

P.-Eestis on põllu- ja heinasaaduste kogusaak arveaastal kr 18,01 ja L.-Eestis kr 20,60 tulundusmaa ha-le. L.-Eestis on põllu- ja heinasaaduste kogusaagis aastast aastasse kasvanud teraviljade, eriti rukki ja nisu osatähtsus, arveaastal andis ka lina L.-Eestis kõrgema kogusaagi ja seda peamiselt linahindade tõusu tagajärjel.

Tera- ja kaunviljade kogusaak on tulundusmaa ha kohta kr 14,83, sellest on vaatlustalundite keskmiselt 46% omatarvitus ja 54% turutoodang.

Kogusaak — Rendement brut.
(Keskmiselt tulundusmaa ha kohta kr — Moyenne par ha de superficie exploitée en kr).

3.	Põllu- ja heinasaadused Débit des produits de champs et herbacés				Veisepidam. Rendement brut de l'élev. du gros bétail		Seapidamise kogusaak Rendement brut de l'élevage des porcs	Muud kogusaak — Autres	Kokku — Total	
	Põllu- ja heinasaadused — Débit des produits de champs et herbacés	Sellest — Dont			Kokku — Total	Sellest piim ja piimasaadused — Dont lait et prod. laitiers			1934/35	1933/34
		Tera- ja kaunviljad — Débit des céréales et des légum. à cosse	Kartulite miinim — Débit des pommes de terre	Kiudaimede miinim — Débit des plantes fibreuses						
Väiketalundid (kuni 20 ha)	20,14	21,75	4,40	2,52	30,64	25,22	15,71	44,39	120,38	127,26
Normaaltalundid (20—30 ha)	19,61	14,98	2,26	2,13	23,89	19,00	11,42	32,15	87,07	83,41
Täistalundid (30—50 ha)	10,09	12,74	1,42	1,65	10,29	15,00	7,98	23,39	66,70	68,32
Suurtalundid (50 ha ja üle)	14,95	11,01	1,17	2,03	15,25	12,00	6,50	18,13	54,83	58,82
Keskna. 150 talundis 1934/35 — Moy. pour 150 exploit. en 1934/35	19,48	14,83	2,20	2,00	21,95	17,53	10,12	28,96	80,51	—
Keskna. 800 talund. 1933/34	19,88	16,31	2,42	1,10	20,64	17,01	11,84	30,87	—	82,68
Põhja-Eesti 1934/35	18,01	13,75	3,32	0,52	21,00	16,41	7,59	27,17	73,77	—
Lõuna-Eesti 1934/35	20,60	15,60	1,35	3,13	22,69	18,39	12,06	30,31	85,66	—

P.-Eesti talundis on tera- ja kaunviljade kogusaak kr 13,75, sellest omatarvitus 52% ja turutoodang 48%. L.-Eestis on vaatlusaastal tera- ja kaunviljade kogusaak kr 15,66 tulundusmaa ha-le, sellest 43% omatarvituseks ja 57% turutoodanguks. Turutoodangu arvestamisel on osa aineid näidatud turutoodanguna, mis tegelikult raha eest ei ole realiseeritud, seetõttu ei vasta turutoodangu osa täpsalt rahalistele sissetulekutele. Turutoodangu osa on 1934/35 a. suurenenud ja eriti tera- ning kaunviljade osas; nagu andmetest selgub, on üleriiklikult turutoodangu osa kogusaagist 4% suurem kui eelmisel aastal. Eriti on suurenenud L.-Eesti talundites tera- ja kaunviljade turutoodangu osa ja nimelt 7%. 1934/35 a. on puhtrahaline sissetulek teradest vaatlustalundite keskmiselt kr 6,04, P.-Eestis kr 6,28 ja L.-Eestis kr 7,59. Rukis andis L.-Eesti talundis suuremat sissetulekut kui nisu. P.-Eestis on aga olukord ümberpöördukt. Kartulite kogusaak on 1934/35 a. kr 2,20 tulundusmaa ha-le eelmise aasta kr 2,42 vastu. Kartul on P.-Eesti rahataim, siin on kogusaak kr 3,32, samal ajal aga saavutati L.-Eestis kõigest kr 1,35 kogusaaki. P.-Eestis on kartulite kogusaagist 41% omatarvitus ja 59% turutoodang, samal ajal oli aga L.-Eestis kartul 92% omatarvitus ja 8% turutoodang. 1934/35 a. andis kartul P.-Eesti talundis puhtrahalisi sissetulekuid kr 1,98 tulundusmaa ha-le, samal ajal aga L.-Eesti puhtrahalised sissetulekud kartulist olid kr 0,12 tulundusmaa ha-le.

Kiudaimede kogusaak on arveaastal tulundusmaa ha kohta kr 2,00 eelmise aasta kr 1,10 vastu, seega näitab kiudaimede kogusaak arveaastal 81%-list suurenemist. Kiudaimede kogusaagist on 16% omatarvitus ja 84% turutoodang. Kiudaimede all on peamiselt lina ja linaseemnete toodangu väärtus. Lina kultiveerimine toimub peamiselt L.-Eesti maades, seetõttu on ka vaatlustalundite andmisel L.-Eestis kiudaimede kogusaak kr 3,13 tulundusmaa ha kohta tunduvalt suurem P.-Eesti omast. L.-Eestis andis kiudaimed kr 3,13 tulundusmaa ha kohta, P.-Eestis saadi kõigest kr 0,52. P.-Eestis läks lina vaatlustalundite keskmiselt väga suurel määral omatarvituseks — tervelt 67% ja turutoodanguks 33%, L.-Eestis on olukord vastupidine, seal kasutati kiudaimede kogusaagist 11% omatarvituseks ja 89% turutoodanguks. Puhtrahalisi sissetulekuid oli kiudaimedest 1934/35 a. kr 1,69 tulundusmaa ha kohta eelmise aasta kr 0,82 vastu. L.-Eesti vaatlustalundis andsid kiudaimed kr 2,80 tulundusmaa ha kohta rahalisi sissetulekuid.

Tähtsama osana talundi kogusaagis esineb loomapidamissaaduste, eriti veisepidamise kogusaak. Viimane oli arveaastal vaatlustalundite keskmiselt kr 21,95 tulundusmaa ha kohta, eelmise aastaga võrreldes on see 6% kõrgem. Veisepidamise kogusaagi suurenemine on peamiselt tingitud suuremate koguste müügist kui ka asjaolust, et võihind valitsuse poolt kindlustati teatava tasemeni. Veisepidamise kogu-

saagist langeb 80% piimasaaduste arvele. Piimasaaduste kogusaak oli arveaastal *kr* 17,53 tulundusmaa *ha*-le. Veisepidamissaadused on kasutatud enam-vähem ühtlaselt üle riigi omatarvituseks ja turutoodanguks. Piirkonnalised erinevused on siin väga väikesed, juurdikasvust kasutatud 25% omatarvituseks ja 75% turutoodanguna, samal ajal kasutati aga piimasaadusist 83—84% turutoodanguna ja

16% omatarvituseks. Veisepidamine andis vaatlustalundite keskmiselt *kr* 17,05 puhtrahalisi sissetulekuid, sellest on piimasaaduste osa *kr* 14,40. Puhtrahaline sissetulek veisepidamisest suurenes arveaastal mõne protsendi võrra eelmise aastaga võrreldes.

Veisepidamisega rööbiti andis seapidamine arveaastal rahuldavat kogusaaki. Seapidamise kogusaak oli *kr* 10,12 tulundusmaa *ha* kohta eelmise aasta

Veisepidamise kogusaak kroonides 1 *ha* tulundusmaa kohta — Rendement brut de l'élevage du gros bétail.

4.	1934/35	1933/34	1932/33	1931/32	1930/31	1929/30	1928/29	1927/28	1926/27
Väiketalundid .	30,64	28,70	25,85	41,82	50,61	57,88	61,20	61,70	58,27
Normaaltalund .	23,89	21,24	17,00	28,06	36,93	46,25	46,69	42,95	37,79
Tähtsalundid .	19,20	17,79	15,08	22,18	31,06	40,21	39,29	35,88	32,02
Suurtalundid .	15,25	16,23	12,61	19,86	27,28	28,53	29,52	30,62	29,93
Keskmiselt	21,95	20,64	17,35	27,40	35,05	42,24	41,88	39,21	36,46

kr 11,84 vastu. Seapidamise kogusaagist on realiseeritud 44% omatarvituseks ja 56% turutoodanguna. Seapidamissaaduste hinnalanguse tagajärjel langes ka seapidamise turutoodangu osa kogusaagis. Seapidamise kogusaagi kasutamises on väike vahe P.- ja L.-Eesti talundeis. P.-Eesti vaatlustalundite keskmiselt andis seapidamine *kr* 7,59 tulundusmaa *ha* kohta kogusaaki, sellest läks 53% omatarvituseks ja 47% turutoodanguks. L.-Eesti vaatlustalundite keskmiselt saadi seapidamisest *kr* 12,06 kogusaaki, sellest realiseeriti 39% omatarvituseks ja 61% turutoodanguna. Puhtrahaline sissetulek seapidamisest oli 1934/35 a. *kr* 6,22, P.-Eestis *kr* 4,15, L.-Eestis *kr* 7,80 tulundusmaa *ha* kohta. Puhtrahaline sissetulek seapidamisest arveaastal jäi eelmise aastaga võrreldes samale tasemele. Veise- ja seapidamise kogusaagid moodustavad 40% talundite lõppkogusaagist.

Muu kogusaagi all aia-, metsa-, hobusepidamis-, sulgloomapidamis-, muude koduloomade jne. kogusaagid, mis on *kr* 28,96 tulundusmaa *ha*-le ja 36% talundi lõppkogusaagist.

Talundite kogutoodang langes 1932/33 a., langus kestis ka 1933 a. ning 1933/34 põllumajandus- saaduste hinnatõus pidurdas toodangu langust ja mõjus isegi kogusaaki suurendavalt, 1934/35 a. kogutoodang suurenes, kuid hinnalanguse tagajärjel kogusaak tõmbus kokku. Ühenduses suurema kogutoodanguga suurenes müüki osa ja vastavalt ka rahaline sissetulek. Käitississetulek oli 1934/35 a. *kr* 39,97 eelmise aasta *kr* 37,77 vastu, s. o. 6% suurenenud. Talundeis leidub peale puhttalukäitise veel teisi majapidamisharusid, kust saavutatakse sissetulekuid. Tabelis on toodud 1934/35 a. eelkoku- võtte andmeid kogu talu rahaline läbikäik, sissetulek talukäitise, — siin on nii käitis- (jooksev) kui mitte- käitississetulekud (erakorralised sissetulekud) ühisest kodumajandusest, kõrvaltööstusest ja eratarvitusest päritolevad sissetulekud ja väljaminekud. 1934/35 a.

keskmine vaatlustalundi sissetulek oli *kr* 1 433, ühes kõrvalsissetulekutega *kr* 1 748.

4. Käitiskulutus.

Frais d'exploitation.

Käitiskulutus näitab talundite rahalisi ja ainelisi kulutamisi kogusaagi saavutamiseks, arvatud välja võlaprotsendid ja maarent ning kapitalide protsendinõudlus. Käitiskulutuse kokkutõmbamisega oli põllumajandusel raskusi, kuna seda viimastel aastatel tuli teha järjekindlalt. 1933/34 a. oli jõutud selle madalamale tasemele ja 1934/35 a. näeme suurenemist. Käitiskulutus tulundusmaa *ha* kohta oli 1933/34 a. *kr* 68,41 ja 1934/35 a. *kr* 69,07, seega suurenes 1%.

P.-Eestis oli käitiskulutus *kr* 62,38 ja L.-Eestis *kr* 74,18. Suuremaks kulutuseks osutub töökulu, vaatlustalundite keskmiselt oli see *kr* 43,71 tulundusmaa *ha*-le ehk 63% käitiskulutusest. Töökulud on tõusnud eelmise aastaga võrreldes üle 2%. Samal ajal aga suurendati ka talukäitise toodangut, kuid hinnalanguse tagajärjel langes talundite kogusaak, nii et 1934/35 a. põllumajanduse tasuvuse ja tuluohud halvenesid. Andmeist selgub, et 1934/35 a. kulutuses on töökulud suurenenud, kuna muud kulud on eelmiste aastatega võrreldes koguni vähenenud ja on 1934/35 a. madalseisus. Töökulu on suurenenud tulundusmaa *ha* kohta 93 *smt.* ehk 2% eelmise aastaga võrreldes, kuna käitiskulutus üldsummas suurenes 1% võrra. 1934/35 a. toodangu ulatuse juures ei olnud tööpalka kui ka tööjõu tarvitamise vähendamise võimalust. Ettevõtja palganõudlus, mis liigub tehtud töö ja teenijate makstava palga kõrgusega ühes suunas, on arveaastal *kr* 31,58 tulundusmaa *ha* kohta, see näitab eelmise aastaga võrreldes isegi väikest vähenemist. Teenijate tööpalk on *kr* 12,13 tulundusmaa *ha* kohta eelmise aasta *kr* 11,06 vastu, mis näitab 10% suurenemist.

Ettevõtja perekond on eelmise aastaga võrdselt talukäitises töötanud keskmiselt 178 töötundi tulundusmaa *ha* kohta. Palganõudlus ettevõtjatele esimest aastat raamatupidajale määrati kindlaks alalistele

palgalistele makeetavate summade suurus ja alusel ning järjekindlalt taluramatuid pidajale eelmisel aastatel määratud palganõudluse ulatuses, mis oli madalam 1934 a. palgaliste palgatasemest, seetõttu on kujunenud arveaastal ettevõtja palganõudlus

teenijatega võrreldes suhteliselt madalamaks kui eelmisel aastal. Palgalist tööjõudu tarvitati 1934/35 a. onam-vähem eelmise aasta ulatuses, kuid väljamaksetud palga osa oli 10% suurenenud ja see tuleb peamiselt panna palgaliste tööpalga kallinemise arvele 1934 a.

Käitiskulutus — *Frais d'exploitation.*
(Keskmiselt tulundusmaa ha kohta kr — *Moyenne par ha de superficie exploitée en kr.*)

5.	Töökulud <i>Frais de travail</i>		Kunstväetised <i>Engrais artific.</i>	Jõusöödad <i>Fourr. concentré</i>	Muud kulud <i>Autres frais</i>	Kokku — <i>Total</i>	
	Ettev. pe- rek. palga- nõudlus <i>Salaires de la main, de l'exploit.</i>	Teenijate tööpalk <i>Salaires de service</i>				1934/35	1933/34
Väketalundid (kuni 20 ha)	52,17	14,30	3,06	4,58	30,74	104,93	109,56
Normaaltalundid (20—30 ha)	38,11	10,06	1,85	2,02	22,21	74,85	67,75
Täistalundid (30—50 ha)	24,16	12,05	1,27	2,07	17,63	57,18	55,28
Suurtalundid (60 ha ja üle)	15,24	12,30	1,51	1,23	14,00	45,27	47,66
Keskmiselt 150 talundis 1934/35 —							
<i>Moy. par 150 exploit. 1934/35</i>	31,58	12,13	1,84	2,56	20,96	69,07	—
Keskm. 300 talundis 1933/34	31,72	11,06	1,70	2,83	21,10	—	68,41
Põhja-Eesti 1934/35	29,12	10,37	1,43	2,23	19,23	62,38	.
Lõuna-Eesti 1934/35	33,47	13,47	2,15	2,81	22,28	74,18	.

Produktiivsed kulutused, nagu kunstväetiste ja jõusöödade juureost, on 1934/35 a. tunduvalt suurenenud eelmise aastaga võrreldes. 1933/34 a. oli kunstväetiste juureost tulundusmaa ha kohta kr 1,70, arveaastal aga kr 1,84, suurenemine 8%. Teravilja kujunemisega talundite sissetulekuallikaks suureneb ka ostetud kunstväetiste kogus. Kunstväetiste kulu on valdavas osas puhtrahaline, sellega on 1934/35 a. rahalised kulud kunstväetiste osas suurenenud kr 1,08 pealt kr 1,82 peale tulundusmaa ha kohta, s. o. 8%. P.-Eestis on kunstväetise kulu kr 1,43, sellest puhtrahaline väljaminek kr 1,41, L.-Eestis kr 2,15, sellest puhtrahaline kulu kr 2,13.

Peale kunstväetiste ostukulu on tähtsamaks tootvaks kuluks jõusöödade juureostu kulu. Meie talundeis loomasöödade toodang on munavalgekehv, suuremate lüpside ja paremate karjade juures nende söödatarbe otstarbekamaks rahuldamiseks tuleb muretseda paratamatult väljaspoolt munavalgerikkaid jõusööte lisasöödana põhisöödadele juurde. Madala võihinna seisu juures ei ole see mõeldav, kuid 1934 a. võihinna kindlustamise tagajärjel põllumeestel tekkis uuesti huvi piimakarja vastu, ja ostujõusöödade

muretsemine piimakarjale jätkus, ehkki tagasihoidlikumalt kui 1933/34 a. 1934/35 a. oli jõusööda juureost kr 2,56 tulundusmaa ha kohta eelmise aasta kr 2,83 vastu. Puhtrahaline jõusööda juureostu kulu on kr 1,33 eelmise aasta kr 1,58 vastu tulundusmaa ha kohta, seega 13% võrra langenud. Muude kuludena on arvestatud amortisatsioonid, seennete juureostud, masinriistade, ehituste ja maaparanduste paranduskulud, masinajõukulu, maksud, kindlustused j.n.e. Muid kulusid oli 1934/35 a. kr 20,06 tulundusmaa ha kohta eelmise aasta kr 21,10 vastu. Rahaline väljaminek muude käitiskulude osas on kr 5,67 tulundusmaa ha kohta, see on veidi suurenenud eelmise aastaga võrreldes. Muud käitiskulud olid P.-Eestis kr 19,23 ja L.-Eestis kr 22,28 tulundusmaa ha kohta ja puhtrahaline väljaminek selles osas P.-Eestis kr 5,42 ning L.-Eestis kr 5,87 tulundusmaa ha kohta. Talundite jooksev rahaline väljaminek 1934/35 a. oli kr 18,78 tulundusmaa ha kohta, seega suurenes eelmise aastaga võrreldes 4% võrra. Jooksvate rahaliste kulutuste suurenemine oli tingitud ühelt poolt tootvate tootmisvahendite enam-juureostust, nagu näiteks suurenenud kunstväetiste juureostu tagajärjel, ja teiselt poolt

Rahalised sissetulekud ja väljaminekud talundi kohta 1934/35 p.-a.

	Sissetulekud kr					Väljaminekud kr				
	Talu- käitises	Ühises kodumajand.	Kõrval- tönn- duses	Eratar- vituses	Kokku talundis	Talu- käitises	Ühises kodumajand.	Kõrval- tönn- duses	Eratar- vituses	Kokku talundis
Väketalundid	023,74	7,90	300,14	24,44	1 262,22	066,01	90,77	119,89	321,40	1 204,13
Normaaltalundid	1 140,26	12,93	107,80	19,12	1 340,11	811,46	107,13	41,37	381,59	1 341,55
Täistalundid	1 540,76	14,20	375,65	23,50	1 954,02	1 077,38	109,38	201,40	441,03	1 899,19
Suurtalundid	2 005,44	32,05	172,27	73,55	2 373,31	944,62	151,09	118,05	608,78	1 822,54
Keskmiselt 1934/35	1 432,78	16,36	267,52	31,89	1 748,53	897,48	115,05	147,82	437,04	1 597,39
Põhja-Eesti	1 120,30	13,00	387,13	18,70	1 534,85	761,68	111,78	180,16	408,17	1 401,69
Lõuna-Eesti	1 671,78	18,41	170,06	45,75	1 911,95	1 001,40	117,65	128,10	459,12	1 701,17
Keskmiselt 1933/34	1 456,78	20,08	216,18	21,06	1 708,10	1 640,55	113,34	88,31	489,61	1 651,91

muude käitusväljaminekute suurenemise tagajärjel. 1934/35 a. suurenesid ka erakorralised väljaminekud (mittekäitiseväljaminekud), mis oli arveaastal *kr* 14,61 tulundusmaa *ha* kohta *kr* 13,83 vastu eelmisel aastal, sellega olid mittekäitiseväljaminekud, s. o. võlgade ja % maksmine, raha hoiulepanek ja võlgu välja laenamine 1934/35 a. suurenenud. Suurenenud rahaliste sissetulekutega avanes ka võimalus teha suuremaid väljaminekuid ning põllumehed said jätkata korralikult oma maksukohustuste õiendamisi. Kogu talukäitise väljaminek, s. o. jooksev kui ka erakorraline kokku olid arveaastal tulundusmaa *ha* kohta *kr* 33,39 *kr* 31,90 vastu eelmisel aastal, s. o. 5% suurenenud. Kui talu vaadata majandusliku tervikuna, siis on peale talukäitise osa veel inimeste toitlusega (toitlus-

majanduse) kõrvalteevõtetega (kõrvaltöönduse) ja peremehe ning perekonna isikliku tarvitamisega (eratarvitusega) seotud kulud ja kogu talu väljaminek kujuneb tunduvalt kõrgemaks talukäitise omast, mis moodustab ainult ühe osa kogu talu väljaminekutest. Kogu talu väljaminek 1934/35 a. oli ühe keskmise vaatlustalu kohta *kr* 1 597, sellest talukäitise väljaminek *kr* 897, toitlusmajanduse väljaminek *kr* 115, kõrvaltöönduse *kr* 148 ja eratarvituse väljaminek *kr* 437 ühe talundi või ühe perekonna kohta.

5. Tasuvus. Rentabiilsus.

Talundite kapitalide tasuvuse näitajaks on puhtsaak — ülejääk, mis võlavabana mõeldud ettevõtte — talund — jätab arveaasta tegevuse tagajärjel. Puhtsaak saadakse, kui kogusaagist arvame maha käitiskulutuse.

Puhtsaak — Rendement net.

6.	1934/35						1933/34		
	1 ha tulundusmaale Par ha de superficies exploitées						Puhtsaak — Rendement net		
	Aktiivkapital <i>kr</i> Capital actif en <i>kr</i>	Kogusaak <i>kr</i> Rendement brut en <i>kr</i>	Käitiskulutus <i>kr</i> Frais d'exploitation en <i>kr</i>	Puhtsaak <i>kr</i> Rendement net en <i>kr</i>	Keskmine % aktiivkapitalist		1 ha tulundusmaale <i>kr</i>	Moyenne en % du capital actif	
Võrdkaalustatud					Lihtne	Pondere		Stimple	
Väiketalundid	495,08	120,38	104,93	15,45	3,12	3,07	17,70	3,52	3,64
Normaaltalundid	409,29	87,07	74,86	12,22	2,98	3,12	16,68	4,06	4,16
Täistalundid	350,14	60,70	57,13	9,52	2,81	2,83	13,04	3,80	3,72
Suurtalundid	294,99	54,83	45,27	9,56	3,35	3,36	11,16	3,70	3,55
Keskmselt — Moyenne	377,69	80,51	69,07	11,44	3,03	3,06	14,27	3,76	3,77
Põhja-Eesti	350,94	73,77	62,38	11,39	3,25	3,29	.	.	.
Lõuna-Eesti	398,14	85,66	74,18	11,48	2,88	2,89	.	.	.

Tab. 6 näidatud puhtsaak vaatlustalundis 1934/35 a. on tuletatud tulundusmaa *ha* kohta relatiivsete aritmeetilise keskmisena ning arvatud selle alusel protsendilisel aktiivkapitalist. Vaatlus-aastal on talundite tasuvus veidi langenud. Kogusaak vähenes eelmise aastaga võrreldes ligi 3%, ja käitiskulutus samal ajal suurenes 1% võrra, sellega halvenes tulude ja kulude vahetamine ja vaatlustalundid näitasid 1934/35 a. puhtsaaki, s. o. kapitalide tasuvust *kr* 11,44 tulundusmaa *ha* kohta. 1933/34 a. saavutatud soodus tulude ja kulude vahetamine 1934/35 a. halvenes ühest küljest hinnalanguste ja teiselt poolt tööjõu tasude suurenemise tagajärjel. 1934/35 a. saavutati talundisse investeeritud kapitalilt keskmiselt 3,03%.

1932/33 a. ei olnudki kapitalide tasuvust eesti põllumajanduses ja iseseisev põlluharija üldsummas ei saanud tehtud töö eest normaaltasut. Võõra tööjõu palgad ja ostukaubad läksid talukäitises nii kalliks, et tasuta töötav ettevõtja oma perekonnaga pidi normaalselt loobuma ja leppima selle vähese ülejäägiga, millest ei jätkunud ettevõtja enda ja perekonna ülalpidamiseks. Seetõttu tuli 1932/33 a. põllumajanduses esile üldine puhtvaranduse vähenemine, s. t. elati vanast tagavarast — omast varandusest. 1933/34 a. näitas ses suhtes paremat tule-

must ja käesoleva 1934/35 a. tasuvuse ning tululude eelkõikuvõtte andmeid võib küll märkida väikest tasuvuse nõrgenemist, kuid põllumajanduses oli siiski üldine puhtvaranduse suurenemine — kapitalide juurdekasv. P.-Eestis saavutati tulundusmaa *ha* kohta keskmiselt puhtsaaki *kr* 11,39 ehk 3,25% kapitalist ja L.-Eestis *kr* 11,48 ehk 2,88% kapitalist. L- ja P.-Eesti tasuvuse ning tululude vahetamine on selline, nagu ta aastate kestel ikka püsinud, arvatud välja 1933/34 a. P.-Eesti vaatlustalundite tasuvus on kõrgem L.-Eesti omast.

Talundite omakapitali või puhtvaranduse tasuvust näitab puhtvaranduse rent, mis on puhtsaagist makstud võlaprotsentide võrra väiksem. 1934/35 a. andmetest selgub, et puhtvaranduse tasuvus protsendilisel on kõrgem, kui kogu aktiivkapitali tasuvus. Vaatlustalundite keskmiselt on puhtvarandus tasunud 3,12%. P.-Eestis jäi puhtvaranduse tasuvuseks talundi kohta *kr* 299 ehk 3,37% kapitalist ja L.-Eestis *kr* 384 ehk 2,99% kapitalist. Vaatlustalundid olid võlaga koormatud keskmiselt 16% talundite raamatupidamis-hindamise väärtusest, nende võlgade hulgas on asumikude riiklikud võlad, vanapõllumeeste riiklikud ja pärandusvõlad, juurerenditud võõraste kapitalide väärtused j.n.e. Osa nendest kohustustest on madala protsendilised ja teine osa on koguni protsendivaba.

Puhtvaranduse tasuvus (absoluutarvude keskmised) — *Rente de la fortune nette (moyennes)*.

7.	1934/35			1933/34	
	Talundile			Par expl.ott.	
	Puhtvarandus kr Rent. nette en kr	Puhtvaranduse tasuvus kr Rente de la fortune nette en kr	Puhtvaranduse tasuvus % puhtvarandusest Rente de la fortune nette en % de la fortune nette	Puhtvaranduse tasuvus kr Rente de la fortune nette en kr	Puhtvaranduse tasuvus % puhtvarandusest Rente de la fortune nette en % de la fortune nette
Väiketalundid (alla 20 ha)	5 843	192,31	3,60	210,74	4,26
Normaalतालundid (20—30 ha)	8 362	262,40	3,14	338,66	4,31
Täistalundid (30—50 ha)	12 843	346,68	2,81	462,04	3,36
Suurतालundid	18 131	599,98	3,31	739,93	3,87
Keskmiselt — Moyenne	11 129	347,56	3,13	435,30	3,97
Põhja-Eesti 1934/35	8 872	299,27	3,37	.	.
Lõuna-Eesti 1934/35	12 855	384,49	2,99	.	.

selle tõttu kujuneb vaatlusalundite keskmiselt 1934/35 a. võlgade peale väljamakstud protsendimäär madalamaks, kui oli sel aastal kapitalide tasuvus põllumajanduses (3,03%), selle tagajärjel on arveaastal võlgadeta varanduse osa tasuvus kõrgem, kui kogu aktiivkapitali (investeeritud kapitali) tasuvus. Üksikute suurusrühmade järgi on ainult suurतालundites madalaprotsendilisi võlgu suhteliselt vähem kui teistes rühmades ja siin oli arveaasta keskmiselt võlgade pealt väljamakstud protsendimäär kõrgem kui kapitalide tasuvus, selle tõttu näeme, et ainult suurतालundite rühma keskmiselt on puhtvaranduse tasuvus protsendiliselt madalam kui aktiivkapitali tasuvus.

6. Tulu.

Revenu agricole.

Maatulunduslik tulu koosneb omakapitali ja perekonnaliikmete töötulust. Tulu talumajapidamisest oli 1934/35 a. vaatlusmajapidamiste keskmiselt kr 1 252 ühe perekonna kohta eelmise aasta kr 1 309 vastu, P.-Eestis oli vaatlusalundite keskmiselt kr 1 121 ja L.-Eestis kr 1 352 tulu ühe perekonna kohta.

Tulusummas on aasta kestel saavutatud majanduslik tagajärg — ülejääk, mis ettevõtja võib tarvitada ära ilma, et sealjuures varandus väheneks. See ei ole harilikult põllumehel sularahana käes kasutada ja suurem osa sellest on aasta jooksul ühel või teisel kujul investeeritud talundisse, kuid selle summa võrra võib ettevõtja kasutada oma isiklikuks otstarbeks talumajapidamisest saadusi ja mitmesuguseid väärtusi, ilma et sealjuures puhtvarandus väheneks. Tulu on

ettevõtja tegelik teenistus töö ja kapitali arvel aasta jooksul. Seetõttu ongi tarvitatud tulu mõõdupuuna veel ettevõtja tööpäevade arvu, näidates kui palju maatulunduslikku tulu tuleb ettevõtja 1 tööpäeva kohta. Harilikuks nähtuseks on, et talundite suurenedes suureneb ka tulu tööpäeva kohta, sest nii suure kui väikeses majapidamises töötab kogu perekond kaasa ja töötulunõudlus on enam-vähem võrdne, kuid suurmajapidamistes tuleb ühe ettevõtja perekonnaliikme kohta rohkem puhtvarandust kui väike-majapidamistes ja selle tõttu on kapitalitulu tööpäeva kohta seal suurem. Väiketalundis on tulu ettevõtja tööpäeva kohta kr 1,08, normaalतालundis kr 1,70, täistalundis kr 1,84 ja suurतालundis kr 2,36.

Meie vaatlusalundite seisukohalt ja eriti väiketalundite seisukohalt, kes töötavad ilma võõra tööjõuta, või tarvitavad võõrast tööjõudu vähe, on maatulunduslik tulu tähtsamaks tasuvuse mõõdupuuk, kui puhtsaak, mis näitab ainult kapitalitasuvust, kuna aga perekonna elatamistalundis perekonna tööjõu osatähtsus suurem kapitali osatähtsusest, siis loomulikult väiketalundid on huvitatud töö tasuvusest.

Maatulunduslikus tulus väljenduvad nii kapital kui töötulu.

Kui asetada rööbiti maatulundusliku tuluga ettevõtja perekonna palganõudlus, siis selgub, et arveaastal on maatulunduslik tulu tööpäeva kohta suurem palganõudlusest — väike- ja normaalतालundis kr 0,37, täistalundis kr 0,60 ja suurतालundis kr 0,87, keskmiselt kr 0,52.

Maatulunduslik tulu — *Revenu agricole*.

8.	Keskmiselt talundile kr Moyenne par exploitation en kr		Keskmiselt tulundusmaa ha-le kr Moyenne par ha de superf. expl. en kr		Keskmiselt ettevõtja tööpäevale kr Moyenne par journée de travail de l'entrepreneur en kr	
	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34
					võrdkaal. keskm. — moy. pond.	
Väiketalundid (alla 20 ha)	870,16	901,23	61,54	65,07	1,68	1,66
Normaalतालundid (20—30 ha)	1 190,28	1 161,40	48,58	47,12	1,70	1,84
Täistalundid (30—50 ha)	1 294,22	1 405,47	32,74	35,59	1,84	1,96
Suurतालundid (üle 50 ha)	1 637,48	1 747,69	23,31	24,56	2,36	2,73
Keskmiselt — Moyenne	1 252,05	1 305,85	33,78	35,37	1,89	2,02
Põhja-Eesti 1934/35	1 120,94	.	33,59	.	1,73	.
Lõuna-Eesti 1934/35	1 852,29	.	38,91	.	1,97	.

7. Ettevõtja tööpalk. Ettevõtja tööpalk (millist ei tule segada tuluga, ega ka palganõudlusega) näitab, kui palju tulust jääb ettevõtja töötasuks, kui omakapitalid (puhtvarandus) on rahuldatud normaalsprotsendinõudlusega (5%)¹⁾. Ette-

võtja tööpalka arvutamise juures on oletatud, et omakapital (puhtvarandus) kandis juba normaalsprotsendi — 5%, eraldades seda tulust jääb ülejääk, mis loetakse talundis kindla palgalepinguta töötajate, s. t. ettevõtja ja tema perekonna töötasuks.

Ettevõtja tööpalk — *Produit du travail.*

9.	Keskmiselt talundile <i>kr</i> <i>Moyenne par exploitation en kr</i>		Keskmiselt tulundusmaa <i>ha-le kr</i> <i>Moyenne par ha de superf. expl. en kr</i>		Keskmiselt ettevõtja tööpäevale <i>kr</i> <i>Moyenne par journée de travail de l'entrepreneur en kr</i>	
	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34
Väiketalundid (alla 20 <i>ha</i>) . . .	603,02	646,70	42,65	46,70	1,17	1,19
Normaaltalundid (20—30 <i>ha</i>) . . .	772,18	768,11	31,62	31,16	1,11	1,22
Täistalundid (30—50 <i>ha</i>) . . .	676,89	805,77	17,12	20,68	0,96	1,12
Suurtalundid (üle 60 <i>ha</i>) . . .	733,11	794,02	10,43	11,16	1,05	1,24
Keskmiselt — <i>Moyenne</i>	696,00	760,15	18,78	20,66	1,05	1,17
Põhja-Eesti 1934/35	677,20	.	20,29	.	1,08	.
Lõuna-Eesti 1934/35	710,37	.	17,81	.	1,04	.

Ettevõtja perekonna palganõudlus — *Répartition équitable de l'exploitant et des membres de sa famille.*

10.	Keskmiselt talundile <i>kr</i> <i>Moyenne par exploitation en kr</i>		Keskmiselt tulundusmaa <i>ha-le kr</i> <i>Moyenne par ha de superf. expl. en kr</i>		Keskmiselt ettevõtja tööpäevale <i>kr</i> <i>Moyenne par journée de travail de l'entrepreneur en kr</i>	
	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34	1934/35	1933/34
Väiketalundid (alla 20 <i>ha</i>) . . .	677,85	690,49	47,94	49,35	1,31	1,27
Normaaltalundid (20—30 <i>ha</i>) . . .	927,88	822,74	37,88	33,38	1,33	1,30
Täistalundid (30—50 <i>ha</i>) . . .	947,54	943,43	28,97	24,09	1,34	1,32
Suurtalundid (üle 50 <i>ha</i>) . . .	1 037,50	1 007,76	14,77	14,16	1,49	1,57
Keskmiselt — <i>Moyenne</i>	904,49	873,55	24,41	23,74	1,37	1,35
Põhja-Eesti 1934/35	821,07	.	24,02	.	1,30	.
Lõuna-Eesti 1934/35	907,80	.	24,27	.	1,41	.

Kui tulust arvata maha kapitali protsendinõudlus, siis jääb ettevõtja perekonna töötasuks vaatlustalundite keskmiselt ühe perekonna kohta *kr* 696, P.-Eestis *kr* 677 ja L.-Eestis *kr* 710. Talundite suurenedes väheneb ettevõtja tööpalk tulundusmaa *ha*, kui ka ühe ettevõtja tööpäeva kohta, mis tingitud kapitalide suurenemisest ja sellega ka vastavalt protsendinõudluse suurenemisest ühelt poolt ja teiselt poolt osalisest tulundusmaa ekstensiivsemast kasutamisest talundite suurenedes ning puhtvaranduse tasuvusest, mis madalam kui protsendinõudlus. Ettevõtja perekonnale jääb töötasuks, kui omakapitali pealt arvata 5% ja võlgade pealt tarviline protsent maksta välja, ühe tööpäeva kohta väiketalundis *kr* 1,17, normaals *kr* 1,11, täistalundis *kr* 0,96 ja suurtalundis *kr* 1,05 ning vaatlustalundite keskmiselt *kr* 1,05 ühe ettevõtja tööpäeva kohta. P.-Eestis jääb ettevõtja töötasuks *kr* 1,08, L.-Eestis *kr* 1,04.

1934/35 a. talukäitise tulemus ei võimaldanud ettevõtjale põllumehel normaalsprotsendi tasuvust ja palganõudlusele vastavat tööpalka. Ettevõtja tööpalk on arveaastal 23% madalam palganõudlusest, ehk teiste sõnadega, kui põllumees 1934/35 a. sai puhtvaranduselt 5% kapitali tasu ja võlgade pealt oli maksetud tavaline %, siis jäi põllumehel perekonnaga veel ühe 10-tunnilise tööpäeva kohta tasu keskmiselt *kr* 1,05. Samal ajal oleks aga tulnud võrrele töötajale maksetava tasu alusel ettevõtjale perekonnaga maksta 10-tunnilise tööpäeva kohta *kr* 1,37. Vaatamata sellele, et saavutatud tööpalk 1934/35 a. oli 23% madalam palganõudlusest, võib meie põllumees 1934/35 a. põllumajandusaastat pidada üheks paremaks, kuna talukäitise naturaaltodang oli 1934/35 a. hea, siis vaatamata hinnakonjunktuuri halvenemisele ja tööpalkade kallinemisele, jäi põllumehel siiski enam-vähem rahuldav kapitali- ja töötasu.

¹⁾ Arveaasta kohta ettevõtja tööpalka võrreldes eelmiste aastate omaga tuleb panna tähele, et 1931/32, 1930/31, 1929/30 ja 1928/29 a. andmetes arvestati protsendinõudlust 6%, kuna 1927/28, 1926/27 ja 1925/26 a. oli see võetud 7%, alates 1932/33 a. on protsendinõudlus arvestatud 5%-ga.

Talumaajanduse tasuvuse kohta enim ilmunud artiklid ja andmed:

Põllumajanduse tasuvus 1933/34 a., Eesti Statistika 1935 a. lhk. 15—24.	
„ „ 1932/33 a., „ „ 1933 a. „ 635—643.	
„ „ 1931/32 a., „ „ 1932 a. „ 734—742.	
„ „ 1930/31 a., „ „ 1931 a. „ 739—748.	
„ „ 1929/30 a., „ „ 1930 a. „ 720—738.	
„ „ 1928/29 a., „ „ 1929 a. „ 720—726.	
„ „ 1927/28 a., „ „ 1928 a. „ 741—749.	
„ „ 1926/27 a., „ „ 1927 a. „ 679—683.	

Tab. 2. Väliskaubandus muude riikidega novembris 1935 a. Commerce extérieur avec les autres pays en novembre 1935.

Arvud alla 50 kg on märgitud „0,0“ — Les chiffres moins de 50 kg sont indiqués par „0,0“.

Table with 10 columns: Country names, Importation ton/kr, Exportation ton/kr, International territories, and another Importation/Exportation ton/kr. Rows list various countries like Argentina, Austria, Belgium, etc.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus novembris 1935 a. Commerce extérieur des principaux articles en novembre 1935.

Table with 6 columns: Estonian/Latvian nomenclature, Importation ton/kr, Estonian nomenclature, Kr-couronne d'Estonie, and Exportation ton/kr. Rows list goods like wool, sugar, and various oils.

1) Dominioonid, asumaad, valdused, protektoraadid, mandaat-territooriumid — Dominions, colonies, possessions, protectorats et territoires de mandat.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus novembris 1935 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en novembre 1935 (suite).

Table with columns for 'Besti-Läti ühine nomenklatuur', 'ton', 'kr', 'Järjek. nr. täielikuks üksikainete nomenklat.', 'Kr-couronne d'Estonie', 'ton', 'kr'. Includes sections like 'SISSEVEDU - IMPORTATION', '16. Nahad töötletud ja nahkkaup', '17. Puutööstussaadused', '18. Paberitööstussaadused', '19. Tekstiilitööstussaadused', '20. Metallid', '21. Põllumajandusmasinad ja -riistad', '22. Jõu- ja tööstussaadused', '23. Metallikaup', '24. Elektrimasinad, -aparaadid ja tarbed', '25. Instrumendid, -aparaadid (peale elektriliste)' and '26. Transportvahendid'.

*) Sellest: Välismaal töötletud eesti kauba tagasivedu Eesti 3 532 kg 32 816 kr; välismaa kauba ajutine sissevedu täiendavaks töötleamiseks Eesti 1 437 kg 21 563 kr.

Tab. 10. Era- ja tähtsamate ühispankade äriseis
1. detsembril 1935 a.

Situation financière des banques privées et des principales
banques coopératives au 1. décembre 1935.

	13	25	13	25
	erapanka 13 bang. privées	ühispanka 25 bang. coopér.	erapanka 13 bang. privées	ühispanka 25 bang. coopér.
	1 000 kr		%	
	Aktiva — Actif			
1. Kassa — Caisse	973	438	1,2	1,0
2. Hoiuarved teisis rahaasut. — Comptes courants	4 286	4 537	5,0	10,9
a) Sellest Eesti pangas — Dont à la Banque d'Estonie	639	433	0,8	1,0
3. Pt. 1 ja 2 kokku — Total p. 1 et 2	5 259	4 975	6,2	11,9
4. Panga päralt olevad väärtused — Ef- fets en portefeuille	4 049	2 394	4,8	5,7
a) Väärtpaberid — Effets	3 955	2 205	4,7	5,4
1) Sellest riigil- ja riigil poolt garan- teeritud	2 547	1 558	3,0	3,7
b) Välismaa rahad ja kallismetallid Métaux prec. et effets en valeurs étrang.— d) Tšekid ja maksukäsad — Chq. et ordr	77	122	0,1	0,3
5. Laenuid — Prêts	17	7	0,0	0,0
a) Disk. vekslid — Escomptes	53 808	27 047	63,3	66,0
1) Sellest sisemaa vekslid — Dont du pays	22 951	15 864	27,0	38,0
b) Tähtajal. laenuid — Prêts termín.	20 822	15 864	24,5	38,0
d) Riiklikud laenuid — Prêts d'Etat	1 021	3 207	1,2	7,8
e) Kto-kr. laenuid — Autres prêts	—	345	—	0,8
6. Garantilise deebitorid — Garanties	20 830	8 471	35,1	20,3
7. Korrespondendid — Correspondants	6 540	683	7,7	1,6
a) Sisemaa — en Estonie { Loro	3 257	854	3,8	2,0
b) Välismaa — à l'étranger { Loro	328	492	0,4	1,1
8. Protestitud vekslid — Effets protestés	336	286	0,4	0,7
9. Osakondade arved — Succursales	267	—	0,3	—
10. Kinnisvara — Immeubles	2 326	106	2,7	0,2
11. Vallasvara — Mobiliers	158	315	0,2	0,8
12. Jooksvad kulud, makstud % ja komisj. — Frais courants, intérêts et commissions payés	2 080	44	2,4	0,1
13. Üleminevad summad — Actifs transi- toires	5 114	2 145	6,0	5,1
14. Muud aktivad — Actifs divers	401	277	0,5	0,7
a) Mitmesugused deebitorid	380	229	0,5	0,6
Kokku — Total	84 949	41 805	100	100
	Passiva — Passif			
1. Panga kapitalid — Capitaux et réserves	7 563	3 186	8,9	7,6
a) Aktiivkapital — Capital versé	5 560	2 556	6,6	5,3
b) Tagavarakapital — Réserves	1 543	833	1,8	2,0
c) Muu erikapital — Réserves spéciales	460	122	0,5	0,3
2. Hoiusummad — Dépôts	41 804	30 929	49,2	74,0
a) Tähtajal. hoiusummad — Dépôts termín.	9 872	9 644	8,1	23,1
b) Jooksvad arved — Comptes courants	32 754	20 661	38,5	49,4
3. Rediskont — Résscomptes	2 178	624	2,6	1,5
a) Sellest sisemaal — Dont payables à l'intérieur du pays	4 810	873	5,7	2,1
4. Völarved teist. asut. — Créditeurs	2 046	873	3,5	2,1
a) Sellest sisemaal — Dont établisse- ments du pays	1 946	1 083	2,3	4,0
5. Pt. 3 ja 4 kokku — Total p. 3, 4	6 756	2 556	8,0	6,1
6. Korrespondendid — Correspondants	12 633	792	14,9	1,9
a) Sisemaa — en Estonie { Loro	491	416	0,5	1,0
b) Välismaa — à l'étranger { Loro	7 575	376	8,9	0,9
7. S. Maksukäsad — Transferts	73	0	0,1	0,0
8. Väljamaksmata % — % restant à payer	4 564	0	5,4	0,0
9. Väljamaksmata osakasu — Dividen- des restant à payer	45	25	0,0	0,1
10. Garantilise kreditorid — Garanties	400	66	0,5	0,2
11. Osakondade arved — Succursales	15	118	0,0	0,3
12. Saadud prots. ja muud tulud — Intérêts et commissions recus	6 540	683	7,7	1,6
13. Jagamata puhaskasu — Bénéfice net. 14. Üleminevad summad — Transitoires	2 171	10	2,6	0,0
15. Muud passivad — Passifs divers	3 845	2 144	4,5	5,1
a) Amortiseeritud kapital	707	282	0,8	0,7
b) Mitmesugused kreditorid	2 880	1 010	3,4	2,4
Kokku — Total	84 949	41 805	100	100

Tab. 11. Üksikute pankade
äriseisu summad

1. detsembril 1935 a.
Montant des bilans des banques
au 1. décembre 1935.

	1. XII 1935 1000 kr
Erapangad — Banques privées.	
1. Krediidipank a.-s.	29 035
2. G. Scheel ja Ko	16 912
3. Tartu pank	13 243
4. Tallinna linnapank	9 759
5. Tartu Linnapank	4 154
6. Kaubapank a.-s.	2 777
7. Eesti laenu-pank a.-s.	2 627
8. Tallinna aktsiapank	1 505
9. Pärnu krediidipank	1 108
10. Tartu tööstuspank	1 388
11. Valga pank	1 236
12. Viru pank	901
13. Võru pank	244
Kokku — Total	84 949

**Tähtsamad ühispankad — Principales ban-
ques coopératives**

1. Eesti Rahvapank	5 365
2. Põllumeeste Keskpank	2 693
3. Tallinna majaomanikkude pank	9 445
4. Eesti laenu- ja hoiu-ühisus Tartus	4 795
5. Tartu majaomanikkude pank 6. Viljandi ühispank	2 032
7. Põllumajand. pank	2 162
8. Pärnu Eesti laenu- ja hoiu- ühisus	1 028
9. Tallinna laenu- ja hoiukassa	1 574
10. Põltsamaa ühispank	1 300
11. Võru ühispank	971
12. Rakvere ühispank	859
13. Pärnumaa põllumeeste ühis- pank	858
14. Narva ühispank	846
15. Jõgeva ühispank	723
16. Tallinna juudi ühispank	706
17. Põllupidajate ühispank	1 007
18. Lääne-Eesti ühispank	742
19. Võhma ühispank	617
20. Saarde laenu-hoiu ühisus	580
21. Tartu juudi ühispank	573
22. Saarte ühispank	486
23. Tõrva ühispank	459
24. Kinnisvaraoomanikkude pank	402
25. Petseri laenu- ja hoiuühisus	315
Kokku — Total	238

Tab. 25. Toitainete maksimumus kalorilise sisalduse järgi 1932—1935 a.)
Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritive 1932—1935.)

	Keskmine — Moyenne			
	1933	1934	1935	
Sealiha — Viands de porc	29	25	23	26
Seapekk — Lard	11	10	11	10
Loomaliha — Viande de bœuf	24	27	32	30
Vasaliha — " "	28	33	42	39
Lambaliha — "veau	20	21	18	17
Searupsi sulataim — "Graines de porc"	11	10	9	10
Sealiha — "Saindoux"	12	12	0	11
Loomasarvi sulataim — "Graiss de boeuf"	7	7	7	7
Teavorst — Saucisson	47	50	54	56
Sink — Jambon	29	29	27	28
Räimad, värskeid — "Porcs saignés"	28	27	31	30
Kliid, — "Bœufs, frais"	91	87	91	90
Elavõid — "Porcs, frités"	60	60	63	60
Ärvand — "Mortons"	56	43	43	54
Räimad, soolat. — "Porc bar. bœuf, salés"	38	31	33	30
Kliid — "Harems"	32	34	32	33
Reeringad — "Harems"	4	4	4	4
Kakkijahu — "Farine de seigle"	8	8	8	8
Kakkijahu — " " "	15	12	9	11
Septeljahu — " " "	7	8	7	7
Nisujahu — " " "	8	9	7	7
Odrakaju — "Grain d'orge"	3	3	3	3
Odrakaju — "Grain d'orge"	6	6	6	6
Kruubid — "Orge perlé"	12	12	13	13
Rukkileib — "Pain de seigle"	14	14	12	14
Peenleib — " " "	16	14	15	15
Nakelssai — " " "	15	15	14	15
Rõõskapiin — "Lait frais"	93	27	20	28
Keppoor — "Crème aigre"	23	32	20	27
Kõhupim — "Cottage cheese"	18	18	20	22
Või, meelerõõ — "Beurre de table"	16	16	17	19
Kõõsi — " " "	13	12	11	11
Talmevõi — " " "	11	11	11	11
Junst sveitsi — "Fromage suisse"	34	33	35	33
Kanamunad — "Oeufs de poule"	56	10	12	14
Kartulid — "Pommes de terre"	6	6	6	6
Porgandid — "Carottes"	31	38	29	28
Peedid — "Betteraves"	88	33	33	35
Kaalikad — "Navets"	32	33	30	36
Herned — "Pois achés"	11	11	8	8
Oad — "Fèves"	7	8	6	7
Kapsad, haprad — "Choux croûtes"	109	95	108	143
Silvõid — "Oignons"	41	51	57	60
Rõis — "Riz"	83	53	38	37
Manna — "Manna"	17	19	11	17
Manna — "Manna"	16	13	11	12
Makarõunud — "Macarons"	24	22	22	21
Kartulipõhjad — "Fécules de pomme de terre"	10	9	7	8
Suhkur, peenike — "Sucre en poudre"	11	11	11	11
Mesi — "Miel"	46	41	41	46

*) Maksimumus 1000 kal. kohta (sentides) — Coût par 1000 calories (en sentes).

Tab. 27—28. Elumaksumus- ja suurmüügindeksid (geom. kesk., 1913 = 100).
Nombres-indices du coût de la vie et nombres-indices des prix de gros (moyenn. geom., 1913 = 100).

	Keskmine				1935
	1933	1934	1935	Moyenne	
1. Toetus — Alimentatsioon	77	76	77	76	83
2. Korter — Logement	120	112	112	112	116
3. Mõtte ja vabastus — Chauffage et éclair	60	60	56	56	74
4. Puit — Bois	56	54	58	53	78
5. Elektrik — Electricité	43	43	43	43	49
6. Puit — Bois	64	70	59	57	62
7. Puit — Bois	159	122	122	122	122
8. Puit — Bois	131	131	131	131	135
9. Puit — Bois	116	115	115	115	115
10. Puit — Bois	184	180	180	180	180
11. Puit — Bois	128	136	136	136	136
12. Puit — Bois	157	143	148	140	160
13. Puit — Bois	88	87	86	86	86
14. Puit — Bois	100	108	103	103	103
15. Puit — Bois	69	66	66	66	66
16. Puit — Bois	78	75	78	78	78
17. Puit — Bois	111	104	104	104	104
18. Puit — Bois	79	79	79	79	79
19. Puit — Bois	94	86	86	86	86
20. Puit — Bois	62	62	62	62	62
21. Puit — Bois	86	86	91	91	91
22. Puit — Bois	94	94	94	94	94
23. Puit — Bois	158	158	158	158	158
24. Puit — Bois	56	56	56	56	56
25. Puit — Bois	48	46	46	46	46
26. Puit — Bois	200	200	200	200	200
27. Puit — Bois	153	153	153	153	153
28. Puit — Bois	96	95	94	94	99
29. Puit — Bois	88	87	87	87	94

*) Nombres-indices des prix de gros (moyennes non pondérées).

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja töölolu 1-ks detsembriks 1935 a.
 Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1. décembre 1935.

	Ettevõtte arv Nombre d'entreprises				Töötajate üldarv Nombre général des travailleurs				Neiat töölisi — Dont ouvriers				Töölisi ja teenijaid alakaalsi (alla 18 a.) Mineurs normés les ouvriers et service		
	Töölised I. novemb. Au 1. novembre	Alust. — Commenc. Novembris tegevust à l'ouv. en novembre	Peetund — Lagri- des en novembre 1935	Töölised I. detsemb. 1935	Novembris tegevust Sont entrés en novembre	Novembris tegevust Ont quitté en novembre	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935	Teenijad I. detsemb. 1935
I. Murrud ja kaevandused	13	—	—	12	2 977	451	537	2 891	-86	97,1	2 729	440	529	2 633	-89
II. Määrakivide töötlemine	10	—	—	18	1 510	67	100	1 477	-33	97,8	1 359	59	97	1 321	-38
III. Metallitööstus	40	—	—	40	4 888	208	128	4 678	-83	101,9	4 058	201	118	4 141	+83
IV. Keemiatööstus	13	—	—	13	1 354	85	58	1 383	+29	102,1	1 183	75	54	1 204	+21
V. Nahatööstus	11	—	—	11	1 455	39	10	1 487	+32	101,7	397	32	9	420	+23
VI. Tekstiilitööstus	42	—	—	46	10 890	787	324	11 283	+463	104,3	870	788	307	10 321	+451
VII. Puittööstus	33	—	—	30	2 932	124	251	2 813	-127	95,7	2 332	119	243	2 408	-134
VIII. Pabertööstus	12	—	—	12	2 148	52	40	2 108	-12	100,6	1 909	59	40	1 919	+10
IX. Polügraafiatööstus	16	—	—	15	1 271	48	44	1 270	-1	99,9	1 088	37	42	1 088	-5
X. Toit-, maitseainete ja jookide tööstus	35	—	—	36	2 695	202	69	2 828	+133	104,9	2 243	160	61	2 372	+129
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	25	—	—	25	1 006	47	187	1 516	-90	94,4	1 471	46	136	1 381	-60
XII. Ehitusettevõtted	34	—	—	34	2 804	963	1 456	2 317	-487	82,6	2 483	955	1 454	1 984	-469
XIII. Elektrifitsemine ning gaasi- ja veevarustus	7	—	—	7	944	55	1	944	+1	100,7	688	49	47	670	+18
XIV. Puhastusettevõtted	8	—	—	8	100	1	2	99	-1	99,0	94	1	2	93	-6
Kokku suurtootlus — Total	303	7	8	302	36 224	3 117	3 191	36 150	-74	99,8	32 077	3 012	3 139	31 950	-127
Sellest Dont:	139	1	3	137	30 979	2 235	2 444	30 770	-209	99,3	27 501	2 173	2 411	27 263	-288
1935 a. novembri arvud — Chiffres de novembre 1935	164	6	5	165	5 245	882	747	5 380	+135	102,6	4 376	830	728	4 087	+111
Kokku suurtootlus — Total	307	4	8	303	36 450	3 639	3 245	36 224	-206	99,4	32 304	3 247	3 174	32 077	-227
I. Industrias extractivas	6	—	—	6	45	4	11	38	-7	84,4	45	4	11	38	-7
II. Industria minerales	37	—	—	36	374	43	52	365	-9	97,6	342	41	52	331	-11
III. " des métaux	104	—	—	103	1 055	98	80	1 073	+18	101,7	1 000	66	70	1 017	+17
IV. " chimiques	28	—	—	28	364	85	6	360	-4	107,1	292	25	8	270	+17
V. " des cuirs et peaux	7	—	—	7	282	23	10	285	+3	105,0	208	20	8	220	+12
VI. " textiles	46	—	—	47	477	53	27	503	+26	105,0	429	48	22	456	+27
VII. " du bois	36	—	—	38	869	98	58	909	+40	104,0	815	93	56	852	+37
VIII. " du papier	13	—	—	13	128	6	7	127	-1	99,2	115	5	7	113	-2
IX. " polygraphiques	46	—	—	46	520	21	10	540	+11	102,1	481	21	10	492	+11
X. " de l'alimentation, des boissons etc.	241	—	—	241	1 872	265	78	2 050	+187	110,0	1 502	211	69	1 647	+145
XI. Confections de vêtements et fab. des merceries	88	—	—	88	926	84	37	973	+47	105,1	890	84	36	938	+48
XII. Constructions	25	—	—	25	1 293	157	176	1 430	+137	95,8	1 089	154	174	1 263	+174
XIII. Usines électriques, à gaz d'éclairage et distri- bution d'eau	7	—	—	7	469	1	2	469	+1	100,0	469	1	2	469	+1
XIV. Industrie du nettoyage	24	—	—	24	174	3	59	173	-1	98,3	163	1	2	163	-1
Kokku kesktootlus — Total	784	40	12	824	7 564	891	561	7 684	+320	104,4	6 708	806	535	6 979	+271
1935 a. novembri arvud — Chiffres de novembre 1935	1 067	47	20	1 126	43 778	4 066	3 753	44 034	+286	100,6	38 785	3 818	3 674	36 929	+144
Uldise suur- ja kesktootlus — Grand total	1 068	19	16	1 087	43 806	4 041	3 869	43 778	+172	100,4	38 648	3 893	3 751	36 785	+142
1935 a. novembri arvud — Chiffres de novembre 1935	761	15	8	784	7 176	1 002	624	7 554	+378	105,3	6 380	946	577	6 708	+369
Kokku kesktootlus — Total (entreprises moyennes)	1 068	19	16	1 087	43 806	4 041	3 869	43 778	+172	100,4	38 648	3 893	3 751	36 785	+142
Uldise suur- ja kesktootlus — Grand total grands et moyennes	224	—	—	224	106,9	—	—	106,9	—	—	—	—	—	—	—
1935 a. novembri arvud — Chiffres de novembre 1935	607	—	—	607	100,4	—	—	100,4	—	—	—	—	—	—	—

Arvestatama juha enamus tegevust alustanud andmete puudumisel esimesel kokkuvõtetel välja jäetud ettevõtted.

Põhitasmonopol detsembris 1935 a. — Ventes d'alcool en décembre 1935.

	1934	1935	1935 + — %
	Müük 1 000 liitrites (100 %) Ventes en 1 000 litres (calculé en esprit du vin)		
Joogiks — Pour consommation	272,0	314,7	+15,7
Sellest viin — dont eau-de-vie	226,0	257,1	+13,3
Eriotstarveteks — Pour les besoins spéciaux	30,0	34,1	+12,4
Denaturaat — Esprit du vin dénaturé	28,0	30,0	+3,8
Väljaveoks — Pour l'exportation	0,7	1,2	+71,4
Kokku — Total	332,2	380,3	+14,5
Müügi väärtus 1 000 kr — Valeur des ventes (en 1 000 kr)			
Üldiselt — Total	1272,6	1470,1	+15,5
Sellest joogiks — Dont pour consommation	1194,4	1883,1	+15,8

Tab. 32. Tööstustöoliste arvu liikumise indeksid (1-ks kuup.); ehitustööstus arvestamata*).
N.-indices du mouvement du nombre de main-d'oeuvre dans l'industrie (au 1-er du mois); bâtiment non compris.

	A. Liikuväl baasil (eelmise kuu = 100 järgmise kuu jaoks)										B. Indeksid baasil: 1. I. 1927 = 100	
	A. Base mouvante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant)										B. Base: 1. I. 1927 = 100	
	Töötajad ¹⁾ — Travailleurs en général ¹⁾					Tööliised — Ouvriers					Töötajad ¹⁾	Tööliised
	Suur- ja kesk- ja Suurtööstus	Sellest ettev.		Kesk- tööstus (5—10 tööt.)	Suurtööstus (5—19 ouvrier)	Suurtööstus (5—19 ouvrier)	Suurtööstus (5—19 ouvrier)	Dont entr. ayant		Suur- ja kesk- tööstus	Suurtööstus (5—19 ouvrier)	Suur- ja kesk- tööstus
	50 ja üle tööt.	20—40 tööt.	50 et plus de travail.					20—40 travail.	50 et plus de travail.			
1935												
Aprill	104,2	104,0	103,2	108,5	104,9	104,7	104,4	103,5	109,3	100,0	122,2	124,4
Mai	101,7	102,6	102,6	102,4	97,7	102,0	102,7	102,7	102,6	98,6	124,3	126,8
Juuni	107,8	108,9	108,4	106,4	102,5	108,0	109,8	110,2	107,6	108,3	133,9	137,8
Juuli	98,7	99,1	99,6	96,3	97,0	98,5	98,8	96,3	95,9	96,7	132,2	135,7
August	96,0	96,7	97,1	94,4	92,2	95,4	96,2	90,5	94,6	91,1	126,9	129,4
September	101,0	100,2	100,4	99,1	105,0	101,1	100,3	100,5	98,8	105,5	128,1	130,8
Oktoober	99,7	99,1	98,8	100,7	103,0	99,7	99,0	98,7	101,1	103,3	127,8	130,5
November	100,8	100,1	100,2	99,2	104,7	100,9	100,0	100,2	99,0	105,4	128,9	131,7
Detsember	101,9	101,2	100,9	103,0	104,9	101,8	101,3	101,0	102,0	104,6	131,3	134,1

Tab. 33. Nakkushaigused novembris 1935 a. — Maladies contagieuses en novembre 1935.

	Typo- phus shdo. minalis	Para- typhus	Typo- phus exan- themat	Febris recur- rens	Malaria	Vario- la	Morbilli	Scarla- tina	Diph- theria	Dysen- teria	Lepra	Ence- phalitis lethar- gica	Menin- gitis cereb. epid.	Tracho- ma	Tru- chosis	Kokku Total
Einnad — Villes	14	9						143	55					4	79	304
Tallinn	7	5						95	23					1	42	173
Hoapsalu															2	2
Kuressaare															1	1
Narva								2	16						9	27
Nõmme	1							15	1						7	24
Paide	1							1							1	3
Paldiski																
Petseri																
Pärnu								4	9					2	2	17
Põltsamaa																
Rakvere	1	1						2								4
Tapa								7							1	8
Tartu	2	2						11	5					1	10	31
Tõrva																
Türi	1	1													2	4
Valga								3	1						1	5
Viljandi								2							1	3
Võru	1							1							1	2
Maad — Arrondissem.	4	1					6	96	31				1	15	48	202
Viru	2							18	18					3	4	45
Järva	1							3						1	3	8
Harju								7	2						8	18
Lääne								5							9	21
Saare								2	1						2	5
Pärnu								10	1						7	18
Viljandi								1						1	4	0
Tartu	1							11	9				1	5	7	34
Valga								35								33
Võru		1						4						2	4	11
Petseri														3		3
Kokku — Total	18	10					6	239	86				1	19	127	546

TÄHTSAMAD ARTIKLID JA ÜLEVAATED „EESTI STATISTIKAS“.

METODOLOOGIA.

Põllumajanduslik üleskirjutus 1929 a.	Nr. 88(3),	lhk. 133—141
Rahvusvaheline majandusstatistika meetodite ühtlustamise konventsioon	„ 87(2),	„ 69—75
Rahvusvahelised mõjud statistika korraldamisel	„ 76(3),	„ 161—170
IV Eesti-Läti statistika konverents	„ 94(9),	„ 481—485

RAHVUSVAHELISED ANDMED.

Rukki- ja nisukasvatuse ja kaubanduse masilmas	Nr. 100(3),	lhk. 169—175
Balti riikide väliskaubandus 1924—29 a.	„ 99(2),	„ 57—69
Välja- ja sisseränd ilmas 1920—24 a.	„ 57(2),	„ 5—10
Võrdlusandmeid Balti riikidest 1920—26 a.	„ 72(11),	„ 629—633
Palgaolud välisküdes 1914—25 a.	„ 55(10),	„ 1—4

RAHVASTIK.

Rahvastiku etukohavahetus 1922 ja 1934 a. vahel	Nr. 166(9),	lhk. 421—426
Väljaränd 1934 a.	„ 164(7)-165(8),	337—370
Linnade ja alevite rahvastik 1933—34 a.	„ 164(7)-165(8),	361—366
Rahvused Eestis	„ 164(7)-165(8),	363—369
Rahvastiku tööharud ja ühiskondlik kihitus Eestis	„ 163(6),	lhk. 235—295
Abielulahutus 1929—33 a.	„ 162(5),	„ 260—264
Sündivus, surevus, abelluvus ja rahvastiku arv 1934 a.	„ 160(3),	„ 158
Rahva liikumine üle piiri 1934 a.	„ 160(3),	„ 154—157
Sündivus, surevus, abelluvus ja rahvastiku arv 1933 a.	„ 157(12),	„ 609—633
II rahvaloenduse tulemusi	„ 156(11),	„ 557—568
Tartu üllõpilaste pikkus, kaal, pea- ja rinnakorvi mõõdud	„ 152(7)-153(8),	357—363
Vallaslapsed 1927—32 a.	„ 148(3),	lhk. 151—155
Noorsõdurite pikkus, kaal ja käejõud	„ 142(9),	„ 429—435

HARIDUS.

Tartu üllõpilaskonna majanduslik seisund 1932/33 õ.a.	Nr. 164(7)—165(8),	lhk. 341—363
Tallinna Tehnikum	Nr. 163(6),	„ 305—306
Tartu ÜHKool 1934 a.	„ 163(6),	„ 296—304
Tavakeel ja võõrkeelte oskus	„ 162(5),	„ 229—233
Lastelaad 1933/34 a.	„ 161(4),	„ 195—200
Talenduskoolid 1933/34 õ/a.	„ 159(2),	„ 91—98
Availkud raamatukogud 1933/34 a.	„ 159(2),	„ 81—84
Alg- ja keskkoolid 1933/34 õ/a.	„ 157(12),	„ 634—650
Eesti kirjastus ja ajakirjandus arvudes	„ 156(11),	„ 573—581
Raamatukogud alg- ja keskkoolides	„ 145(12),	„ 628—634
Õpilaste ühiseluruumid maa-alkgooles	„ 143(10),	„ 523—528
Ühingu valmese kultuuri ajal 1930 a.	„ 137(4),	„ 189—198
Õppeasutused Eestis 1930/31 õ/a.	„ 134(1),	„ 15—26
Alg- ja keskkoolide majad ja maad	„ 127(6),	„ 356—368
Alg- ja keskkooli õpperruumid ja tervislohidlik tingimused 1930/31 õ/a.	„ 126(5),	„ 286—303

TÖÖ JA PALGAD.

Palgaolud tööstuses 1934 a.	Nr. 162(5),	lhk. 236—250
Streigid tööstuses 1934 a.	„ 162(5),	„ 233—235
Töötaot 1933/34 a. talvel	„ 158(1),	„ 1—14
Tööõnnetused 1932—33 a.	„ 152(7)-153(8),	372—379
Availkud tööd 1932/33—1933/34 a. talvel	„ 152(7)-153(8),	363—368
Töökahtse 1933 a.	„ 150(5),	lhk. 251—261
Tööispalkade rahvusvaheline võrdlus	„ 103(3),	„ 359
Toodang ja tööjõud suurtööstuses	„ 100(3),	„ 129—148
Tööõnnetused 1931 a.	„ 126(5),	„ 303—305
Haigusekindlustus 1930 a.	„ 118(9),	„ 538—547
Tööolud tööstuses 1933 a. I poolaastal	„ 144(11),	„ 582—587
Palgaliste arv ja tööolud	„ 114(5),	„ 257—268
Noored töötud	„ 123(7)-123(8),	412—414
Tööpäeva pikkus tööstuses 1932 a.	„ 139(6),	lhk. 314—321
Põllutööliste palgad	„ 114(5),	„ 312—316
Meremeeste töö- ja palgatingimused 1932/33 õ/a.	„ 140(7)-141(8),	362—364
Nalste, alaealiste ja raukade töö suurtööstuses	„ 114(6),	lhk. 322—327

TERVISHOID.

Nakkushaigused 1934 a.	Nr. 164(7)—165(8),	lhk. 370—373
Suviste terviskümbelusaasutiste tegevus 1925—34 a.	Nr. 162(5),	„ 256—260
Imikute surevus 1932 a.	„ 161(4),	„ 206—209
Surmapõhjused 1933 a.	„ 160(3),	„ 130—138
Apteekide tegevus 1929—33 a.	„ 159(2),	„ 64—66
Koolilõpetate tervislik seisund 1930/31—1932/33 õ/a.	„ 156(11),	„ 568—572
Ämmaemandaad 1931/34 a.	„ 151(6),	„ 324—325
Suguhäigused 1928—32 a.	„ 147(2),	„ 85—90
Haigekassade liikmete haigused ja surevus	„ 140(7)-141(8),	371—380
Kaitseväe tervishoidlik seisukord 1931 a.	„ 131(10),	lhk. 587—602
Tuberkuloos 1930 ja 1931 a.	„ 127(6),	„ 338—342
Arastik Eestis 1932 a.	„ 131(10),	„ 585—588
Jaoskonnaravide tegevus 1930 a.	„ 118(9),	„ 524—528
Kohtumeditsiin 1930 a.	„ 119(10),	„ 620—621

HOOLEKANNE.

Hoolekanne ja lastehaigete 1929/30 a.	Nr. 123(2),	lhk. 104—112
---------------------------------------	-------------	--------------

KURITEGEVUS JA ÕNNETUSED.

Õnnetused mootorsõidukitega ja sõidumääruste rikkumised 1934 a.	Nr. 167(10),	lhk. 484—486
Süütegevus 1934 a.	„ 164(7)-165(8),	379—383
Tulekahjud 1934 a.	„ 161(4),	lhk. 201—205
Õnnetused inimestega 1930—33 a.	„ 152(7)-153(8),	392—397
Enesetappid 1933 a.	„ 152(7)-153(8),	380—382
Salakaubandus 1922—30 a.	„ 122(1),	lhk. 44—49
Kohtute tegevus	„ 126(5),	„ 261—271
Vangid 1930—32 a.	„ 130(9),	„ 532—534

TÖÖSTUS.

Toodang ja tööjõud suurtööstuses 1933 a.	Nr. 161(4),	lhk. 179—194
Keek-, väiketööstuse ja küsitöö osatähtsus tööstuses	„ 144(11),	„ 580—581
Kesktootustasettevõt. 5—10 töötajaga 1928 a.	„ 101(4),	„ 218—220
Küttealade tarvitus tööstuses 1928 a.	„ 104(7)-105(8),	411—414
Jõumasinad ja mehhanilise jõu tarvitus suurtööstuses 1928 a.	„ 108(11),	lhk. 605—608
Suur- ja kesktööstuse leving linnades, alevites ja maal 1930 a.	„ 130(9),	„ 524—531

VÄLISKAUBANDUS.

Tollmaks ja väliskaubandus tollitariifide kohaselt 1933 a.	Nr. 158(1),	lhk. 26—37
Kaubanduselepingute mõju sisseveole	„ 115(6),	„ 393—404
Metsasaadused meie väliskaubanduses 1920—28 a.	„ 88(3),	„ 165—176
Eesti tööstussaaduste väljavedu 1927 ja 1928 a.	„ 95(10),	„ 654—657
Põllumajandus- ja tööstusained väliskaubanduses 1924—28 a.	„ 94(9),	„ 495—497

HINNAD.

Elumaksumus Eestilinnades 1922—29 a.	Nr. 90(5),	lhk. 285—289
Elusloomade hinnad laataldel 1928 a.	„ 89(4),	„ 229—231
Suurmüügi ja elumaksumuse indeksid 1919—28 a.	„ 77(4),	„ 261—269
Toiduainete võrdlev maksum. 1922—27 a.	„ 68(7),	„ 389—392
Põllumajandussaaduste hindade indeksid 1919—28 a.	„ 65(4),	„ 219—220

TRANSPORT JA SIDE.

Post, telegraaf, telefon ja raadio 1934/35	Nr. 167(10),	lhk. 487—526
Mootorsõidukid I. IV. 1935	„ 167(10),	„ 482—484
Raudteede tegevus 1934/35 a.	„ 160(9),	„ 427—432
Välis- ja rannasõit ning kauba- ja reisijatevedu 1934 a.	„ 163(6),	„ 307—324
Siseveeteed 1934 a.	„ 162(5),	„ 251—256
Mootorsõidukite liikumine üle piiri 1934 a.	„ 161(4),	„ 212—213
Lennuliinid 1934 a.	„ 161(4),	„ 209—212
Autobuseliinid 1931/32—1933/34	„ 156(11),	„ 581—585
Õnnetused laevadega Eesti vetes 1933 a.	„ 152(7)-153(8),	352
Kaubaveestik I. I 1934 a.	„ 152(7)-153(8),	351—356
Kaubavedu raudteel 1929/30 a.	„ 110(1),	lhk. 81—88

KINDLUSTUS.

Kindlustusseltsid 1933 a.	Nr. 160(3),	lhk. 140—153
Haigusekindlustus 1932 a.	„ 149(4),	„ 195—202
Pensionid I. I 1933	„ 137(4),	„ 214—219

KREDIIT JA KAPITAL.

Era- ja tähtsamate ühispankade tulud ja kulud 1934 a.	Nr. 167(10),	lhk. 477—481
Pandimajad 1934 a.	„ 164(7)-165(8),	374—378
Asunikudele antud riiklikud laenud ja teostused 1921—1928 a.	„ 94(9),	lhk. 524—525
Pikalaenu pank 1928 a.	„ 89(4),	„ 243
Maapanga tegevus 1926—27 a.	„ 71(10),	„ 586—587

RAHANDUS.

Rahvusvaheline maksubilanss 1934 a.	Nr. 164(7)—165(8),	lhk. 383—390
Vallavalitsuste tulud ja kulud 1932/33 m/a.	Nr. 159(2),	„ 67—80
Linnade ja alevite tulud ja kulud 1932/33	„ 155(10),	„ 493—503
Maavalitsuste tulud ja kulud 1932/33 a.	„ 162(7)-163(8),	341—350
Riigi majapidamine 1929—33 a.	„ 149(4),	lhk. 178—180
Maksubilanss 1930/31 a. ja riigimaksude laekumine 1929/30—32/33 a.	„ 139(6),	„ 308—310
Põhlarimaks 1929—30 a.	„ 130(9),	„ 506—510
Puhaskasumaks 1929 a.	„ 119(10),	„ 577—582
Tulumaks 1930 a.	„ 113(4),	„ 216—224
Aruandvate ettevõtete maksud 1927—29	„ 113(4),	„ 225—235

ÜHISTEGEVUS.

Tarvitajate ja majandusühinguid 1926 a.	Nr. 78(12),	lhk. 725—727
---	-------------	--------------

PÖLLUMAJANDUS.

Maomandite üleminekud ja hinnad 1933 a.	Nr. 161(4),	lhk. 173—179
Kalandus 1934 a.	160(3),	117—125
Kanapidamise tasuvus 1934 a.	159(2),	85—91
Riigi metsamajandus 1933/34 m.-a.	159(2),	57—63
Põllumajanduse tasuvus 1933/34 p.-a.	158(1),	15—24
Talundite hooned	106(9),	469—478
Välismaajapidamised (kuni 10 ha)	116(7)—117(8),	421—433
Masinakasutamine Eesti põllumajanduses	116(7)—117(8),	434—439
Riigimaa suurus ja kruntide arv 1. I 20 a.	89(4),	220—224
Kunstväetiste tarvitamine 1928/29 a.	99(2),	100—103
Põllumajanduse erakorraline krediteerimine 1928 ja 1929 a.	97(12),	727—731
Maaparanduse seelskord	96(11),	665—666
Maareformi teostamine 1919—26 a.	76(8),	171—175

POLIITIKA.

Rahvahäletused põhiseaduse muutmiseks Nr. 145(12), lhk. 605—617

VARIA.

Kirikuelu 1930—34 a.	Nr. 160(3),	lhk. 126—130
Alkoholjookide toodang ja tarvitamine 1933 a.	162(7)—163(8),	382—387
Kultuurkapitali tegevus	124(3),	161—163
Rahalisel loteriid 1924—30 a.	115(6),	338—392
Kinnisvara oksjonid 1927—29 a.	102(5),	286—288
Suvitajad suvitusekohtades 1932 a.	139(6),	310—313
Sportstatistika 1920—30 a.	101(4),	221—283
Korterite üürilinnad Tallinnas 1912 kuni 1931 a.	121(12),	709—716
Üürilinnad ja elumaksumus	121(12),	717—720
Ehitustegevus linnades ja alev. 1930—31 a.	132(11),	666—669
Turism Eestis 1927—30 a.	112(3),	174—176

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO ERIVÄLJAANDED.

Lhk A. ESTI DEMOGRAAFIA

Vihk I. Haridus Eestis I	Lhk. 288+186, 1924.	Kr. 0.—
II. Sündivus, surevus, abieluv. ja rahvahikuum. 1921—1923 a.	52+54, 1925.	3.—
III. Tervishoid Eestis	132+80, 1925.	5.—
IV. Rahvastik ja tervishoid	806, 1930.	8.—
Surmajuhustest registreerimiskord ja rahvusv. surmapõhj. nomenklat.	4+123, 1931.	1.30

ESTI MAJANDUS

Vihk I. Väliskaubandus 1923 a.	Lhk. 20+72, 1924.	Kr. 2.—
II. Eesti sadamad, veeteed, kaubalaevastik ja laevastik	102, 1925.	2.50
III. Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	64, 1925.	2.—
IV. Väliskaubandus 1924 a.	22+92, 1925.	3.—
V. Tööstus Eestis	80, 1929.	2.60
VI. Riigiraudteed 1924 a.	38, 1926.	2.—
VII. Väliskaubandus 1925 a.	109, 1926.	3.25
VIII. Väliskaubandus 1926 a.	IV+109, 1927.	3.25
IX. Aktsiaseltsid, osatühisused ja ühisteg. asut. äriseisud 1. I 1926	32+34, 1927.	2.—
X. Väliskaubandus 1927 a.	106, 1928.	3.25
XI. Eesti väliskaubandus 1928 a.	120, 1929.	3.50
XII. Väliskaubandus 1929 a.	152, 1930.	5.—
XIII. Väliskaubandus 1930 a.	144, 1931.	5.—
XIV. Väliskaubandus 1931 a.	140, 1932.	4.—
XV. Väliskaubandus 1932 a.	124, 1933.	4.—
XVI. Väliskaubandus 1933 a.	124, 1934.	4.—
XVII. Väliskaubandus 1934 a.	120, 1935.	4.—

ESTI PÖLLUMAJANDUS

Vihk II. Eesti põllumajandus II	132, 1924.	2.25
III. Loomapidamine Eestis 1924 a.	17+105, 1925.	1.50
IV. Eesti põllumajandus 1925 a.	3+201, 1926.	3.—
V. Eesti põllumajandus 1926 a.	VIII+254, 1927.	3.—
VI. Eesti põllumajandus 1927 a.	VII+207, 1928.	2.75
VII. Eesti põllumajandus 1928 a.	VIII+213, 1929.	2.75
VIII. Eesti põllumajandus 1929 a.	VII+204, 1930.	3.50
IX. Eesti põllumajandus 1930 a.	VIII+239, 1931.	3.50
X. Eesti põllumajandus 1931 a.	VIII+222, 1932.	3.50
XI. Eesti põllumajandus 1932 a.	VIII+207, 1933.	3.—
XII. Eesti põllumajandus 1933 a.	VIII+280, 1934.	3.50
XIII. Eesti põllumajandus 1934 a.	VIII+108, 1935.	3.60
1. Üldrahvalugemise esikokkuvõtted	78, 1923.	2.—
2. Sugamed vigaste laste kohta Eestis	104, 1923.	3.75
3. II Riigikogu valimised	78, 1923.	3.—
4. Eesti väliskaubandus 1921—1922	60+38, 1923.	2.50
5. 1922 a. Üldrahvalugemise andmed	Lhk. 88, 1925.	Kr. 2.—

Lhk B.

Vihk I. Rahva demograafiline koosseis ja korterilolu Eestis	Lhk. 8+189, 1924.	Kr. 4.—
II. Üleriikiline kokkuvõtte (tab.)	38+84, 1925.	3.—
III. Rahva tööala ja ühiskondiline kihitus	24+52, 1924.	2.—
IV. Virumaakond	52+60, 1923.	3.—
V. Järvamaakond	40+56, 1924.	3.—
VI. Harjumaakond ja Tallinn	20+56, 1924.	2.—
VII. a) Läänemaakond	20+56, 1924.	2.—
b) Saaremaaakond	40+84, 1924.	3.50
VIII. Pärnumaaakond	36+84, 1924.	3.50
IX. Viljandimaakond	40+92, 1924.	3.—
X. Tartu- ja Valgamaakond	30+46, 1927.	3.—
XI. Võru- ja Põltsamaakond	48, 1923.	1.—
6. 1922 a. Üldrahvalug. andmete läbitöötam. plaan ja tabelite sisu	46+60, 1924.	3.50
7. Asumaa majapidamised Eestis 1919—23 a.	4+219, 1926.	3.75
8. 1925 a. Põllumajandusliku üleskirjutuse andmed	1925.	6.—
9. Statistiline album, v. I. Maa ja rahv. (38 dia- ja kart. värv.)	1926.	6.—
Statistiline album, v. II. Majandus (24 dia- ja kart. värv.)	112, 1928.	7.60
Statistiline album, v. III. Põllumajandus (joonised, fotod, tekst)	48, 1927.	1.75
10. III Riigikogu valimised	72, 1928.	1.75
11. Karjajamajandus ja karjasaaduste turg välismaal ja Eestis	52, 1929.	1.75
12. IV Riigikogu valimised	XI+235, 1930.	7.50
13. 1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk I.	IV+94+44, 1932.	3.—
14. 1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk II	XV+405, 1931.	7.—
15. Eesti 1920—1930. Arvuline ülevaade (luukõites)	52, 1933.	1.50
16. V Riigikogu valimised	IV+104, 1934.	3.—
17. II Rahvaloenduse andmed: v. I Valdade rahvastik	VIII+152, 1935.	3.—
v. II Rahvastiku koostis ja korterilolu	228, 1935.	5.—
v. III Tööharu ja leibkonnad		

Lhk F. ESTI STATISTIKA KUUKIIRI:

1922 a. Nr. 1—11 hind kokku Kr. 10.—	1927 a. Nr. 62—73 hind kokku Kr. 15.—	1932 a. Nr. 122—133 hind kokku Kr. 15.—
1923 „ „ 12—21 „ „ „ 15.—	1928 „ „ 74—85 „ „ „ 15.—	1933 „ „ 134—145 „ „ „ 15.—
1924 „ „ 22—33 „ „ „ 15.—	1929 „ „ 86—97 „ „ „ 15.—	1934 „ „ 146—157 „ „ „ 15.—
1925 „ „ 34—45 „ „ „ 15.—	1930 „ „ 98—109 „ „ „ 15.—	1935 „ „ 158—169 „ „ „ 15.—
1926 „ „ 46—61 „ „ „ 15.—	1931 „ „ 110—121 „ „ „ 15.—	1936 „ „ 170— „ „ „ 1.50